

Bulletin slovenskej advokácie

**Letný seminár
advokátov** na Tálloch
a golfový turnaj

**Zodpovednosť štátu
za škodu** spôsobenú
pri výkone verejnej moci
nezákonným rozhod-
nutím a nesprávnym
úradným postupom

**Advokát ako svedok
v trestnom konaní
a povinnosť
mlčanlivosti**

**Kriminologická
charakteristika
skupiny organi-
zovaného zločinu**

AKTUÁLNE

ROZHOVOR

- 2 Disciplinárne senáty sú pri rozhodovaní absolútne nezávislé
- 3 Letný seminár advokátov na Táloch a golfový turnaj

DISKUSIA

- 4 Zastúpenie substituujúceho advokáta koncipientom
- 5 Mimoriadne dovolanie generálneho prokurátora
JUDr. Martin Lauko

ČLÁNKY, ŠTÚDIE

- 6 Zodpovednosť štátu za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci nezákonným rozhodnutím a nesprávnym úradným postupom (druhá časť)
JUDr. Tomáš Bardelčík
- 15 Advokát ako svedok v trestnom konaní a povinnosť mlčanlivosti
doc. JUDr. Jozef Olej, CSc., JUDr. Alexander Bröstl
- 24 Kriminologická charakteristika skupiny organizovaného zločinu
JUDr. Miloš Deset, PhD.

JUDIKATÚRA

- 32 Zodpovednosť advokáta za škodu spôsobenú klientovi pri výkone advokácie

ADVOKÁCIA

SAK

- 36 Zo zasadnutia Predsedníctva SAK
- 36 Pýta(j)te sa predsedníctva
- 37 Povinnosť advokáta riadne a včas platiť príspevok na činnosť SAK – povinnosť advokáta riadne a včas platiť príspevok do sociálneho fondu SAK

ZAHRANIČIE

- 39 Povinnosť advokátskeho koncipienta postupovať čestne a svedomito
 - prevzatie právneho zastúpenia bez súhlasu advokáta
 - povinnosť advokáta chrániť práva a oprávnené záujmy klienta
- 41 *Bulletin advokacie* prináša

ZAUJÍMAVOSTI

- 44 Banskobystrický proces
JUDr. Peter Kerecman, PhD.

Vážené kolegyne, vážení kolegovia,

pri nástupe do funkcií členov predsedníctva Slovenskej advokátskej komory sme plní nadšenia, ktoré nás zatiaľ neopustilo, mali v úmysle priniesť do advokácie pozitívnu zmenu. Verím, že sa nám podarilo správne nasmerovať ďalší rozvoj komory, hoci zmeny zatiaľ nie sú také viditeľné, ako by sme si želali. Predsedníctvo sa v ostatnom období, okrem množstva iných závažných tém, muselo popasovať s hrozbou výrazne deficitného rozpočtu. Nemalé úsilie si preto vyžiadala aj diskusia o možnostiach zachovania bulletinu, hľadanie jeho budúcej podoby a spôsobov zabezpečenia jeho vydávania a distribúcie. Som presvedčený, že bulletin ako komunikačné médium má pre našu odbornú verejnosť nezastupiteľné miesto a obdivujem prácu redakčnej rady ako aj nadšenie a erudovanosť prispievateľov odborných článkov. Patrím však k mladšej generácii, a rovnako ako mnoho mojich rovesníkov advokátov cítim, že bulletin svojou periodicitou nemôže byť jediným spôsobom výmeny informácií v advokácii. Nielen mojou ambíciou bolo preto zmeniť povahu prítomnosti komory vo virtuálnom svete internetu. Nepochybne ste postrehli, že web stránka komory má novú tvár, čo pochopiteľne nestačí. Snahou predsedníctva je, aby sa web stránka stala súčasťou každodennej pracovnej rutiny advokátov ako zdroj aktuálnych informácií o dianí v advokácii. Prvou zmenou je pravidelné aktuálne informovanie o rokovaní predsedníctva. Plánujeme v rovnakom rozsahu informovať aj o činnosti ostatných orgánov SAK. Rokujeme o možnosti pravidelného zverejňovania vybraných častí denného mediálneho monitoringu priamo na stránke. Prebieha diskusia o podobe pravidelného informačného bulletinu rozposielaného elektronickou poštou. Boli by sme radi, keby sa rozbehlo diskusné fórum... Plánovaných zmien a zvažovaných noviniek je pomerne dosť.

Pri tejto príležitosti by som rád upriamil Vašu pozornosť aj smerom k vznikajúcej podobe web stránky. Uvítame Vaše postrehy a kritiku, napokon, web stránka je tu pre Vás. Verím, že si časom získa priazeň čitateľov, stane sa vyhľadávaným doplnkom bulletinu a žiadny advokát ju pri každodennom prehliadaní internetu nevynechá.

Boris Draškaba
člen Predsedníctva SAK

K fotografii na obálke

Pri príležitosti Dňa advokácie sa 13. a 14. mája 2011 uskutočnil v Bratislave štvrtý ročník šachového turnaja *Advokát chess open*. Reportáž uverejníme v BSA č. 6.

ROZHOVOR

Disciplinárne senáty sú pri rozhodovaní absolútne nezávislé

Konferencia advokátov v júni 2010 zvolila disciplinárnu komisiu, ktorej 31 členov a 10 náhradníkov si za predsedu zvolilo **JUDr. Štefana Ondriša**. Spýtali sme sa ho na činnosť disciplinárnych senátov.

■ Aká je súčasná tendencia vývoja závažnosti jednotlivých disciplinárnych previnení advokátov?

Súčasná tendencia vývoja závažnosti jednotlivých disciplinárnych previnení advokátov je odrazom etického, mravného a právneho vedomia konkrétneho advokáta alebo advokátskeho koncipienta a vyplýva z ich práce.

Advokáti a advokátski koncipienti si musia uvedomiť, že majú nielen práva, ale aj povinnosti, vyplývajúce zo zákona o advokácii a súvisiacich predpisov, a to voči klientom pri zastupovaní fyzických a právnických osôb, ale aj voči Slovenskej advokátskej komore. Porušovanie týchto povinností determinuje závažnosť jednotlivých disciplinárnych previnení.

V nedávnej minulosti sme boli svedkami takmer katastrofálnej situácie v oblasti dodržiavania finančnej disciplíny advokátov. Mám na mysli neplatenie príspevkov na činnosť komory alebo do sociálneho fondu. V súčinnosti s revíznou komisiou, disciplinárnou komisiou a ekonomickým odborom nastal radikálny obrat a v dôsledku prijatých opatrení sú problémy v súčasnosti minimálne.

■ Vedie dlhodobý nárast počtu advokátov k zvyšovaniu počtu disciplinárnych deliktov?

Samozrejme, dlhodobý nárast počtu advokátov vytvára potenciálne nebezpečenstvo zvyšovania počtu disciplinárnych deliktov. Ak však porovnáme počet návrhov podaných revíznou komisiou v roku 2010 (115 návrhov) a stav podaných návrhov k 15. aprílu 2011 (25 návrhov), s potešením konštatujem, že počet disciplinárnych previnení je takmer rovnaký, zatiaľ nedošlo k výraznému štatistickému zhoršeniu v oblasti disciplíny advokátov.

■ Možno eventuálne sprísnenie sankcií považovať za účinný prostriedok minimalizácie počtu najfrekventovanejších disciplinárnych previnení advokátov?

Zastávam názor, že „bičom“ ešte nikdy nikto nedosiahol želaný efekt alebo nápravu. Predsedníctvo Slovenskej advokátskej komory po starostlivej analýze vývoja disciplinárnych previnení advokátov dospelo k záveru, že v rámci prevencie a výchovy budúcich advokátov je nevyhnutné venovať zvýšenú pozornosť etickým zásadám výkonu nášho povolania, ako aj právam a povinnostiam advokátov.

Na základe tohto záveru sa zaviedol vstupný seminár pre začínajúcich koncipientov zameraný na etické zásady výkonu advokátskeho povolania; osobitné prednášky z oblasti etiky, práv a povinností advokátov budú zaraďované do programu pravidelných seminárov advokátskych koncipientov.

Myslím si, že touto cestou by sme sa mali ubrať, ak chceme dospieť k minimalizácii disciplinárnych previnení advokátov a advokátskych koncipientov.

■ Akými úvahami sa spravidla riadia členovia disciplinárnych senátov pri posudzovaní závažnosti konkrétneho disciplinárneho previnenia advokáta?

Členovia disciplinárnych senátov pri posudzovaní závažnosti konkrétneho disciplinárneho previnenia advokáta v prvom rade vychádzajú z návrhu podaného revíznou komisiou a z pripojeného sťažnostného spisu. Návrh so spisovým materiálom by mal obsahovať všetky dôkazy svedčiace v prospech či v neprospech disciplinárne obvineného advokáta.

Disciplinárne senáty, podobne ako senáty na súde, posudzujú všetky dôkazy, a to jednotlivo, ako aj súhrnne. Pri výkone disciplinárnej právomoci sú disciplinárne senáty absolútne

ne nezávislé a postupujú výhradne podľa zákonných ustanovení a stavovských predpisov SAK.

■ **Ako reagujú disciplinárne senáty na negativizáciu „obrazu“ advokácie pri verejne pertraktovanom porušení povinností advokáta? Sprísňujú v týchto prípadoch ukladané disciplinárne opatrenia?**

Ako som už spomenul, disciplinárne senáty sú pri rozhodovaní absolútne nezávislé a postupujú podľa platných zákonných ustanovení. Bolo by tragédiou, keby mali reagovať na bulvár či skreslené správy v médiách, ktoré porušujú základné ústavou garantované práva, napr. prezumpciu nevinu alebo právo na ochranu osobných údajov.

Na ochranu advokátskeho stavu máme predsedníctvo, resp. ním poverené orgány, ktoré promptne reagujú na negatívne postoje verejnosti k advokátom ako stavu.

■ **Je osobná účasť obvinených advokátov na prerokovaní vecí pred disciplinárnym senátom bežná?**

Disciplinárne obvinený advokát má podľa zákona o advokácii, ako aj podľa Disciplinárneho poriadku práva aj povinnosti. Jedným z takýchto práv je aj osobná účasť na disciplinárnom pojednávaní. Môžem konštatovať, že väčšina disciplinárne obvinených advokátov toto právo využíva, prípadne s tým, že sa na pojednávaní zúčastňuje aj so svojím právnym zástupcom.

Ak sa disciplinárne obvinený nechce osobne zúčastniť na disciplinárnom pojednávaní, oznámi túto skutočnosť príslušnému senátu. V neprítomnosti disciplinárne obvineného advokáta sa môže konať iba s takýmto výslovným súhlasom.

■ **Považujete vo všeobecnosti aktuálny sankčný mechanizmus Slovenskej advokátskej komory, aj pokiaľ ide o jeho reálny výkon, za adekvátny?**

§ 56 ods. 2 a ods. 5 zákona o advokácii stanovuje širokú škálu disciplinárnych opatrení, ktoré možno uložiť za disciplinárne previnenie, a to od upustenia od uloženia disciplinárneho opatrenia až po vyčiarknutie zo zoznamu advokátov. Podľa môjho názoru je sankčný mechanizmus a jeho reálny výkon dostatočný, aby vplýval na advokátov a zároveň plnil preventívnu úlohu pri predchádzaní disciplinárnym previneniam.

■ **Vyskytujú sa v bežnej disciplinárnej praxi sankcionovateľné delikty advokátskych koncipientov?**

Podobne ako advokáti, aj advokátski koncipienti podliehajú disciplinárnej právomoci disciplinárnej komisie a v prípade porušovania svojich povinností, resp. porušovania zákona o advokácii a príslušných vykonávacích predpisov SAK sú disciplinárne postihovateľní. Percento disciplinárnych deliktov advokátskych koncipientov je však v porovnaní s disciplinárnymi deliktami advokátov oveľa nižšie. Disciplinárne delikty advokátskych koncipientov majú pôvod skôr v slabšej znalosti základných práv a povinností v oblasti etického správania. Ako som už uviedol, v rámci prevencie komora momentálne začína venovať zvýšenú pozornosť výchove advokátskych koncipientov tým, že sa vo väčšej miere ako v minulosti v rámci seminárov zameriava na etické správanie advokátskych koncipientov, ako aj na ich práva a povinnosti.

■ **Dlhé obdobie ste pracovali ako člen disciplinárneho senátu a svoje skúsenosti môžete teraz zúročiť v pozícii predsedu disciplinárnej komisie. Čo sa vlastne od júna 2010 v práci komisie pod Vaším vedením zmenilo?**

Na základe môjho predošlého pôsobenia vo funkcii člena disciplinárneho senátu a v rámci kontrolnej činnosti predsedu disciplinárnej komisie som zistil, že pri rozhodovacej činnosti jednotlivých disciplinárnych senátov nie sú jednotne a dôsledne dodržiavané procesné ustanovenia zákona. Navyše, rozhodnutia vydané jednotlivými disciplinárnymi senátmi majú rôznu právnu formu.

V tejto súvislosti som vypracoval vzorový návrh na vydávanie rozhodnutí pre všetky disciplinárne senáty s cieľom zachovať jednotnú právnu úpravu. Súčasne som disciplinárne senáty upozornil na nedostatky, ktoré sa vyskytli vo vedení disciplinárneho konania.

Ďalšie problémy, ktoré sa vyskytujú v rámci rozhodovacej činnosti disciplinárnych senátov a ktoré mi signalizujú jednotliví predsedovia disciplinárnych senátov, riešime priebežne a spoločne, aby bola zachovaná nezávislosť, zákonnosť a jednotnosť postupov všetkých disciplinárnych senátov. Do nasledujúcej konferencie advokátov máme viac ako dva roky, počas ktorých by som v pozícii predsedu chcel prácu disciplinárnej komisie ďalej zefektívniť a zlepšiť. Spoločne sa nám to určite podarí.

Letný seminár advokátov na Tálloch a golfový turnaj

Slovenská advokátska komora organizuje **2. až 4. júna 2011** letný seminár advokátov v **hoteli Patrízán na Tálloch**.

Piatok 3. 6. 2011

9:30 Povinnosť mlčanlivosti advokáta v trestných veciach

11:15 Použitie ITP ako dôkazného prostriedku
v trestnom konaní

14:30 Ochrana osobnosti a tlačový zákon

20:00 Raut v Tálskej Bašte

Sobota 4. 6. 2011

10:00 Dejiny advokácie

Informácie o prihlásení sa získate na **www.sak.sk** v sekcii **Vzdelávanie a podujatia** alebo na tel. č. 02/52962933 – Jana Pelikánová, pelikanova@sak.sk.

Súčasťou seminára je **2. ročník golfového turnaja advokátov**, ktorý sa uskutoční 2. júna 2011. Bližšie informácie budú oznámené všetkým záujemcom, ktorí sa prihlásia e-mailom na pelikanova@sak.sk.

DISKUSIA

Zastúpenie substituujúceho advokáta koncipientom

Námety na nové témy, krátke glosy, prípadne stručné a heslovité poznámky do kontaktnej rubriky posielajte na e-mailovú adresu office@sak.sk.

Vaše podnety publikačne spracuje

JUDr. František Sedlačko, LL.M.

Po publikovaní redakčného príspevku *Vstať alebo ostať sedieť?* (BSA č. 3/2011) sa s námetom podobného charakteru na náš časopis obrátil ďalší advokát. Ako splnomocnený zástupca podal v mene svojho klienta žalobu v občianskom súdnom konaní. Predmetom konania bolo zaplatenie dlžnej kúpnej ceny v rámci obchodného záväzkového vzťahu. Po zrušení pôvodne vydaného platobného rozkazu, v dôsledku žalovaným včas podaného odporu, nariadil súd prvého stupňa na prerokovanie veci samej pojednávanie, na ktoré advokáta žalobcu riadne predvolal.

Vzhľadom na to, že osobná účasť klienta na pojednávaní nebola nevyhnutná (ani súdom vyžadovaná) a advokát bol v stanovenom termíne predvolaný aj na iné kolidujúce pojednávanie, rozhodol sa obstaráť zastúpenie klienta prostredníctvom substitúcie iným advokátom. Klient s týmto postupom vopred súhlasil, pričom o možnosti eventuálneho substitučného zastupovania ho advokát poučil už pri prevzatí zastúpenia. Advokát na substitučné zastupovanie (po dohode) splnomocnil svojho kolegu, ktorý vykonáva advokáciu v mieste sídla súdu (iný okres), a s ktorým mal v tomto smere osvedčenú dlhodobú spoluprácu.

Substitučne splnomocnený advokát (ďalej len „substitút“) poveril finálnou realizáciou úkonu právnej služby, ktorá spočívala v zastupovaní klienta na súdnom pojednávaní, svojho advokátskeho koncipienta. Sudca okresného súdu po otvorení pojednávania a predložení jednotlivých splnomocnení konštatoval, že zastúpenie žalobcu advokátskym koncipientom substitúta je procesne neprípustné. Svoj právny názor odôvodnil tým, že v zmysle § 25 ods. 3 OSP „advokát je oprávnený dať sa zastupovať iným advokátom ako ďalším zástupcom, prípadne advokátskym koncipientom, ktorého zamestnáva“. Z citovaného ustanovenia však – podľa názoru súdu – nevyplýva právo „ďalšieho zástupcu“ dať sa zastupovať advokátskym koncipientom, pretože toto oprávnenie prináleží iba (priamemu) advokátovi klienta, a nie advokátovi, ktorý bol splnomocnený substitučne. Sudca preto vyzval advokátskeho koncipienta, aby pojednávacie miestnosti opustil, ak sa nemieni zúčastniť ako verejnosť. Súd vec následne prerokoval v neprítomnosti žalobcu a jeho právneho zástupcu (§ 101 ods. 2 i.f. OSP), čo zaprotokoloval aj do zápisnice.

Výrazne nad rozsah zamerania tejto rubriky by vyzneli komplexné úvahy o reálnych a potenciálnych právnych dô-

sledkoch načrtnutého postupu orgánu súdnej moci. Otvorenou ostáva otázka všeobecnej prípustnosti zastúpenia klienta advokátskym koncipientom substitúta.

Primárne je nevyhnutné objasniť všeobecnú úpravu substitúcie pri zastúpení na základe splnomocnenia. V zmysle § 33a ods. 1 OZ je splnomocnenec oprávnený udeliť splnomocnenie inej osobe, aby namiesto neho konala za splnomocniteľa v dvoch prípadoch, a to, ak je výslovne oprávnený udeliť splnomocnenie inej osobe, alebo ak je splnomocnencom právnická osoba. Vo vzťahu k špecifikám výkonu advokácie je táto úprava korigovaná prostredníctvom *lex specialis*, ktorým je zákon č. 586/2003 Z. z. o advokácii v znení neskorších predpisov (ďalej len „ZoA“). V súlade s § 16 ods. 2 ZoA „pri jednotlivých úkonoch môže advokáta zastúpiť advokátsky koncipient alebo aj iný zamestnanec advokáta“. Táto právna norma sa uplatní bez obmedzenia na všetky úkony advokáta, pokiaľ z právneho poriadku nevyplýva konkrétne obmedzenie (napr. § 36 ods. 2 Trestného poriadku). Ustanovenie § 33a OZ advokáta v tomto smere nelimituje a advokátsky koncipient môže advokáta zastúpiť aj v prípade, ak to z klientovho splnomocnenia nevyplýva alebo ak advokát bez ďalšieho nevykonáva advokáciu ako spoločník obchodnej spoločnosti, v dôsledku čoho by bol splnomocnenec ipso facto právnickou osobou.

Advokátsky koncipient nemá vo všeobecnosti typické postavenie ďalšieho splnomocnenca v zmysle § 33a OZ, ale skôr postavenie povereného zamestnanca, s čím korešponduje aj znenie druhej vety § 64 ods. 2 ZoA: „Počas tejto praxe je advokát oprávnený poveriť advokátskeho koncipienta vykonaním jednotlivých úkonov právnych služieb, ktoré advokátsky koncipient robí samostatne.“ Tento názor, osobitne vo vzťahu k úkonom v občianskom súdnom konaní, potvrdzuje aj staršia odborná literatúra – napr. RUBEŠ, J.: Účasť advokátných koncipientů v občianském soudním řízení. *Právo a zákonnost* č. 10/1992, s. 615 „(...) koncipient nie je ďalším splnomocnencom, ale iba vykonávateľom úkonov, ktoré mu uložil advokát ako jeho zamestnávateľ.“

Odhliadnuc od zriedkavých zákonných výnimiek je teda advokát generálne oprávnený poveriť konkrétnym úkonom právnej služby advokátskeho koncipienta a dať sa ním zastúpiť v zmysle § 16 ods. 2 ZoA. Takto uskutočnený úkon je v konečnom dôsledku úkonom právnej služby advokáta,

za ktorý zodpovedá samotný advokát. Na tomto závere nič nemení ani sporné ustanovenie § 25 ods. 3 OSP.

Navyše, v občianskom súdnom konaní advokát zastupuje klienta na základe osobitného tzv. procesného splnomocnenia, ktoré nemožno obmedziť (§ 25 ods. 1 OSP). Takto splnomocnený advokát sa môže dať ďalej zastupovať advokátskym koncipientom, ktorého zamestnáva, alebo iným advokátom ako substitútom. Žiadne ustanovenie právneho poriadku Slovenskej republiky následne substitúta (ako advokáta vo všeobecnosti) nelimituje v možnosti poveriť týmto substitučným úkonom advokátskeho koncipienta na základe § 16 ods. 2 ZoA. Inými slovami – substituujúci advokát nie je bezvýhradne povinný konať osobne.

Pri úkonoch realizovaných koncipientmi treba zohľadniť profesijné špecifiká výkonu advokácie a všeobecný civilný procesný kódex interpretovať v intenciiach príslušných ustanovení ZoA. Zástupcom advokáta podľa § 25 ods. 3 OSP v rámci substitúcie môže byť navyše aj obchodná spoločnosť oprávnená na poskytovanie právnych služieb podľa § 12 ods. 1 písm. c, d alebo e ZoA, ktorá spravdla koná prostredníctvom svojho štatutárneho orgánu (advokáta) alebo povereného zamestnanca (advokátskeho koncipienta).

Z prezentovaných dôvodov nemožno považovať advokátskeho koncipienta, ktorého na uskutočnenie substitučného úkonu právnej služby riadne poveril advokát vykonávajúci substitúciu pre iného advokáta, za osobu neoprávnenú zastupovať klienta tohto advokáta ako účastníka na pojednávaní v občianskom súdnom konaní.

Pri akomkoľvek úkone právnej služby, ktorým advokát poverí advokátskeho koncipienta, je však nevyhnutné dbať na jednotlivé obmedzenia stanovené zákonom a internými predpismi Slovenskej advokátskej komory, a to najmä:

- a) zastupovanie advokátskym koncipientom nie je možné proti vôli klienta (§ 16 ods. 3 ZoA);
- b) zastupovanie advokátskym koncipientom nie je generálne a vzťahuje sa vždy na jednotlivý úkon (§ 16 ods. 2 ZoA);
- c) pri úkonoch trestného konania sa môže dať advokát ako obhajca zastúpiť advokátskym koncipientom iba so súhlasom obvineného a v taxatívne vymedzených prípadoch (§ 36 ods. 2 Trestného poriadku);
- d) advokát je oprávnený po predchádzajúcej príprave poveriť advokátskeho koncipienta vykonaním iba takého úkonu, ktorý je primeraný odborným schopnostiam a dĺžke praxe koncipienta (§ 31 ods. 4 Advokátskeho poriadku z 19.6.2010);
- e) advokátsky koncipient môže zastúpiť advokáta v konaní pred súdom prvého stupňa (ak ide o okresný súd) najskôr po troch mesiacoch od zapísania do zoznamu advokátskych koncipientov SAK a v konaní pred krajským súdom najskôr po šiestich mesiacoch od uvedeného dňa. Počas svojej koncipientskej praxe pritom nesmie advokáta zastupovať pred Najvyšším súdom SR a Ústavným súdom SR (čl. 2 uznesenia č. 14 Predsedníctva SAK zo dňa 7. 11. 2006 o pravidlách výkonu substitučného oprávnenia advokátskych koncipientov; Vestník SAK, čiastka 7 zo dňa 15. 12. 2006).

Mimoriadne dovolanie generálneho prokurátora

Mimoriadne dovolanie generálneho prokurátora v intenciach § 243e Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“) je mimoriadny opravný prostriedok. Ak generálny prokurátor na základe podnetu účastníka konania, osoby dotknutej rozhodnutím súdu alebo osoby poškodenej rozhodnutím súdu zistí, že právoplatným rozhodnutím súdu bol porušený zákon (§ 243f OSP) a ak to vyžaduje ochrana práv a zákonom chránených záujmov fyzických osôb, právnických osôb, alebo štátu a túto ochranu nie je možné dosiahnuť inými právnymi prostriedkami, podá proti takémuto rozhodnutiu súdu mimoriadne dovolanie.

Nechcem sa tu zaoberať špecifickými aspektmi mimoriadneho dovolania – ako zákonné dôvody, jeho prípustnosť či neprípustnosť, prekluzívna ročná lehota atď. Chcem pripomenúť, že tento mimoriadny opravný prostriedok ako taký neprospeje stabilite súdnych rozhodnutí, keď právoplatný rozsudok v niektorých civilných veciach môže byť ešte do jedného roka napadnutý. V tomto zmysle je legitímna úvaha *de lege ferenda* o zrušení tohto inštitútu v budúcnosti.

Aká je však realita u nás, pokiaľ ide o vymožitelnosť práva? Na exaktnej štatistike chcem ukázať, že bez tohto mimoriadneho opravného prostriedku by bola výrazne poškodená. Ak by sa to z pohľadu budúcej právnej úpravy nebralo do úvahy, išlo by len o reformu samú pre seba, ktorá nezohľadňuje realitu úrovne súdnictva najmä na nižších stupňoch.

Za obdobie 2004 – 2010 dosiahol nový nápad podnetov na podanie mimoriadneho dovolania číslo 11 234. Z týchto podnetov podal generálny prokurátor 929 mimoriadnych dovolaní na Najvyšší súd SR. Až v 636 prípadoch najvyšší súd vyhovel mimoriadnym dovolaniam celkom. V ďalších prípadoch vyhovel čiastočne. Vidíme, že za posledných sedem rokov v priemere okolo 100 rozhodnutí ročne Najvyšší súd SR na podnet generálneho prokurátora reviduje a zosúladuje s právom. Predložená štatistika varuje – z hľadiska vymožitelnosti práva na Slovensku – pristúpiť v dohľadnej dobe k zrušeniu tohto mimoriadneho opravného prostriedku.

Snaha priblížiť sa, resp. splynúť s európskymi štandardami v súdnictve nemôže byť jednorazovým skokom. Celá problematika justície je veľmi zložitá. Zvýšenie úrovne rozhodovania najmä na nižších stupňoch súdov si podľa môjho názoru vyžiada až generačný posun vo vzdelávaní. V tomto zmysle v práci Justičnej akadémie vidieť prvé náznaky zvyšovania úrovne sudcov a prokurátorov. Domnievam sa, že inštitút mimoriadneho dovolania generálneho prokurátora SR v súčasnosti u nás výrazne prispieva k vymožitelnosti práva, a preto úvahy *de lege ferenda* o jeho zrušení sú neopodstatnené.

JUDr. Martin Lauko

prokurátor GP SR na oddelení občianskosúdneho dozoru

Zodpovednosť štátu za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci nezákonným rozhodnutím a nesprávnym úradným postupom (druhá časť)

JUDr. Tomáš Bardelčík

5. Zákon č. 514/2003 Z. z. *de lege lata* a vo svetle komparácie

Považujeme za potrebné uviesť, že vzhľadom na rozsahovú obmedzenosť tohto článku cieľom tejto časti nie je detailne rozobrať platnú právnu úpravu a poskytnúť vyčerpávajúcu komparáciu slovenskej a českej právnej úpravy v oblasti zodpovednosti štátu za škodu spôsobenú nezákonným rozhodnutím a nesprávnym úradným postupom, ale načrtnúť a porovnať iba niektoré, podľa nášho názoru, podstatné špecifiká a inštitúty, ktoré majú reálny dopad na praktické uplatňovanie z platnej právnej úpravy vyplývajúcich nárokov poškodených subjektov.

5.1

Predmet právnej úpravy a zbavenie sa zodpovednosti za škodu

Prvoradou úlohou zákonodarcu pri koncipovaní novej právnej úpravy sa muselo stať vymedzenie pôsobnosti zákona č. 514/2003 Z. z., resp. určenie okruhu otázok, ktoré bude upravovať.

Podľa v súčasnosti účinného znenia, zákon č. 514/2003 Z. z. upravuje zodpovednosť štátu za škodu spôsobenú orgánmi verejnej moci pri výkone verejnej moci ako aj zodpovednosť obce a vyššieho územného celku (ďalej len „územná samospráva“) za škodu spôsobenú orgánmi územnej samosprávy pri výkone samosprávy. Aj napriek tomu, že zo zákona č. 514/2003 Z. z. to výslovne nevyplýva, gramatickým a logickým výkladom je možné dospieť k záveru, že upravuje aj zodpovednosť štátu za škodu spôsobenú orgánmi územnej samosprávy pri prenesenom výkone štátnej správy. Povedané inými slovami, aj pokiaľ dôjde k nezákonnému rozhodnutiu, prípadne, k nesprávnemu úradnému postupu orgánu územnej samosprávy pri činnostiach, ktoré predstavujú výkon štátnej správy (teda nie samosprávy) a ktoré boli zo štátu delegované

JUDr. Tomáš Bardelčík
Absolvent Právnickej
fakulty Univerzity Pavla
Jozefa Šafárika v Košiciach,
kde v roku 2006 obhájil
rigoróznú prácu s názvom
Komanditná spoločnosť.

Od júla 2004 pôsobil v advokácii, následne v rokoch 2008–2010 pôsobil ako podnikový právnik. V súčasnosti opätovne vykonáva advokáciu. Zároveň je externým doktorandom na Právnickej fakulte UPJŠ v Košiciach.

na územnú samosprávu, subjektom zodpovednosti za škodu bude štát, aj napriek tomu, že platné právne predpisy pri svojej činnosti žiadnym spôsobom neporušil.

V procese prijímania zákona č. 514/2003 Z. z. sa v tejto spojitosti objavil názor, podľa ktorého by štát nemal zodpovedať za škodu spôsobenú orgánmi územnej samosprávy pri plnení úloh

- 6 Výkonom verejnej moci sa rozumie rozhodovanie a úradný postup orgánov verejnej moci o právach, právom chránených záujmoch a povinnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb.
- 7 Orgánom verejnej moci sa rozumie štátny orgán ako aj orgán územnej samosprávy, verejnoprávna inštitúcia, orgán záujmovej samosprávy, fyzická osoba alebo právnická osoba, ktorým zákon zveril výkon verejnej moci.
- 8 Česká právna úprava explicitne hovorí o výkone štátnej správy aj v súvislosti s činnosťou notára pri spisovaní verejných listín o právnych úkonoch a pri výkone funkcie notára ako súdneho komisára v konaní o dedičstve a rovnako tak aj o úkonoch súdneho exekútora pri výkone exekučnej činnosti, spisovaní exekútorských zápisov a pri činnostiach vykonávaných na základe poverenia súdu podľa osobitného predpisu. Naproti tomu, zákon č. 514/2003 Z. z. v spojitosti s tam uvedenou činnosťou notára a súdneho exekútora síce nehovorí o výkone štátnej správy, k tomuto záveru je však možné dospieť výkladom ust. § 4 ods. 1., písm. a, bod 2. a 3. zákona č. 514/2003 Z. z., ktorý bod 2. hovorí o výkone verejnej moci (a teda s ohľadom na vyššie uvedené aj o výkone štátnej správy) a súčasne, ktoré ust. § 4 hovorí o Ministerstve spravodlivosti Slovenskej republiky ako o orgáne konajúcom v mene štátu v prípadoch, ak dôjde pri výkone činnosti notára alebo súdneho exekútora (nie akejkolvek, ale iba presne vymedzenej) k vzniku škody. Pokiaľ by v zákone č. 514/2003 Z. z. uvedená činnosť notára

štátu, pokiaľ bol na územnú samosprávu prenesený výkon štátnej správy. Vzhľadom na skutočnosť, že výkon štátnej správy orgánmi územnej samosprávy predpokladá materiálne krytie práve zo strany štátu ako aj na to, že štát disponuje dostatočne účinnými prostriedkami na kontrolu výkonu tejto prenesenej právomoci, bolo potrebné uvedený názor ako zjavne neopodstatnený odmietnuť.

Zatiaľ čo zákon č. 514/2003 Z. z. sa z dôvodu legislatívnej prehľadnosti vybral, podľa nášho názoru správnu, cestou aplikácie legislatívnych skratiek (v časti vymedzenia výkonu verejnej moci⁶ a orgánov verejnej moci⁷), česká právna úprava uprednostňuje pojmy štátnej moci, verejnej moci a štátnej správy⁸ bez toho, aby v ďalšom texte zákona č. 82/1998 Sb. tieto bližšie vymedzovala, čo môže mať v určitých prípadoch za následok vznik interpretačných nejasností a dohadov.

Aj napriek uvedenému je však z tohto pohľadu možné uzavrieť, že medzi oboma právnymi úpravami nie je badateľná žiadna zásadná vecná odlišnosť (vyjmúc čiastočne odlišné pojmoslovie).

Česká i slovenská právna úprava zakotvujú, že zodpovednosť za škodu nie je možné zbaviť sa, to znamená, že uprednostňujú princíp absolútnej objektívnej zodpovednosti štátu za škodu.⁹ V tejto súvislosti sa však počas prípravných prác na zákone č. 514/2003 Z. z. objavili názory, ktoré uvádzali, že princíp absolútnej objektívnej zodpovednosti štátu za škodu je v rozpore s dikciou zákona č. 514/2003 Z. z., ktorý poukazoval na to, že štát zodpovedá za škodu iba za podmienok ustanovených zákonom č. 514/2003 Z. z. (resp. v podmienkach Českej republiky zákonom č. 82/1998 Sb.). Pokiaľ sa totiž štát nemohol zbaviť zodpovednosti za škodu, nemohli existovať pre štát ani tzv. liberačné dôvody. Na druhej strane sa však podľa týchto názorov malo práve nenaplnenie podmienok ustanovených zákonom č. 514/2003 Z. z. považovať za už spomínané liberačné dôvody. Zdanlivý rozpor sa však počas legislatívneho procesu podarilo odstrániť a vysvetliť, pretože v načrtnutých súvislostiach nebolo možné zamieňať liberačné dôvody (dôvody vyvinenia) a podmienky vzniku zodpovednosti štátu za škodu. Totiž, je zjavné, že na strane štátu nevznikne zodpovednosť, ak nedôjde k naplneniu podmienok stanovených v zákone č. 514/2003 Z. z. Naopak, liberačné dôvody by prichádzali do úvahy iba v tom prípade, ak by zodpovednosť na strane štátu už vznikla, avšak existoval by subjektívny dôvod, pre ktorý by zodpovedný subjekt neniesol zodpovednosť.

5.2

Zodpovednosť štátu za škodu

V zmysle zákona č. 514/2003 Z. z., štát zodpovedá za škodu, ktorú spôsobili orgány verejnej moci pri výkone verejnej moci (teda aj orgány územnej samosprávy pri výkone verejnej moci) nezákonným rozhodnutím, nezákonným zatknutím, zadržaním alebo iným pozbavením osobnej slobody, rozhodnutím o treste, o ochrannom opatrení alebo rozhodnutím o väzbe alebo nesprávny úradný postupom. Na účely tohto článku sme sa rozhodli zamerať našu pozornosť iba na nezákonné rozhodnutie (vo všeobecnosti) a na nesprávny úradný postup.

V tejto súvislosti je žiaduce uviesť, že česká právna úprava obmedzuje zodpovednosť štátu iba na nezákonné rozhodnutie (vydané v občianskom súdnom konaní, v správnom konaní, v konaní podľa súdneho poriadku správneho a v trestnom konaní) a na nesprávny úradný postup.

Rozdiel medzi slovenskou a českou právnou úpravou je zjavne viditeľný aj v oblasti úpravy orgánov oprávnených konať vo veciach náhrady škody v mene štátu, pretože česká právna úprava sa javí byť menej podrobnou a navyše, podľa nášho názoru celkom nelogicky, ustanovuje za orgán oprávnený konať v mene štátu Ministerstvo financií Českej republiky (v prípade, ak nie je možné určiť príslušný orgán inak). Z tohto pohľadu považujeme za vhodnejšiu právnú úpravu zákona č. 514/2003 Z. z., podľa ktorej, v prípade, ak nie je možné určiť orgán príslušný na konanie v mene štátu, je ním Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky ako subjekt, ktorý je tým najpovolanejším garantom ochrany práva a zákonnosti.

Otázkou však aj napriek tomu ostáva, ktorý orgán je oprávnený konať v mene štátu v situácii, ak škodu spôsobí ministerstvo, prípadne iný ústredný orgán štátnej správy. Riešením uvedeného (aj keď to výslovne zo zákona č. 514/2003 Z. z. nevyplýva) by mohla byť konštrukcia, podľa ktorej by v mene štátu konal minister (alebo vedúci iného ústredného orgánu štátnej správy),

resp. ním poverený pracovník príslušného útvaru (samozrejme však nie ten, ktorý vydal nezákonné rozhodnutie, prípadne ktorý nesprávne úradne postupoval). Zákon č. 514/2003 Z. z. sa však nezmieňuje ani o tom, aký by mal byť postup v prípade, ak nezákonné rozhodnutie vydá, prípadne, ak bude nesprávne úradne postupovať samotný minister (alebo vedúci iného ústredného orgánu štátnej správy). Zrejme v tejto situácii neostáva iné, ako odporučiť poškodenému subjektu obrátiť sa so žalobou priamo na súd.

5.2.1

Nezákonné rozhodnutie

Zákon č. 514/2003 Z. z. (uvedené platí rovnako aj pre zákon č. 82/1998 Sb.) explicitne nezakotvuje, čo sa považuje za nezákonné rozhodnutie štátu.¹⁰ Je tomu tak najmä preto, že nezákonnosť rozhodnutia môže vyplývať z tak rozmanitej škály okolností, že jeho všeobecné vymedzenie alebo popis si zrejme nemožno dosť dobre predstaviť, pretože uvedené by mohlo spôsobovať ťažko prekonateľné formulačné problémy.

Aj napriek tomu je však možné konštatovať, že pod nezákonným rozhodnutím sa dá rozumieť akékoľvek rozhodnutie orgánu verejnej moci,¹¹ ktoré je v rozpore s právnym poriadkom Slovenskej republiky, prípadne so záväzkami, ktoré vyplývajú z medzinárodnej zmluvy, ktorou je Slovenská republika viazaná a ktoré bolo z dôvodu nezákonnosti zrušené alebo zmenené príslušným orgánom.

Právna úprava sa síce osobitne nezmieňuje o tom, či nezákonnosť rozhodnutia musí byť konštatovaná priamo vo výroku zrušujúceho (zmeňujúceho) rozhodnutia, máme však zato, že uvedenej konštrukcii nie je možné prisvedčiť. Totiž, pokiaľ príslušný orgán určité rozhodnutie zrušil (zmenil) z dôvodov uvedených v odôvodnení rozhodnutia, je možné uzavrieť, že sa tak mohlo stať jedine z dôvodu jeho rozporu s platnými právnymi predpismi, a teda z dôvodu jeho nezákonnosti.¹²

Nezákonnosť rozhodnutia nie je účelné a dokonca ani možné preskúmať v samotnom konaní o náhradu škody. Pre konanie o náhradu škody platí, že nezákonnosť rozhodnutia musí v čase prejednávania nároku poškodeného subjektu už vysloviť príslušný orgán, ktorý je v zmysle príslušných procesných predpisov oprávnený nezákonné rozhodnutie zrušiť alebo zmeniť. Potom nevyhnutne platí, že súd rozhodujúci o uplatnenom nároku na náhradu škody nie je oprávnený posudzovať zákonnosť (nezákonnosť) rozhodnutia, v ktorého dôsledku došlo k vzniku škody. Túto otázku nemôže riešiť ani ako predbežnú, keďže tú už dostatočne preukazne vyriešil orgán určený platnými právnymi predpismi, ktorého autoritu musí rešpektovať aj súd rozhodujúci v konaní o náhradu škody. Tým sa zabezpečuje, že otázku, či je v posudzovanom prípade právoplatné rozhodnutie nezákonné, zodpovedne zvážil už pred začatím konania o náhradu škody kvalifikovaný orgán.

V zásade platí, že právo na náhradu škody je možné uplatniť až vtedy, keď právoplatné rozhodnutie, ktorým bola škoda spôsobená, zrušil alebo zmenil pre jeho nezákonnosť príslušný orgán.

Aj napriek tomu, že predpokladom vzniku práva na náhradu škody je (okrem iného) existencia právoplatného rozhodnutia a jeho zrušenie alebo zmena, treba uviesť, že samotný zákon č. 514/2003 Z. z. počíta s určitými výnimkami, kedy sa možnosť poškodeného subjektu domáhať sa náhrady škody neviaže na požiadavku zrušenia alebo zmeny právoplatného rozhodnutia, ale vychádza z predpokladu, že k vzniku škody môže dôjsť (a v mnohých prípadoch aj reálne dochádza) ešte predtým, ako sa konkrétne rozhodnutie stane právoplatným, resp., ešte predtým, ako je takéto rozhodnutie zrušené alebo zmenené. Týmito výnimkami sú:

- 1) existencia tzv. ničotného rozhodnutia,
- 2) existencia vykonateľného rozhodnutia (bez ohľadu na jeho právoplatnosť),
- 3) existencia prípadov hodných osobitného zreteľa.

Ad 1)

Uvedená výnimka sa vzťahuje na prípady, kedy ide o tzv. ničotné rozhodnutie, ktoré vydal orgán nad rámec jeho právomoci.

Bolo by preda ťažko predstaviteľné, ak by v súvislosti s rozhodnutím, ktoré po právnej stránke vôbec neexistuje, bolo podmienkou uplatnenia nároku na náhradu škody jeho zrušenie alebo zmena. Aj napriek tomu, že zákon č. 82/1998 Sb. nezakotvuje žiadne obsahovo totožné,

a súdneho exekútora nebola považovaná za výkon štátnej správy, nebolo by rozumného dôvodu nato, aby v prípade vzniku škody bol zodpovedným subjektom štát, v mene ktorého koná Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky.

9 Uvedená konštrukcia je považovaná za plne opodstatnenú, nakoľko v prípade vzniku škody na strane poškodeného subjektu je nevyhnutné, aby boli u neho napravené a odstránené všetky negatívne dôsledky porušenia platných právnych predpisov.

10 Ani v prípade zodpovednosti územnej samosprávy za škodu nie sú v platnej právnej úprave definované pojmy nezákonné rozhodnutie a nesprávny úradný postup, čo je aj logickým dôsledkom štruktúry a koncepcie zákona č. 514/2003 Z. z., nakoľko ak by tomu tak bolo, muselo by to nevyhnutne znamenať, že nezákonné rozhodnutie a nesprávny úradný postup majú v prípade zodpovednosti územnej samosprávy kvalitatívne iný obsah ako je tomu v prípade zodpovednosti štátu, vo vzťahu ku ktorému zároveň však niet žiadnej legislatívnej opory.

11 Vydané najmä, avšak nielen v občianskom súdnom konaní, v správnom konaní a v trestnom konaní.

12 Aj napriek tomu, že zákon č. 514/2003 Z. z. výslovne hovorí iba o nezákonnosti, nemožno podľa nášho názoru uvedené zužovať iba na stav, ktorý je v rozpore so zákonom, ale je potrebné posudzovať, či určité rozhodnutie nie je v rozpore s akýmkoľvek platným právnym predpisom akejkoľvek právnej sily.

prípadne podobné ustanovenie, je zrejme možné sa domnievať, že vyššie uvedený záver je plne aplikovateľný aj v podmienkach Českej republiky.

Ad 2)

V tomto prípade ide o nezákonné rozhodnutie, ktoré síce je už vykonateľné (najmä uznesenia v občianskom súdnom konaní), avšak nie je ešte právoplatné, pretože právna úprava proti takémuto rozhodnutiu pripúšťa opravný prostriedok. V takej situácii je možné nárok na náhradu škody uplatniť už vtedy, keď nezákonné rozhodnutie bude zrušené alebo zmenené na základe riadneho opravného prostriedku.

Počas prípravy návrhu zákona č. 514/2003 Z. z. sa objavili aj úvahy o tom, či je potrebné rozlišovať medzi zrušením a zmenou nezákonného rozhodnutia a či dikciu zákona nie je postačujúce obmedziť iba na zrušenie nezákonného rozhodnutia. Ako sa však neskôr uzavrelo, ponechanie možnosti zrušiť alebo zmeniť nezákonné rozhodnutie bolo plne v súlade s účelom, ktorý navrhovaná právna úprava sledovala, pretože k odstráneniu stavu nezákonnosti rozhodnutia môže dôjsť aj samotnou jeho zmenou bez toho, aby toto musel ako celok príslušný orgán zrušiť.

Aj napriek tomu, že zákon č. 514/2003 Z. z. nehovorí o tom, či má ísť o riadny opravný prostriedok poškodeného subjektu, prípadne aj o riadny opravný prostriedok iného subjektu, domnievame sa, že je potrebné hovoriť o riadnom opravnom prostriedku akéhokoľvek subjektu (aj nepoškodeného), v dôsledku ktorého dôjde k zrušeniu alebo zmene nezákonného rozhodnutia, pretože na prijatie opačného záveru niet v platnej právnej úprave dostatočnej opory.

Súčasnne platí, že vyššie spomenuté (potreba riadneho opravného prostriedku) je typická pre situácie, v ktorých sú aplikované predpisy o správnom konaní, a to predovšetkým zákon č. 71/1967 Zb. o správnom konaní v znení neskorších právnych predpisov (ďalej len „Správny poriadok“). Pre koncepciu zákona č. 514/2003 Z. z. je však podstatné to, že pamätá aj na situácie, kedy došlo k vydaniu nezákonného rozhodnutia v inom ako správnom konaní a uplatnenie nároku na náhradu škody viaže na zrušenie rozhodnutia príslušným orgánom bez toho, aby sa osobitne zmieňoval o riadnom opravnom prostriedku. Zaujímavou skutočnosťou je fakt, že zákon č. 82/1998 Sb. na spomenuté situácie nepamätá a výslovne nerozlišuje medzi správnym konaním a inými druhmi konania, z čoho je možné vyvodiť záver, že vo vzťahu k všetkým nezákonným rozhodnutiam vydaným vo všetkých druhoch konania aplikuje rovnaký postup (z hľadiska predpokladov a možností uplatnenia nároku na náhradu škody).

Ad 3)

Poslednú výnimku predstavujú prípady hodné osobitného zreteľa. Právna úprava kategórie prípadov hodných osobitného zreteľa je však značne vágna. Ani len orientačne sa nezmieňuje o tom, aké okolnosti možno považovať za prípady hodné osobitného zreteľa. Bude preto na posúdení v konkrétnej situácii, či je účelné a potrebné uvedenú výnimku povoliť.

V nadväznosti na uvedené platí, že podmienkou uplatnenia nároku na náhradu škody je určitá procesná aktivita subjektu, ktorý má byť nezákonným rozhodnutím poškodený, spočívajúca v tom, že poškodený subjekt podá voči nezákonnému rozhodnutiu riadny opravný prostriedok.

Česká právna úprava zachádza dokonca ešte ďalej, keď rozširuje povinnosť poškodeného subjektu uplatniť nielen riadny opravný prostriedok a mimoriadny opravný prostriedok (s výnimkou návrhu na obnovu konania), ale aj iný procesný prostriedok¹³ na ochranu práva, s ktorého uplatnením je spojené začatie súdneho, správneho alebo iného právneho konania.

So správnosťou takéhoto poňatia je však možné polemizovať, pretože podľa nášho názoru neprimerane zaťažuje poškodený subjekt, ktorému zveruje celú procesnú aktivitu (a nielen v prvostupňovom konaní).

Ako už bolo spomenuté vyššie, pre zákon č. 82/1998 Sb. je typické, že nerozlišuje medzi správnym konaním a inými druhmi konania. Uvedená tendencia sa prenáša aj do určenia subjektov, ktoré sú oprávnené domáhať sa nároku na náhradu škody. Vzhľadom na to, že k vydávaniu nezákonných rozhodnutí dochádza vždy v určitom konaní, ktoré predstavuje zákonom upravený procesný postup, česká právna úprava vymedzuje okruh poškodených subjektov iba z pohľadu právnych predpisov upravujúcich správne konanie, a to okruhom účastníkov konania, u ktorých došlo ku vzniku škody. Nárok na náhradu škody si však môžu uplatňovať aj subjekty, s ktorými sa ako s účastníkmi konania konať malo, avšak z najrozličnejších dôvodov sa s nimi nekonalo. Týmto subjektom sa priznáva aktívna vecná legitímácia na podanie žaloby pre to, že v dôsledku procesného pochybenia príslušného orgánu boli vylúčení z pojednania veci.

13 Aj napriek tomu, že platná právna úprava nehovorí o tom, čo je pod iným procesným prostriedkom možné rozumieť, zrejme je možné uzavrieť, že sa bude jednať najmä o návrh na začatie konania, resp. o inú aktivitu poškodeného subjektu, ktorej dôsledkom bude zahájenie konania.

Dikcia zákona č. 514/2003 Z. z. okruh poškodených subjektov oprávnených uplatniť si nárok na náhradu škody ešte rozširuje, keď uvádza, že v súvislosti s inými druhmi konania (s výnimkou správneho konania) si môžu nárok na náhradu škody uplatniť tie subjekty, ktorým nezákonným rozhodnutím vznikla škoda.

5.2.2

Nesprávny úradný postup

Rozhodovanie o náhrade škody, ku ktorej vzniku došlo v dôsledku nesprávneho úradného postupu je závislé od náležitého posúdenia všetkých predpokladov vzniku zodpovednosti za škodu, predovšetkým príčinnej súvislosti medzi nesprávnym úradným postupom a vznikom škody.

Tak, ako platná právna úprava nepodáva všeobecnú definíciu nezákonného rozhodnutia, vo všeobecnosti nevymedzuje, čo sa rozumie pod nesprávnym úradným postupom.

Aj napriek tomu je však možné povedať, že nesprávnym úradným postupom je porušovanie povinností pri uskutočňovaní jednotlivých úkonov v rámci konania, predovšetkým ich nesprávne vykonanie alebo ich vykonanie bez splnenia zákonných podmienok, či iný nezákonný zásah do práv, právom chránených záujmov fyzických osôb a právnických osôb. Za nesprávny úradný postup je však možné považovať aj nekonanie (nečinnosť) príslušného orgánu (nevykonávanie úradného postupu), porušenie povinnosti uskutočniť úkon alebo vydať určité rozhodnutie (či už meritórne alebo nie) v zákonom určenej lehote, či nevydanie rozhodnutia. Vychádzajúc z už spomenutého platí, že v prípade nesprávneho úradného postupu ide o náhradu škody vzniknutej iným spôsobom ako práve rozhodovacou činnosťou.

Výslovné vymedzenie druhov konania spadajúcich pod kategóriu nesprávneho úradného postupu je pritom v podmienkach Slovenskej republiky podstatne širšie, ako je tomu v zákone č. 82/1998 Sb. Ten sa totiž obmedzuje iba na konštatovanie, že nesprávnym úradným postupom je tiež porušenie povinnosti uskutočniť úkon alebo vydať rozhodnutie v zákonom stanovenej lehote, prípadne v primeranej lehote, v situácii, kedy zákon pre uskutočnenie úkonu alebo vydanie rozhodnutia neustanovuje žiadnu lehotu.

V nadväznosti na uvedené možno uzavrieť, že slovenská aj česká právna úprava síce príkladmo vypočítavajú, čo je možné za nesprávny úradný postup považovať, druhy jednotlivých konaní, ktoré pod nesprávny úradný postup spadajú, však komplexne nevymedzujú a ponechávajú priestor na ich doplnenie výkladom.

O nesprávnom úradnom postupe treba uvažovať aj v súvislosti s prieťahmi v konaní, ktoré sú najmä v ostatnom období značne negatívnym javom v úradnom postupe orgánov štátu (resp. orgánov iných subjektov).

Aj z uvedeného dôvodu bol preto zrejme presadzovaný názor, aby zákon č. 514/2003 Z. z. vymedzoval zákonné znaky pojmu prieťahy v konaní. Od spomenutého sa však nakoniec upustilo, pretože tak prieťahy v konaní (ako aj iné druhy nesprávneho úradného postupu) môžu byť tak rozmanité, že ich všeobecné vymedzenie, resp. všeobecný popis by mohli naraziť na viaceré formulačné prekážky. To, či došlo k prieťahom v konaní je preto vždy potrebné posudzovať vzhľadom na konkrétne okolnosti prípadu.

Podstatou práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov (v správnom konaní, ale aj v iných druhoch konania), ktoré je zakotvené v ustanovení článku 48 ods. 2 Ústavy SR je totiž odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa subjekt domáhajúci sa ochrany svojho práva nachádza. Ako uzavrel aj Ústavný súd SR, právo na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov sa nevzťahuje iba na konanie pred súdom, ale na akékoľvek konanie (pred akýmkoľvek orgánom verejnej moci), ktorého účelom je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia príslušného orgánu.¹⁴ Stav právnej neistoty je totiž odstránený až právoplatnosťou rozhodnutia vo veci samej.

5.3

Predbežné prerokovanie nároku

V záujme predídania vzniku súdnych sporov boli do zákona č. 514/2003 Z. z. zapracované ustanovenia upravujúce predbežné prerokovanie nároku. Inštitút predbežného prerokovania nároku však nie je novým inštitútom, tento bol prevzatý zo zákona č. 58/1969 Zb.

¹⁴ Nálezy Ústavného súdu SR, sp. zn.: II. ÚS 26/95 a II. ÚS 33/99.

V tejto súvislosti sa v procese prípravy zákona č. 514/2003 Z. z. objavil názor, ktorý neodporúčal zavedenie predbežného prerokovania nároku. Vzhľadom na to, že nešlo o zavedenie nového inštitútu, ale iba o prevzatie a prispôbenie inštitútu právnou úpravou už poznaného a keďže nová právna úprava bola potrebná s ohľadom na skutočnosť, že úprava zákona č. 58/1969 Zb. sa stala po rozdelení Českej a Slovenskej Federatívnej republiky na dva samostatné štáty obsolétou, nebolo možné a ani žiaduce spomenutý názor akceptovať.

Z pohľadu inštitútov správneho práva v prípade predbežného prerokovania nároku nejde o konanie podľa Správneho poriadku, ktorého výsledkom je vydanie konkrétneho rozhodnutia, ale ide iba o to, že v zákonom stanovenej 6 mesačnej lehote sa nárok poškodeného subjektu buď uspokojí alebo neuspokojí, prípadne sa uspokojí iba čiastočne.

Prax súdov ukazuje, že vo väčšine prípadov sa poškodené subjekty obracajú s uplatnením svojich nárokov na súd vtedy, pokiaľ ich požiadavkám (uplatnenému nároku na náhradu škody) celkom alebo čiastočne nevyhoveli orgán príslušný konať vo veciach náhrady škody v mene štátu. Iba výnimočne sa stáva, že žaloba bola na súd podaná bez predbežného prerokovania nároku, ktoré je však obligatórnym (a teda neopomenuteľným) predpokladom uplatnenia ochrany práv a oprávnených záujmov poškodeného subjektu na súde. Bez aplikácie tohto inštitútu by súd síce nemohol žalobu bez ďalšieho zamietnuť ani konanie zastaviť, ale v súlade s príslušnými ustanoveniami zákona č. 99/1963 Zb. (Občiansky súdny poriadok) v znení neskorších právnych predpisov by musel poškodený subjekt vyzvať na odstránenie nedostatku tejto podmienky, a to v primeranej lehote. Iba v situácii, ak by aj napriek uvedenému k odstráneniu spomínaného nedostatku nedošlo, mal by konanie zastaviť.

Cieľom tohto inštitútu je, aby sa poškodený subjekt obracal na súd až vtedy, ak predbežné prerokovanie nebude viesť k uspokojeniu jeho nárokov a aby tak došlo k určitému odbremeneniu súdov. Predbežné prerokovanie nároku by pritom malo smerovať k objasneniu situácie a zároveň k vytvoreniu podmienok na mimosúdne urovanie sporných nárokov.

Pri porovnaní slovenskej a českej právnej úpravy sa javí byť zásadnejším rozdielom azda len skutočnosť, že zákon č. 82/1998 Sb. neobsahuje marginálnu rubriku s označením „predbežné prerokovanie nároku“, ale o „predbežnom prerokovaní“ hovorí iba v rámci všeobecných ustanovení o uplatnení nároku a o podmienkach uplatnenia nároku na súde. Vzhľadom na to, že inšpiráciou zákona č. 514/2003 Z. z. bola (okrem iného) práve už v tom čase platná a účinná česká právna úprava, v ostatných ustanoveniach tohto inštitútu nevidieť podstatnejšie vecné rozdiely.

Aj napriek tomu, že v súvislosti s predbežným prerokovaním nároku a náhradou trov právneho zastúpenia je slovenská aj česká právna úprava v nižšie naznačenej spojitosti obsahovo v zásade totožná, domnievame sa, že o jej správnom je možné polemizovať.

Totíž, podľa ustanovenia § 18 ods. 3, veta 2. zákona č. 514/2003 Z. z., súčasťou trov konania nie sú náklady na predbežné prerokovanie nároku na náhradu škody pred príslušným orgánom. Rovnako podľa ustanovenia § 31 ods. 4 zákona č. 82/1998 Sb. poškodený nemá právo na náhradu nákladov zastúpenia, ktoré vznikli v súvislosti s prejednáváním uplatneného nároku príslušným úradom.

Uvedené zákonné ustanovenia teda vyjadrujú zásadu, že aj pokiaľ došlo u poškodeného subjektu k vzniku nákladov právneho zastúpenia súvisiacich s predbežným prerokovaním nároku, poškodený subjekt nemá právo na ich náhradu, a to ani len čiastočne. Opodstatnenosť načrtnutej zásady je pritom odôvodňovaná tým, že v prípade predbežného prerokovania nároku má toto iba formálny charakter a že v jeho priebehu nedochádza k prezentovaniu konkrétnych argumentov, ktoré by na priznanie či nepriznanie nároku na náhradu škody mohli mať vplyv. S uvedeným tvrdením sa však podľa našej mienky nie je možné stotožniť. Už len samotné predbežné uplatnenie nároku na náhradu škody totiž predpokladá (po skutkovej i právnej stránke) vo vzťahu k orgánu konajúcemu v mene štátu odborné vysvetlenie všetkých podstatných okolností, ktoré môžu mať vplyv na uspokojenie nároku na náhradu škody. Vhodná formulácia tak skutkových, ako aj, a to najmä, právnych záverov, môže mať celkom zásadný dopad na úspech poškodeného subjektu pri predbežnom prerokovaní nároku pred orgánom štátu. Pokiaľ je poškodený subjekt prostredníctvom svojho právneho zástupcu (napríklad advokáta) schopný už v procese predbežného prerokovania nároku prezentovať dostatočne presvedčivé, predovšetkým právne argumenty, máme zato, že niet spravodlivého dôvodu nepriznať poškodenému subjektu náhradu trov právneho zastúpenia, ktoré mu v súvislosti s predbežným prerokovaním nároku vznikli. Nehovoriac už o tom, že ak by existoval predpo-

klad, že poškodený subjekt bude v konaní pred súdom úspešný, nemusel by štát právnomu zástupcovi poškodeného subjektu nahrádzať v konečnom dôsledku trovy právneho zastúpenia vo väčšom rozsahu, pretože tieto by sa v konaní pred súdom kalkulovali už za každý úkon právnej služby podľa osobitného predpisu.¹⁵ Je pritom vysoko pravdepodobné, že takýchto úkonov právnej služby by bolo podstatne viac, ako je tomu v prípade samotného predbežného prerokovania nároku.

5.4

Náhrada nemajetkovej ujmy

Vzhľadom na novú spoločensko – ekonomickú realitu po roku 1989 bolo v rámci prípravných prác na zákone č. 514/2003 Z. z. potrebné rozšíriť právo na náhradu škody tak, aby ním bolo možné chápať nielen právo na náhradu majetkovej škody (či už vo forme skutočnej škody alebo ušlého zisku¹⁶), ale aj právo na náhradu nemajetkovej škody (ujmy), ktorá predstavuje určité spravodlivé zadostučinenie.

Právna úprava náhrady nemajetkovej ujmy vzniknutej v dôsledku nezákonného rozhodnutia alebo nesprávneho úradného postupu obsiahnutá v zákone č. 514/2003 Z. z. nadväzuje na všeobecnú občianskoprávnu úpravu zakotvenú v zákone č. 40/1964 Zb. v znení neskorších právnych predpisov (ďalej len „Občiansky zákonník“), v zmysle ktorej v prípade, ak iba samotné konštatovanie porušenia práva nie je dostatočným zadostučinením vzhľadom na ujmu spôsobenú poškodenému subjektu, uhrádza sa aj nemajetková ujma v peniazoch. Pokiaľ však je možné dosiahnuť náhradu nemajetkovej ujmy iným spôsobom ako už spomínanou peňažnou náhradou, právna úprava dáva prednosť práve tejto inej forme náhrady.

V súvislosti s nemajetkovou ujmou je tak možné hovoriť o jej peňažnej náhrade, ako aj o iných formách jej náhrady spočívajúcich napríklad vo verejnom ospravedlnení alebo uverejnení zrušujúceho či zmeňujúceho rozsudku a jeho stručného odôvodnenia.

Náhradou nemajetkovej ujmy by sa pritom mal sledovať cieľ kompenzácie ujmy spôsobenej najmä poškodením dobrej povesti, občianskej cti, prípadne kompenzácie morálneho utrpenia v prípadoch rôznych foriem obmedzenia, resp. pozbavenia osobnej slobody.

Celkovo možno uzavrieť, že aj napriek tomu, že úprava náhrady nemajetkovej ujmy obsiahnutá v zákone č. 514/2003 Z. z. nie je tak komplexná ako úprava česká, neuberá jej to nič na vcelku dobrej aplikovateľnosti v praxi.

5.5

Premlčanie práva na náhradu škody

Premlčanie práva na náhradu škody predstavuje inštitút, ktorý nie je všeobecne upravený iba v Občianskom zákonníku, ale ktorý našiel svoje osobitné vyjadrenie aj v právnej úprave zákona č. 514/2003 Z. z.

Tak, ako je tomu aj pri všeobecnej občianskoprávnej úprave, aj zákon č. 514/2003 Z. z. v súvislosti s právom na náhradu škody spôsobenej nezákonným rozhodnutím a nesprávnym úradným postupom nepriamo (nevýslovne) rozlišuje medzi subjektívnou a objektívnou premlčacou lehotou.

Subjektívna premlčacia lehota je 3 ročná a začína plynúť dňom, kedy sa poškodený subjekt dozvedel o škode. Pre začiatok plynutia subjektívnej premlčacej lehoty je teda rozhodujúce, kedy sa poškodený subjekt dozvedel o vzniknutej škode (to znamená, nie o protiprávnom úkone či o škodovej udalosti) a o tom, kto za ňu zodpovedá. Pri posudzovaní otázky, kedy sa poškodený subjekt dozvedel o škode, je potrebné vychádzať z preukázanej vedomosti poškodeného subjektu o vzniknutej škode. Dozvedieť sa o škode znamená, že poškodený subjekt sa dozvedel o majetkovej ujme určitého druhu a rozsahu, ktorú je možné natoľko objektívne vyčíslieť v peniazoch, že je možné právo na jej náhradu dôvodne uplatniť na súde.

Platná právna úprava však zakotvuje aj výnimku z vyššie uvedeného pravidla, keď začiatok plynutia subjektívnej premlčacej lehoty viaže na doručenie (oznámenie) rozhodnutia, a to v prípade, ak je podmienkou uplatnenia práva na náhradu škody zrušenie alebo zmena právoplatného (nezákonného) rozhodnutia, ktorým bola škoda spôsobená.

Naproti tomu, začiatok plynutia 10 ročnej objektívnej premlčacej lehoty platná právna úprava viaže na doručenie (oznámenie) nezákonného rozhodnutia, ktorým bola spôsobená škoda,

15 Zákon č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších právnych predpisov.

16 Podľa zák. č. 82/1998 Sb. sa náhrada ušlého zisku poskytuje vo výške preukázanej poškodeným subjektom. V prípade, ak výšku ušlého zisku nie je možné preukázať, za každý začatý deň obmedzenia, resp. pozbavenia osobnej slobody patrí poškodenému subjektu náhrada ušlého zisku vo výške 170 Kč. V tejto spojitosti je však možné diskutovať o správnosti uvedeného riešenia, nakoľko v určitých situáciách je preukázanie výšky ušlého zisku značne obtiažne, čo by mohlo súdy zvädzať k tomu, že v záujme urýchlenia súdneho sporu a uľahčenia si postupu môžu sklznúť k priznávaniu paušálnej náhrady ušlého zisku aj napriek tomu, že táto nezodpovedá skutočnému stavu a aj napriek tomu, že túto je možné (aj keď niekedy s určitými ťažkosťami) predsa len preukázať.

poškodenému subjektu, avšak neaplikuje sa v prípade náhrady škody na zdraví ako ani v prípade náhrady škody spôsobenej rozhodnutiami uvedenými v ustanoveniach § 7 a 8 zákona č. 514/2003 Z. z. (rozhodnutie o zatknutí, zadržanie alebo iné pozbavenie osobnej slobody, rozhodnutie o treste, o ochrannom opatrení alebo rozhodnutie o väzbe). To znamená, že v uvedených prípadoch je možné nárok na náhradu škody uplatniť kedykoľvek aj po uplynutí 10 rokov odo dňa doručenia (oznámenia) nezákonného rozhodnutia, ktorým bola spôsobená škoda.

Česká právna úprava sa pri vylúčení pôsobenia objektívnej premlčacej lehoty obmedzuje iba na prípady náhrady škody na zdraví. Vyššie spomínané prípady rozhodnutí, ktoré majú za následok obmedzenie, resp. pozbavenie osobnej slobody nezakotvuje. Z uvedeného vyplýva, že v prípade existencie takýchto rozhodnutí je potrebné nárok na náhradu škody uplatniť v lehote 10 rokov odo dňa ich doručenia (oznámenia).

Vzhľadom na vyššie spomenuté môže byť do istej miery sporným, či sa objektívna premlčacia lehota vzťahuje iba na prípady uplatnenia nároku na náhradu škody v dôsledku nezákonného rozhodnutia, alebo aj v dôsledku nesprávneho úradného postupu. Ak by sa objektívna premlčacia lehota mala vzťahovať aj na prípady nesprávneho úradného postupu, nebolo by možné uvažovať o doručení (oznámení) nezákonného rozhodnutia poškodenému subjektu (ako to predpokladá zákon č. 514/2003 Z. z.), pretože vznik zodpovednosti v dôsledku nesprávneho úradného postupu vydanie (a už vôbec nie doručovanie, resp. oznamovanie) žiadneho rozhodnutia nepredpokladá. Z tohto pohľadu by bolo možné uzavrieť, že objektívna premlčacia lehota sa pri uplatnení nároku na náhradu škody v dôsledku nesprávneho úradného postupu nebude aplikovať, otázkou však je, či ide o zámer zákonodarcu alebo iba o výsledok jeho nedokonalosti.

Pre subjektívnu i objektívnu premlčaciu lehotu je typické, že tieto jednotne platia tak pre uplatnenie nároku na náhradu škody pri predbežnom prerokovaní nároku ako aj pre uplatnenie nároku na náhradu škody na súde. Počas predbežného prerokovania nároku však premlčacie lehoty neplynú, a to odo dňa podania žiadosti (prípadne aj na nepríslušnom orgáne) do skončenia prerokovania nároku, najdlhšie však po dobu 6 mesiacov.

Na rozdiel od slovenskej právnej úpravy, zákon č. 82/1998 Sb. osobitne upravuje plynutie premlčacej lehoty aj v spojitosti s uplatnením nároku na náhradu nemajetkovej ujmy. Právo na jej náhradu sa podľa v súčasnosti platnej právnej úpravy premlčí za 6 mesiacov odo dňa, kedy sa poškodený subjekt dozvedel o vzniku nemajetkovej ujmy (subjektívna premlčacia lehota), najneskôr však za 10 rokov odo dňa, kedy nastala právna skutočnosť, s ktorou je vznik nemajetkovej ujmy spojený (objektívna premlčacia lehota).

6. Na záver

Úlohou moderného štátu je zabezpečiť na všetkých úrovniach svojej organizácie a štruktúry realizáciu princípov právneho štátu. V prípade, ak by malo byť porušovanie zákonnosti orgánmi verejnej moci javom tolerovaným, v žiadnom prípade by nebolo možné hovoriť o tom, že určitý štát je štátom právnym. Porušovanie zákonnosti pri výkone verejnej moci je teda spoločensky neakceptovateľným javom. Povedané inými slovami, orgány verejnej moci musia byť kontrolovateľné a kontrolované a musia mať také postavenie, ktoré bude zaručovať možnosti uplatnenia zodpovednosti voči nim za každé nezákonné rozhodnutie alebo za akýkoľvek nesprávny úradný postup.

Nová právna úprava reprezentovaná zákonom č. 514/2003 Z. z. mala vytvoriť všetky predpoklady na to, aby poškodené subjekty mohli svoje nároky na náhradu škody uplatňovať voči zodpovedným subjektom čo najtransparentnejšie a najrýchlejšie tak, aby bola zabezpečená účinná ochrana ich práv. Zároveň sa mali vytvoriť predpoklady na to, aby príslušné orgány verejnej moci kvalifikovane a zodpovedne pristupovali k rozhodovaciemu procesu ako aj k procesnému postupu, ktorého završením je často práve vydanie rozhodnutia.

Z načrtnutých perspektív by azda mohla vyplývať polemika adekvátnosti a legislatívnej precizovanosti v súčasnosti platnej právnej úpravy. Je otázkou, či v súčasnosti platnú právnu úpravu vôbec možno považovať za dostatočne kvalitné podhubie pre ochranu práv a oprávnených záujmov poškodených subjektov, bez toho, aby bola táto otázka predmetom polemík a sporov.

Podľa našej mienky tak usudzovať jednoznačne možno. Na uvedenom závere nič nemení ani istá nedokonalosť zákonodarcu pri koncipovaní právnej úpravy.

Na druhej strane však nemožno s plnou dávkou zodpovednosti akceptovať súčasný stav, najmä z pohľadu nekompetentnosti mnohých orgánov verejnej moci pri uskutočňovaní ich rozhodovacej právomoci, prípadne pri úradnom postupe. Spomenutý problém sa v súčasnosti javí byť ešte výraznejším, najmä v spojitosti s potrebou aplikovania komunitárneho práva orgánmi verejnej moci v podmienkach Slovenskej republiky, kedy často dochádza k vydávaniu nezákonných rozhodnutí ako aj k nesprávnemu úradnému postupu.

Uvedená nedokonalosť má pritom vplyv nielen na reputáciu Slovenskej republiky ako právneho štátu, ale aj na stav verejných financií, keďže predmetom sporov o náhradu škody sú často nemalé finančné nároky poškodených subjektov. Pokiaľ sa Slovenská republika chce stať plnohodnotným členom Európskeho spoločenstva, bude potrebné odstrániť množstvo nedostatkov vo výkone verejnej moci, ktorými tento v súčasnosti nepochybne stále trpí. ■

RESUMÉ

Zodpovednosť štátu za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci nezákonným rozhodnutím a nesprávnym úradným postupom

Autor sa v článku zaoberá problematikou zodpovednosti štátu za škodu spôsobenú v súvislosti s výkonom verejnej moci nezákonným rozhodnutím a nesprávnym úradným postupom orgánov verejnej moci. Predmetom záujmu autora sa stáva historický prierez vývoja právnej úpravy zodpovednosti štátu za škodu, načrtnutie základných východísk v súčasnosti účinnej právnej úpravy, ako aj jej komparácia s právnou úpravou účinnou v Českej republike. Autor sa v predkladanom článku nevenuje iba teoretickým otázkam súvisiacim s naznačenou problematikou, ale poukazuje aj na praktické dopady právnej úpravy, ktoré majú zásadný dopad na práva oprávnené záujmy poškodených subjektov.

SUMMARY

Liability of the State for Loss or Damage Caused as a Result of Unlawful Decisions and Improper State Executive Acts and Actions of Public Bodies

The author deals with the issue of the liability of the state for loss or damage caused as a result of unlawful decisions and improper state executive acts and actions of public bodies. He focuses on the history of the laws applicable to the liability of the state for such loss or damage, he outlines basic philosophy underlying legal rules currently in force, and he compares them with legal rules applicable in the Czech Republic. He does not deal only with theoretical issues related to the above-mentioned problem, but he also points to practical impact of applicable legal rules, which then significantly affect rights and legitimate interests of those entities which suffered such loss or damage.

ZUSAMMENFASSUNG

Die Verantwortung des Staates für den bei Ausübung der öffentlichen Macht durch gesetzwidrige Entscheidungen verursachten Schaden und für einen nicht ordnungsgemäßen Amtsweg

Der Autor befasst sich im Artikel mit der Problematik der Verantwortung des Staates für einen in Zusammenhang mit der Ausübung der öffentlichen Macht durch eine vorschriftswidrige Entscheidung oder durch einen nicht ordnungsgemäßen Amtsweg der Organe der öffentlichen Gewalt verursachten Schaden. Der Autor widmet sein Interesse dem historischen Durchschnitt der Entwicklung der Rechtsregelung betreffend die Verantwortung des Staates sowie der Abfassung von grundlegenden Ausgangspunkten der gegenwärtigen gültigen Rechtsregelung und ihrem Vergleich mit der gültigen Rechtsregelung auf dem Gebiet der Tschechischen Republik. Der Autor widmet sich im vorliegenden Artikel nicht nur den theoretischen Fragen in Zusammenhang mit der angedeuteten Problematik, sondern er deutet auch auf die praktischen Auswirkungen der Rechtsregelung, die einen grundsätzlichen Einfluss auf die Rechte und berechtigten Interessen der geschädigten Subjekte haben, hin.

Advokát ako svedok v trestnom konaní a povinnosť mlčanlivosti

doc. JUDr. Jozef Olej, CSc.

JUDr. Alexander Brösl

V ostatnom čase sme zaznamenali snahu orgánov činných v trestnom konaní neadekvátnym spôsobom zasahovať do právneho postavenia advokáta. Predmetom nasledovného príspevku je jeden z konkrétnych zásahov, týkajúci sa povinnosti mlčanlivosti advokáta v pozícii svedka v trestnom konaní, ktorý má vypovedať o skutočnostiach, o ktorých sa dozvedel pri poskytovaní právnych služieb. S cieľom otvoriť na stránkach bulletinu širšiu diskusiu o povinnosti mlčanlivosti advokáta v jej rôznych podobách príspevok pripomína všeobecné východiská povinnosti mlčanlivosti a zaoberá sa tiež prelomením povinnosti mlčanlivosti advokáta zákonnou úpravou na úseku ochrany pred legalizáciou príjmov z trestnej činnosti.

Všeobecne o povinnosti mlčanlivosti advokáta

Povinnosť mlčanlivosti advokáta je vždy aktuálnou problematikou bytostne spojenou nielen s historickým vývojom a súčasným praktickým výkonom advokácie, ale najmä s teoretickými východiskami a medzinárodnými štandardami, ktoré by mala bezvýhradne akceptovať národná legislatíva a justičná prax. Bolo by nadbytočné reagovať na poznatky k profesijnému tajomstvu advokáta uvedené v jedinečnej publikácii profesorky A. Krskovej.¹ Ťažiskové, autorkou formulované deviate prikázanie „Hovoriť striebro, mlčať zlato“ citovanej publikácie (s. 223 a nasl.) by sme na úvod v modifikovanej skratke radi pripomenuli:

- verejný záujem na efektívnom fungovaní právneho systému vyžaduje, aby každý mohol získať odbornú právnu radu vo veci svojich práv, záväzkov a povinností. V záujme zabezpečenia takejto pomoci musí komunikácia medzi advokátmi a ich klientmi prebiehať celkom bez zábran. V praxi však nemožno očakávať, že komunikácia bude otvorená, pokiaľ existuje možnosť, že advokát bude prinútený odhaliť obsah svojej komunikácie s klientom, a to na úkor klienta a proti jeho vôli,
- etický kódex advokátov v Európskej únii v čl. 2. 3. 1 ustanovuje, že „z podstaty funkcie advokáta vyplýva, že klient advokátovi poskytne informácie, ktoré by inému neposkytol, a že advokátovi klient poskytuje informácie na základe vzájomnej dôvery. Dôvera nemôže existovať bez istoty mlčanlivosti o zverených informáciách. Mlčanlivosť je teda primárnym a základným právom a zároveň povinnosťou advokáta“,

¹ Krsková, A.: **Etické desatoro začínajúceho advokáta (Vademecum profesijnej etiky)**. IURA EDITION, ISBN 978-80-8078-185-9, Bratislava, 2008

Doc. JUDr. Jozef Olej, CSc., podpredseda Slovenskej advokátskej komory, pôsobí na Katedre trestného práva Právnickej fakulty UPJŠ v Košiciach a súčasne ako advokát v Košiciach. V advokátskej praxi sa venuje predovšetkým trestnému právu.

JUDr. Alexander Brösl je absolventom Právnickej fakulty UPJŠ v Košiciach a pôsobí ako advokát Advokátskej kancelárie Illeš, Šimčák, Brösl v Košiciach. V rámci výkonu advokácie sa zaoberá najmä občianskym a obchodným právom.

- obsahom záväzku mlčanlivosti advokáta je zákaz:
 - a) prezradiť dôverné informácie klienta,
 - b) použiť dôverné informácie klienta v jeho neprospech,
 - c) použiť dôverné informácie klienta v prospech tretej osoby; dôvernými informáciami sú ústne alebo písomné informácie, o ktorých sa advokát dozvedel od klienta alebo inej osoby, ktorých prezradenie si klient neželá alebo odhalenie ktorých by mohlo byť na ujmu klienta. Povinnosť mlčanlivosti zahŕňa všetky informácie o skutočnostiach, o ktorých sa advokát pri poskytovaní právnych služieb klientovi dozvedel. Táto povinnosť sa netýka verejne známych, notorických či bagateľných skutočností. Teda do rozsahu povinnosti mlčanlivosti patria nielen tie informácie, ktoré sa týkajú priamo výkonu mandátu, ale aj súkromné, osobné, obchodné, daňové či politické súvislosti s klientom,
- povinnosť mlčanlivosti vzniká v okamihu prvého kontaktu s potenciálnym klientom, teda momentom, v ktorom sa advokát dozvie o okolnostiach súvisiacich s budúcim poskytnutím či poskytovaním právnych služieb. Táto povinnosť existuje počas celého trvania vzťahu advokáta s klientom a trvá dovtedy, pokiaľ advokáta povinnosti mlčanlivosti nezbaví klient, alebo nenastane situácia, s ktorou zákon spája prelomenie povinnosti mlčanlivosti. Povinnosť mlčanlivosti sa nikdy nepremlčuje, pretrváva aj po skončení poskytovania právnych služieb klientovi, prípadne po jeho smrti (fyzická osoba) alebo po jeho zániku (právnická osoba). Povinnosť mlčanlivosti advokáta pretrváva aj vtedy, ak má advokát pozastavený výkon advokácie alebo ju prestal vykonávať,
- v záujme zachovania vyššej spoločenskej hodnoty, ako je hodnota ochrany súkromia klienta a hodnota ochrany princípov existencie advokácie, môže zákonodarca obmedziť rozsah povinnosti mlčanlivosti advokáta len na základe zákona a za podmienok a v rozsahu stanovenom zákonom.

Možno pozitívne konštatovať, že predmetné štandardy sú konkrétnejšie zakotvené v zákone č. 586/2003 Z. z. o advokácii a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov (v ďalšom „Zákon o advokácii“), a to konkrétne v ust. § 23. Predmetná úprava je ťažisková a súčasne východisková pre advokátov pri poskytovaní právnych služieb, bez ohľadu na právny odbor, v ktorom ich poskytujú.

Zákonodarca daným ustanovením súčasne taxatívne určuje prípady, kedy sa advokát nemôže dovoliavať povinnosti mlčanlivosti, prípadne ju nemusí rešpektovať, a teda je povinný resp. môže dôvernú informáciu získanú od klienta ďalej poskytnúť. Ide o prípady, kedy:

- klient (po jeho smrti alebo zániku jeho právny nástupca) svojím slobodným a vážnym rozhodnutím v písomnej forme pozbaví povinnosti mlčanlivosti advokáta všeobecne, alebo len na konkrétne špecifikované informácie. Aj v tomto prípade advokát nesmie takéto informácie poskytnúť, ak sa nazdáva, že by to bolo v neprospech záujmov klienta,
- klient alebo jeho právny nástupca je v spore s advokátom, ktorý zastupuje alebo zastupoval jeho záujmy. Keďže obsah sporu sa týka predovšetkým dôverných informácií, ktoré si vzájomne poskytli klient a advokát, bolo by nelogické, aby orgán rozhodujúci o predmetnom spore rozhodoval len na základe rozhodnutia klienta, ktoré dôverné informácie má poskytnúť advokát a teda, ktoré klientom selektované informácie majú byť podkladom pre meritórne rozhodnutie. Zákon rešpektujúc princíp „rovnosti zbraní“ umožňuje advokátovi, aby v tomto konkrétnom spore v konaní pred súdom alebo iným orgánom uviedol dôvernú informáciu v záujme ochrany svojich záujmov aj bez súhlasu klienta. Obdobnú možnosť zákon poskytuje advokátovi aj v disciplinárnom konaní, ktoré vedie proti nemu Slovenská advokátska komora, na začatie ktorého dal podnet klient alebo jeho právny nástupca,
- advokát nie je povinný zachovávať mlčanlivosť voči osobám, ktoré sú taxatívne uvedené v ustanovení § 23 ods. 8 Zákona o advokácii, ktorých poveruje vykonaním úkonov v rámci právnej služby pre klienta. Práve poskytnutie dôvernej informácie týmto osobám je podmienkou vykonania úkonu v záujme klienta. Zákon preto jednoznačne aj týmto osobám ukladá povinnosť mlčanlivosti o skutočnostiach, o ktorých sa dozvedeli od advokáta v súvislosti s poskytovaním právnej pomoci pre klienta
- Zákon o advokácii v dvoch prípadoch odkazuje na úpravu v iných zákonných normách, v ktorých je prelomená povinnosť mlčanlivosti advokáta a na základe ktorých je advokát povinný v zákonom stanovených prípadoch a splnením zákonom stanovených podmie-

nok poskytnúť dôvernú informáciu aj bez vedomia či súhlasu klienta. Ide o povinnosť advokáta ustanovenú:

- a) zákonom č. 297/2008 Z. z. o ochrane pred legalizáciou príjmov z trestnej činnosti a o ochrane pred financovaním terorizmu a o zmene a doplnení niektorých zákonov (v ďalšom ako „Zákon o praní špinavých peňazí“), na ktorý odkazuje ustanovenie § 23 ods. 1 Zákona o advokácii,
- b) Trestným zákonom a Trestným poriadkom, na ktoré nepriamo odkazuje ustanovenie § 23 ods. 9 Zákona o advokácii.

Povinnosť mlčanlivosti advokáta a ochrana pred legalizáciou príjmov z trestnej činnosti

V septembri 2005 bola prijatá smernica Európskeho parlamentu a Rady č. 2005/60/ES o predchádzaní zneužívania finančného systému na účely prania špinavých peňazí a financovania terorizmu, ktorú mali členské štáty EÚ povinnosť implementovať do svojich právnych poriadkov. Slovenská republika túto povinnosť splnila prijatím Zákona o praní špinavých peňazí.

Zákon predstavuje výrazný zásah do povinnosti mlčanlivosti advokáta, pretože podľa ustanovenia § 5 ods. 1 písm. j označuje advokáta za „povinnú osobu, ktorá musí splniť povinnosť informovať o dôležitej okolnosti pri predchádzaní a odhalovaní legalizácie príjmov z trestnej činnosti, financovania terorizmu a pri neobvyklej obchodnej operácii“. Advokát má takto postupovať bez súhlasu a najmä bez vedomia klienta, „ak mu poskytuje právnu službu, ktorá sa týka

1. nákupu a predaja nehnuteľností alebo obchodných podielov v obchodnej spoločnosti,
2. správy alebo úschovy finančných prostriedkov, cenných papierov alebo iného majetku,
3. otvorenia alebo správy účtu v banke alebo pobočke zahraničnej banky alebo účtu cenných papierov, alebo
4. založenia, činnosti alebo riadenia obchodnej spoločnosti, združenia fyzických osôb a právnických osôb, účelového združenia majetku, alebo inej právnickej osoby.

V zmysle ustanovenia § 17 ods. 1 predmetného zákona je advokát povinný ohlásiť finančnej spravodajskej jednotke neobvyklú obchodnú operáciu alebo pokus o jej vykonanie bez zbytočného odkladu, ako aj odmietnutie vykonania požadovanej neobvyklej obchodnej operácie a poskytovať tejto jednotke súčinnosť.

Oznámenie advokáta o neobvyklej obchodnej operácii by podľa § 17 ods. 3 Zákona o praní špinavých peňazí malo okrem identifikačných údajov advokáta a osôb, ktorých sa neobvyklá obchodná operácia týka, obsahovať údaje o neobvyklej obchodnej operácii, najmä dôvod nezvyčajnosti, časový priebeh udalostí, čísla účtov, údaje o tom, kedy boli založené, kto je ich majiteľom a kto má k nim dispozičné právo, fotokópie dokladov, na ktorých základe boli účty založené, identifikácie osôb oprávnených s účtami nakladať, fotokópie uzavretých zmlúv a ďalších súvisiacich dokumentov a informácií, ako aj ďalšie informácie, ktoré môžu súvisieť s neobvyklou obchodnou operáciou a sú významné na jej ďalšie posúdenie, ako aj údaje o tretích osobách, ktoré majú informácie o neobvyklej obchodnej operácii.

Ako je výslovne ustanovené v § 17 ods. 6 Zákona o praní špinavých peňazí, plnenie povinnosti ohlásiť finančnej spravodajskej jednotke neobvyklú obchodnú operáciu neobmedzuje advokáta zákonom ustanovená povinnosť zachovávať mlčanlivosť podľa Zákona o advokácii. Zákonodarca si uvedomoval, že takýto absolútny a ničím neobmedzený prelom do povinnosti mlčanlivosti advokáta likviduje dôveru ako základ existencie vzťahu medzi klientom a advokátom pri poskytovaní právnych služieb, a teda tým aj samotnú podstatu existencie a fungovania advokácie. Preto v prípadoch taxatívne uvedených v ustanovení § 22 ods. 1 Zákona o praní špinavých peňazí zvýraznil prioritu rešpektovania povinnosti mlčanlivosti advokáta pred spoločenským záujmom na odhalovaní a objasňovaní prípadov „prania špinavých peňazí“. Podľa uvedeného ustanovenia „povinnosti uložené Zákonom o praní špinavých peňazí sa nevzťahujú na advokáta, ak ide o informácie o klientovi, ktoré získal od klienta alebo iným spôsobom v priebehu alebo v súvislosti

- a) so spracúvaním právnych rozborov,
- b) s obhajobou klienta v trestnom konaní,
- c) so zastupovaním klienta v konaniach pred súdmi, alebo

d) s poskytovaním právnych rád, ktoré sa týkajú konaní uvedených v písmenách b) a c) vrátane právneho poradenstva o začatí alebo predchádzaní konaniam uvedeným v písmenách b) a c), bez ohľadu na to, či boli takéto informácie prijaté alebo získané pred takýmito konaniami, počas nich alebo po nich“.

Slovenská advokátska komora registruje informácie, že advokáti v praxi plnia povinnosti podľa Zákona o praní špinavých peňazí a poskytujú príslušným orgánom potrebnú súčinnosť, informácie a podklady. Súčasne však upozorňuje, že súčinnosť s uvedenými orgánmi a aktivity advokáta nemôžu prekročiť rámec zákona napríklad tým, že by ako agent polície monitoroval klienta pri poskytovaní právnych služieb po oznámení o neobvyklej obchodnej operácii. Takýto postup advokáta by bol v hrubom a zásadnom rozpore s princípmi, na ktorých je vybudovaná advokácia a mohol by byť dôvodom na disciplinárne postihnutie advokáta.

Povinnosť mlčanlivosti advokáta ako svedka v trestnom konaní

Zatiaľ čo ustanovenia Zákona o praní špinavých peňazí relatívne presne upravujú zákonné možnosti prelomenia povinnosti mlčanlivosti advokáta a ich rozsah, v oblasti trestného práva sa doteraz všeobecne prijímaný výklad právnej úpravy stal predmetom spochybňovania orgánov činných v trestnom konaní.

Nazdáваме sa, že najmä v odvetví trestného práva, ktoré umožňuje najsurovejšie zásahy do ústavou garantovaných práv a slobôd občana, sa musí zvyrazňovať a súčasne v justičnej praxi aplikovať a rešpektovať povinnosť mlčanlivosti advokáta pri poskytovaní právnych služieb klientovi, ktorý v pozícii obvineného alebo iného subjektu trestného konania žiada advokáta o poskytnutie právnej pomoci. Čoraz častejšie však možno evidovať snahy orgánov činných v trestnom konaní rôznymi spôsobmi a pod rôznymi zámienkami nerešpektovať povinnosť mlčanlivosti advokáta – je pritom zarážajúce, že tieto orgány tak postupujú napriek tomu, že si musia byť vedomé nezákonnosti takto získanej informácie a jej nepoužiteľnosti ako dôkazu v trestnom konaní.

Podľa nášho názoru je opísaná tendencia veľmi nebezpečná, pretože smeruje priamo proti podstate poskytovania právnych služieb nielen v trestných veciach, ale všeobecne v rámci celej advokácie.

Skúmaný prípad sa vzťahuje na povinnosť mlčanlivosti v prípade svedeckej výpovede advokáta v trestnom konaní, ktorý má vypovedať o skutočnostiach, o ktorých sa dozvedel pri poskytovaní právnych služieb. Zákon o advokácii v ustanovení § 23 ods. 9 stanovuje pre trestné právo prielom do povinnosti mlčanlivosti len v jednom prípade, kedy „povinnosť zachovávať mlčanlivosť sa nevzťahuje na prípad, ak ide o zákonom uloženú povinnosť prekaziť spáchanie trestného činu“. Zo všeobecnej povinnosti vypovedať ako svedok v trestnom konaní ustanovenie § 129 odsek 2 Tr. por. ustanovuje výnimku v tých prípadoch, kedy je svedok viazaný povinnosťou mlčanlivosti - v súlade s § 23 ods. 9 Zákona o advokácii. Trestnoprocený kódex v ustanovení § 129 ods. 3 ustanovuje z predmetnej povinnosti mlčanlivosti výnimku, podľa ktorej sa uvedený zákaz výsluchu nevzťahuje na svedeckú povinnosť týkajúcu sa trestného činu, ktorý má advokát povinnosť prekaziť podľa Trestného zákona. Povinnosť advokáta takto postupovať a podať svedectvo o dôverných informáciách je daná jedine pri splnení podmienok daných ustanovením § 341 Tr. zák. (Neprekazenie trestného činu), podľa ktorého „ak sa advokát hodnoverným spôsobom dozvie, že iný pripravuje alebo pácha zločin, na ktorý tento zákon ustanovuje trest odňatia slobody s hornou hranicou trestnej sadzby najmenej desať rokov, alebo niektorý z trestných činov korupcie uvedených v treťom diele ôsmej hlavy osobitnej časti a spáchanie alebo dokončenie takeého zločinu alebo trestného činu neprekazí osobne alebo prostredníctvom inej spôsobiléj osoby, alebo príslušného orgánu, potrestá sa odňatím slobody až na tri roky“.²

Podnetom na začatie diskusie o rozsahu zásahov do povinnosti mlčanlivosti advokáta ako svedka v trestnom konaní bolo konkrétne rozhodnutie vyšetrovateľa o uložení poriadkovej pokuty advokátovi za to, že sa dožadoval postupu podľa ustanovenia § 129 ods. 2 a 3 Tr. poriadku.

Na základe predvolania vyšetrovateľa sa advokát dostavil na výsluch ako svedok v konaní, v ktorom bolo vo veci začaté trestné stíhanie pre obzvlášť závažný zločin podvodu podľa ustanovenia § 221 ods. 1, ods. 4 písm. a Tr. zák. v štádiu pokusu podľa § 14 ods. 1 Tr. zák. a zločin

2 v c.d. autorka na s. 247 uvádza ojedinelú nesprávnosť, keď zamieňa v obsahu neoznámenie trestného činu s neprekazením trestného činu, na dôležitosť rozlíšenia ktorých v ďalšom texte poukážeme.

falšovania, pozmeňovania a neoprávnenej výroby peňazí a cenných papierov podľa § 270 Tr. zák., ktorého sa dopustil dosiaľ neznámy páchatel' na tom skutkovom základe, že na presne nezistenom mieste a v presne nezistenom čase, najneskôr do 31. 3. 2010, neoprávnene vyrobil listinu vo forme zmenky ako cenného papiera, ktorá mala preukazovať záväzok osoby Z. X. a mala byť vystavená v prospech osoby X. Y. a na základe indosamentu prevedená na spoločnosť S., pričom takto neznámy páchatel' konal v úmysle použiť túto zmenku ako pravú.

Po poučení a objasnení skutku advokát vyšetrovateľovi oznámil, že je advokátom, ktorý na základe plnomocenstva zastupuje spoločnosť S., a z uvedeného dôvodu **nesmie byť podľa ustanovenia § 129 odsek 2 Tr. por. vypočúvaný**, pretože podľa Zákona o advokácii má zákonom uloženú povinnosť mlčanlivosti o skutočnostiach, ktoré sa dozvedel pri poskytovaní právnych služieb, pričom klient ho od povinnosti mlčanlivosti v danej veci neoslobodil.

Vyšetrovateľ následne argumentoval ustanovením § 129 ods. 3 Tr. por., podľa ktorého „*zákaz výsluchu podľa odseku 2 sa nevzťahuje na svedeckú povinnosť týkajúcu sa trestného činu, ktorý má svedok povinnosť prekaziť podľa Trestného zákona*“ a keďže advokát ani po tomto upozornení k veci nevypovedal, vyšetrovateľ mu uložil poriadkovú pokutu.

Advokát proti uzneseniu o uložení poriadkovej pokuty podal sťažnosť, v ktorej uviedol, že vyšetrovateľ nerešpektoval elementárne zásady platné nielen pre justičnú prax ale tiež postupoval v rozpore s pravidlami výkladu právnych noriem predovšetkým z nasledovných dôvodov:

1. ako svedok musí advokát podľa ustanovenia § 129 Tr. por. vypovedať len vtedy, keď vie označiť osobu, ktorá podľa jemu dostupných informácií mala pripravovať spáchanie trestného činu uvedeného v ods. 3 uvedeného ustanovenia. Ako vyplýva z uznesenia o uložení poriadkovej pokuty, páchatel' je doteraz neznámy a teda nie je naplnená požiadavka ustanovenia § 341 Tr. zák., podľa ktorej sa advokát musí hodnoverným spôsobom dozvedieť, že iný pripravuje alebo pácha zločin,
2. z výkladu ustanovenia § 129 ods. 3 Tr. por. v nadväznosti na ustanovenie § 341 Tr. zák. vyplýva, že sa vzťahuje na tie prípady, kedy osoba, ktorá ma inak povinnosť mlčanlivosti, sa dozvie o tom, že má byť spáchaný skutok, ktorý je nepochybne trestným činom. Neprekazenie trestného činu teda prichádza do úvahy len vtedy, ak je nepochybne zrejmé, že sa pripravuje také konanie, ktoré naplňa všetky znaky trestného činu resp., že prebieha konanie, ktoré bez akýchkoľvek pochybností možno kvalifikovať ako trestný čin. Advokát však pri svojom výsluchu po poučení a oznámení v akej trestnej veci má byť vypočutý ako svedok uviedol, že stíhaný skutok nepovažuje za trestný čin, resp. že takýto skutok sa vôbec nestal. Tento názor prezentoval na základe vyjadrenia klienta, ktorý ho informoval o existencii znaleckých posudkov dvoch nezávislých znalcov – grafológov, z ktorých vyplýva jednoznačný záver, že podpis oznamovateľa na spornej zmenke je pravý. Advokát vyjadril vážne podozrenie, že oznamovateľ sa – cez ním iniciované trestné konanie a následne neprípustný účelový výklad ustanovenia 129 ods. 3 Tr. por. – snaží získať informácie využiteľné v občianskom súdnom konaní.

Prokurátor sťažnosť advokáta ako nedôvodnú zamietol. V odôvodnení uznesenia uviedol, že v danom prípade sa ustanovenie § 129 odsek 3 Tr. por. uplatní, pretože „*povinnosť mlčanlivosti nemožno ponímať ako výsadu advokáta, ktorou disponuje v rámci trestného konania, pretože v prípade stotožnenia sa s takýmto chápaním, malo by to za následok vznik tzv. exempcie advokáta z pôsobnosti všeobecne platného Trestného poriadku*“. Prokurátor ďalej uviedol, že je nevyhnutné uviesť, že dikcia § 129 odsek 3 Tr. por. neodkazuje doslovne na trestný čin neprekazenia trestného činu podľa § 341 Tr. zák., ale odkazuje na trestné činy uvedené v § 341 Tr. zákona Prokurátor taktiež zdôraznil, že: „*pri zákonom uloženej povinnosti orgánom činným v trestnom konaní postupovať tak, aby bol zistený skutkový stav veci, o ktorom nie sú dôvodné pochybnosti, a to v rozsahu nevyhnutnom na ich rozhodnutie (§ 2 ods. 10 Trestného poriadku) a pri nevyhnutnosti potreby naplnenia účelu, resp. predmetu trestného konania (§ 1 Trestného poriadku) je právne neakceptovateľné, aby orgánom činným v trestnom konaní, pri plnení ich zákonných povinností mala v tom brániť práve existencia zákonnej povinnosti mlčanlivosti advokáta, pokiaľ by túto povinnosť nebolo možné právne relevantným spôsobom prelomiť*“.

Práve uvádzané stanovisko prokurátora je ťažiskové a rozhodujúce pre posudzovanie dôvodnosti alebo nedôvodnosti postupu vyšetrovateľa a prokurátora. Z citovaného stanoviska vyplývajú tri, podľa nášho názoru, neprijateľné závery, ktoré sa snažil prokurátor pri zamietnutí sťažnosti odôvodniť.

Prvým z nich je záver, podľa ktorého dosiahnutie účelu, resp. predmetu trestného konania je absolútnou prioritou získať ktorú možno použiť akýkoľvek prostriedok.

Uvedené ponímanie je, podľa nášho názoru, neakceptovateľné, odporuje základnej zásade trestného konania vyjadrenej v ustanovení § 2 ods. 1 Tr. por. a to v požiadavke na vykonanie trestného konania zákonným spôsobom, čo zodpovedá aj čl. 6 Dohovoru o zakotvení práva na riadny a spravodlivý proces. Uvedená zásada je prioritná, nadradená zásade náležitého zistenia skutkového stavu vyjadrenej v ustanovení § 2 ods. 10 prvá veta Tr. por. Zákonodarca vo viacerých ustanoveniach Tr. por. nadradil nad záujem náležitého zistenia skutkového stavu iný, prioritnejší záujem – klasickým prípadom sú inštitút odopretia výpovede (§ 130 Tr. por.), personálna exempcia osôb z pôsobnosti orgánov činných v trestnom konaní (§ 8 Tr. por.) a nepochybne aj zákonný zákaz výsluchu svedka (§ 129 Tr. por.).

Ďalším zo záverov, s ktorým zásadne nemožno súhlasiť je tvrdenie, že je právne neakceptovateľné, aby orgánom činným v trestnom konaní pri plnení ich zákonných povinností mala brániť existencia zákonnej povinnosti mlčanlivosti advokáta.

Je nepochybne, že prokurátor musí bezvýhradne rešpektovať všeobecne záväzné právne predpisy. Zákonná povinnosť mlčanlivosti je upravená nielen v § 129 Tr. por., ale najmä v ustanovení § 23 Zákona o advokácii. Prokurátor sa týmto ustanovením pri zdôvodnení svojho rozhodnutia zaoberal len všeobecne a okrajovo. Je to ustanovenie, ktoré v ods. 1 formuluje povinnosť zachovávať mlčanlivosť ako ťažiskový pilier výkonu advokácie, pričom z tejto povinnosti ustanovuje výnimky, v rámci ktorých zákonodarca taxatívne konkretizuje iné spoločenské záujmy, ktorých ochranu považuje za prioritnejšiu, než je záujem na uplatnení povinnosti mlčanlivosti advokáta. V danom prípade je to práve ustanovenie § 23 ods. 9 Zákona o advokácii, podľa ktorého povinnosť zachovávať mlčanlivosť sa nevzťahuje na prípad, ak ide o zákonom uloženú povinnosť prekaziť spáchanie trestného činu. Zákonodarca jednoznačne definoval prioritný záujem prekaziť spáchanie taxatívne vymenovaných závažných trestných činov, ktorých dokonanie spôsobuje závažnejšie dôsledky ako akceptovanie povinnosti mlčanlivosti advokáta.

Tretí, podľa nášho názoru, nelegitímny záver spočíva v snahe *„nájsť spôsob, ako zákonom uznanú povinnosť mlčanlivosti advokáta prelomiť a neakceptovať ju v praxi orgánov činných v trestnom konaní“*.

Prokurátor venoval zdôvodneniu tohto zámeru jednu stranu ním vydaného uznesenia. Aby z našej strany nedošlo k nesprávnej interpretácii či skresleniu významu jeho odôvodnenia, pre prehľadnosť ho budeme citovať: *„Dikcia § 129 ods. 3 Trestného poriadku neodkazuje doslovne na trestný čin neprekazenia trestného činu podľa § 341 Trestného zákona. Blanketný charakter znenia § 129 ods. 3 Trestného poriadku, teda odkazuje konkrétne na trestné činy uvedené v § 341 Trestného zákona. Aj napriek hmotnoprávnemu ponímaniu znenia § 129 ods. 3 Trestného poriadku, predmetné ustanovenie nemožno interpretovať v tom zmysle, že zákonodarca stanovil, že zákaz výsluchu sa nevzťahuje na svedeckú povinnosť týkajúcu sa trestného činu neprekazenia trestného činu, ako na to poukazuje sťažovateľ. Ak by tomu tak bolo, zákonodarca by výslovne zakotvil, že „zákaz výsluchu podľa ods. 2 sa nevzťahuje na svedeckú povinnosť týkajúcu sa trestného činu neprekazenia trestného činu“. Keďže tak nie je, je namieste znenie § 129 ods. 3 Trestného poriadku ponímať v tom zmysle, že zákaz výsluchu podľa ods. 2 sa nevzťahuje na svedeckú výpoveď týkajúcu sa zločinu, na ktorý Trestný zákon ustanovuje trest odňatia slobody s hornou hranicou trestnej sadzby najmenej desať rokov, trestné činy korupcie uvedené v treťom diele ôsmej hlavy časti Trestného zákona a to bez ohľadu na štádium páchania týchto trestných činov (t. j. bez nevyhnutnosti prekazenia týchto trestných činov).“*

Vyššie uvádzaný výklad povinnosti prekaziť trestný čin je vzhľadom na vymedzenie skutku v uznesení o začatí trestného stíhania (resp. vzhľadom na širšie skutkové okolnosti prípadu), ale aj vo všeobecnej rovine bez väzby na konkrétny prípad neakceptovateľný a v rozpore s účelom sledovaným § 129 odsek 3 Tr. poriadku. Podotýkame, že ide o právnu otázku mimoriadneho významu s dosahom na obrovské množstvo právnych vzťahov, ktorých základným prvkom je mlčanlivosť a dôvera, osobitne potom na vzťah advokát – klient. Priam hrôzu vyvolávajúce je potom tvrdenie prokurátora o tom, že pri aplikácii § 129 ods. 3 Tr. poriadku sa nebude prihliadať na vývojové štádium páchaného trestného činu.

Podľa nášho názoru otázku prelomenia mlčanlivosti advokáta orgány činné v trestnom konaní posudzujú v širších súvislostiach - predovšetkým došlo k opomenutiu existencie skutkovej

podstaty neoznámenia trestného činu podľa § 340 Tr. zák. (klient spáchal vraždu a pri porade s advokátom opísal priebeh jej spáchania) a jej nekonfrontovaniu so skutkovou podstatou neprekazenia trestného činu podľa § 341 Tr. zák. (klient pri porade advokáta informuje, že do týždňa spácha vraždu manželky) – o ich porovnanie sa v ďalšom texte pokúsime.

Z ustanovení § 340 (Neoznámenie trestného činu) a § 341 Tr. zák. (Neprekazenie trestného činu) vyplýva, že trestné činy taxatívne uvedené v odsekoch 1 obidvoch ustanovení zákonodarca považuje, vzhľadom na ich závažnosť a mieru hrozby pre spoločnosť, za tak závažné, že vo vzťahu k nim ustanovuje povinnosť prekaziť alebo oznámiť ich. Porušenie tejto osobitnej povinnosti zákonodarca postihuje trestnoprávnou zodpovednosťou.

Zo skutočnosti, že vo vzťahu k tej istej skupine trestných činov existujú dva rozličné druhy povinností je zrejmé, že zákonodarca rozlišuje dve základné situácie, ktorých odlišujúcim kritériom je okamih vedomosti povinnej osoby o trestnom čine a to v prípade:

- a) neoznámenia trestného činu ide o vedomosť následnú, t. j. povinná osoba sa dozvie o spáchaní trestného činu, ktorý už bol dokonaný (arg.: *Kto sa hodnoverným spôsobom dozvie, že iný spáchal zločin...*),
- b) neprekazenia trestného činu existuje vedomosť pred spáchaním resp. pred dokonaním trestného činu, t. j. povinná osoba sa dozvie o tom, že v budúcnosti má byť spáchaný trestný čin alebo páchanie trestného činu prebieha (arg.: *„sa povinná osoba dozvie, že iný pripravuje alebo pácha...“*). Tento záver vyplýva aj zo samotného názvu skutkovej podstaty trestného činu, ktorý implikuje, že musí existovať možnosť prekaziť trestný čin.

Kľúčovým rozdielom medzi oboma situáciami je, že trestný čin, ktorý ešte nebol spáchaný resp. dokonaný možno stále prekaziť, pretože sa ešte len pripravuje, prípadne ešte len prebieha a teda vhodným zásahom môže záujem chránený Trestným zákonom ostať nedotknutý. Za týmto účelom zákonodarca ustanovil mechanizmy na zabránenie dokonania trestného činu – na úrovni trestného práva je ním práve povinnosť vyplývajúca z § 341 Trestného zákona.

Z hľadiska posudzovania predmetnej otázky je právne významným aj uvedenie liberačných dôvodov priamo v ustanoveniach § 340 resp. 341 Tr. zák., pretože v prípade:

- neoznámenia trestného činu sa uplatní § 340 odsek 3 písmeno b Tr. zák., podľa ktorého *„Kto spácha trestný čin uvedený v odseku 1, nie je trestný, ak by oznámením trestného činu porušil zákonom uznanú povinnosť mlčanlivosti“*.
- neprekazenia trestného činu sa povinnosť prekaziť trestný čin nevzťahuje (len) na osobu, ktorá by jej splnením porušila svedecké tajomstvo (§ 341 odsek 3 Tr. zák.).

Z dosiaľ uvedeného, podľa nášho názoru, vyplýva zrejmy účel a právna konštrukcia zvolená zákonodarcom, podľa ktorej, ak je trestný čin možné prekaziť, má povinnosť prekaziť ho každý, vrátane advokáta. V prípade najzávažnejších trestných činov vymenovaných v § 341 Tr. zák. sa za týmto účelom prelamuje aj, inak právne veľmi významná, povinnosť mlčanlivosti. Naproti tomu, ak bol trestný čin spáchaný v minulosti, nemá povinnosť oznámiť spáchanie trestného činu osoba, ktorá by oznámením porušila zákonom uloženú povinnosť mlčanlivosti.

Právny názor sformulovaný prokurátorom absolútne ignoruje hranicu vytvorenú uvádzanými skutkovými podstatami. Jeho dôsledné uplatnenie by znamenalo, že advokáta osoby podozrivej zo spáchania vraždy (ktorá sa klientovi priznala) by mohli predvolať orgány činné v trestnom konaní a bol by povinný vypovedať, že klient jeho vraždu spáchal a rovnako uviesť všetky jemu známe okolnosti o tejto skutočnosti. Advokát by v takýchto prípadoch fakticky musel usvedčiť klienta, pretože okrem povinnosti mlčanlivosti neexistuje žiadny iný právny dôvod, ktorý by advokáta chránil pred povinnosťou vypovedať.

V tejto súvislosti chceme poukázať aj na skutočnosť, že v čase rekonštrukcie trestných kódexov Slovenská advokátska komora poukázala na rozpor medzi Zákonom o advokácii a návrhom Tr. por. práve v ustanovení § 129 ods. 3. Podľa ustanovenia § 99 odsek 3 Tr. por. (zákon č. 141/1961 Zb.) *„zákaz výsluchu podľa ods. 2 sa nevzťahuje na svedeckú výpoveď týkajúcu sa trestného činu, ktorý má svedok povinnosť oznámiť podľa Trestného zákona“*. V Zákone o advokácii z roku 2003 sa uvádza v ustanovení § 23 ods. 9, že *„povinnosť zachovávať mlčanlivosť sa nevzťahuje na prípad, ak ide o zákonom uloženú povinnosť prekaziť spáchanie trestného činu“*. Tento evidentný rozpor bez problémov vyriešil zákonodarca, keď v ustanovení § 129 ods. 3 Tr. por. v záujme harmonizácie právnych noriem s vylúčením ich kolízie slovo „oznámiť“ nahradil slovom „prekaziť“. Týmto zákonodarca jednoznačne prezentoval vyšší záujem prekaziť pripravovanú alebo páchanú trestnú činnosť nad záujmom chrániť zákonnú

povinnosť advokáta zachovávať mlčanlivosť na rozdiel od prípadov už spáchanej akejkoľvek závažnej trestnej činnosti.

Prokurátor vo svojom rozhodnutí uznesenia taktiež uvádza, že „aj v tomto prípade vzniká nevyhnutnosť poukázať na to, že ustanovenie § 129 ods. 3 Trestného poriadku nemožno vykladať tak reštriktívne, že predmetné ustanovenie sa vzťahuje len na trestný čin neprekazenia trestného činu z hľadiska jeho hmotnoprávneho ponímania.“

V žiadnom prípade sa nemožno stotožniť ani s týmto stanoviskom prokurátora. Zmyslom úpravy podľa nového Tr. por. je v súlade so Zákonom o advokácii zakotviť výnimku z povinnosti mlčanlivosti advokáta v situácii, kedy ešte možno odvrátiť hroziaci závažný a nenapraviteľný následok. Práve v tomto vyššom záujme robí zákon výnimku z povinnosti mlčanlivosti ako základného piliera výkonu advokácie. Výnimku z právneho princípu, zásady alebo pravidiel vychádzajúc zo všeobecne uznávanej teórie práva treba vykladať reštriktívne (ide o všeobecne uznávané právne pravidlo sformulované už rímskym právom – „*singularia non sunt extendenda*“) a to s poukazom na sledovaný cieľ. Vzhľadom na to, že sledovaným cieľom je uprednostniť prekazenie závažných trestných činov pred štátom uznanou povinnosťou mlčanlivosti advokáta, treba ustanovenie § 129 ods. 3 Tr. por. vykladať tak, že jeho aplikácia prichádza do úvahy len v štádiu, keď v ustanovení § 341 Tr. zák. vymenované závažné trestné činy je možné ešte prekaziť.

Záver

Uvádzané argumenty tvorili obsah podnetu advokáta generálnemu prokurátorovi na postup podľa § 363 Tr. poriadku. Generálny prokurátor SR podľa ustanovenia § 366 Tr. por. v rozhodnutí sp. zn. XIV Pz 3/2010–5 zo dňa 9. novembra 2010 konštatoval, že bol porušený zákon v neprospech advokáta v pozícii svedka a právoplatné rozhodnutie prokurátora a vyšetrovateľa v danej veci zrušil.

V odôvodnení rozhodnutia sú rozoberané jednotlivé ustanovenia dotknutých noriem, pričom sa konštatuje, že interpretácii vyššie citovaných ustanovení Trestného poriadku, Trestného zákona a Zákona o advokácii v medziach ústavne konformného výkladu s poukázaním na článok 152 ods. 4 Ústavy Slovenskej republiky zodpovedá taký výklad, že zákonom uložená povinnosť mlčanlivosti advokáta ako svedka v trestnom konaní je prelomená v prípadoch, kedy je reálne možné prekazenie trestného činu uvedeného v § 341 ods. 1 Tr. zákona. Ak bol trestný čin dokonaný a advokát o ňom získa informácie od klienta v súvislosti s poskytovaním právnych služieb, je viazaný povinnosťou mlčanlivosti podľa Zákona o advokácii. ■

RESUMÉ

Advokát ako svedok v trestnom konaní a povinnosť mlčanlivosti

Ťažiskom príspevku je rozbor povinnosti mlčanlivosti advokáta ako svedka v trestnom konaní a možnosti jej prelomenia z dôvodu povinnosti prekaziť trestný čin. Príspevok polemizuje s právnym názorom vyšetrovateľa a prokurátora vysloveným v rámci rozhodnutia o uložení poriadkovej pokuty pre odmietavé stanovisko advokáta svedčiť v trestnom konaní o skutočnostiach, o ktorých sa dozvedel v rámci výkonu advokácie. Príspevok sa dotýka všeobecných východísk povinnosti mlčanlivosti advokáta, ako aj prelomenia povinnosti mlčanlivosti advokáta zákonnou úpravou na úseku ochrany pred legalizáciou príjmov z trestnej činnosti.

SUMMARY

Lawyer as a Witness in Criminal Proceedings and Duty of Confidentiality

The article focuses on the analysis of the duty of confidentiality of a lawyer as a witness in criminal proceedings, and cases of justified non-actionable breach of the duty of confidentiality if

there is a legal requirement to prevent a crime. The article argues over legal opinion expressed by a police investigation officer and prosecutor in a decision imposing administrative fine on the lawyer due to his refusal to testify in criminal proceedings and to disclose facts, which became known to him in the course of his professional activity. The article deals with general basis of a lawyer's duty of confidentiality, as well as with the breach of a lawyer's duty of confidentiality permitted by law in cases involving money laundering.

ZUSAMENFASSUNG

Rechtsanwalt als Zeuge im Strafverfahren und die Verschwiegenheitspflicht

Der Anziehungspunkt des Beitrags ist die Analyse der Verschwiegenheitspflicht des Rechtsanwalts als Zeugen in einem Strafverfahren und ihres möglichen Bruchs wegen der Verpflichtung zur Verhinderung einer strafbaren Handlung. Im Beitrag wird mit der Rechtsansicht des Ermittlungsbeamten und des Staatsanwalts in Bezug auf die Entscheidung über die Ordnungsstrafe polemisiert, die dem Rechtsanwalt wegen Verweigerung des Zeugnisses im Strafverfahren zu Umständen, die diesem in Ausübung seines Anwaltsberufs bekannt geworden sind, auferlegt wurde. Der Beitrag verweist auf die allgemeinen Ausgangspunkte der Verschwiegenheitspflicht des Rechtsanwalts sowie auf den Bruch dieser Verschwiegenheitspflicht des Rechtsanwalts durch gesetzliche Regelung im Bereich des Schutzes vor Legalisierung der Einkünfte aus strafbaren Handlungen.

Kriminologická charakteristika skupiny organizovaného zločinu

JUDr. Miloš Deset, PhD.

Jedným z kľúčových charakteristických znakov organizovaného zločinu je hierarchicky usporiadaná organizácia (skupina), ktorá existuje po určitý čas. Pre organizovaný zločin sú prirodzene charakteristické aj ďalšie znaky, napríklad špecifický spôsob páchania a utajovania trestnej činnosti, ktorý spočíva v profesionálnom, systematickom a organizovanom postupe páchatelov, alebo motivácia páchatelov, ktorú v zásade predstavuje dosahovanie ziskov alebo upevňovanie moci. V tomto článku sa prioritne skúma práve spomínaná organizácia, resp. skupina.

Úvod

Definovať organizovaný zločin je relatívne zložité, pretože rôzni autori používajú rôzne definičné znaky, ktorými sa ho snažia interpretovať. Touto skutočnosťou sa zaoberal aj americký profesor Jay S. Albanese, ktorý skúmal periodicitu výskytu jednotlivých definičných znakov organizovaného zločinu vo vedeckej literatúre. Z jeho analýzy vyplynulo, že najčastejšie sa

JUDr. Miloš Deset, PhD.

Absolvent Právnickej fakulty Trnavskej univerzity v Trnave. Po skončení magisterského štúdia pôsobil v r. 2006 až 2009 ako interný doktorant

na Katedre trestného práva a kriminológie Právnickej fakulty Trnavskej univerzity v Trnave, kde od r. 2009 pôsobí ako odborný asistent a učí trestné právo procesné a kriminalistiku.

v nej objavovali znaky ako hierarchicky usporiadaná organizácia, ktorá existuje určitý čas (16-krát), ziskovosť (13-krát) a používanie násillia alebo hrozieb násillím (12-krát). Naopak najmenej bol organizovaný zločin charakterizovaný prostredníctvom špecializácie (členov, skupín), kódexu mlčanlivosti (zhodne po 3 razy) a rozsiahleho plánovania (2-krát).¹ Na základe takto získaných poznatkov potom Albanese definoval organizovaný zločin ako „zločinecký podnik (zločineckú organizáciu), ktorý existuje určitý čas a ktorý sa zameriava na dosahovanie ziskov z ilegálnych aktivít, po ktorých je často veľký spoločenský

(verejný) dopyt. Kontinuita existencie takéhoto podniku je pritom podporovaná použitím sily, hrozieb, monopolnou kontrolou a/alebo korupciou verejných činiteľov“² (pozn. – preklad autora).

1. Typológia skupín organizovaného zločinu

Niektorí autori diferencujú medzi viacerými typmi skupín organizovaného zločinu, napríklad v závislosti od ich veľkosti, štruktúry, činnosti, pravidiel, akými sa riadia ich členovia, atď. Musil so Scheinostom z tohto hľadiska rozoznávajú dva základné typy skupín organizovaného zločinu. Prvým typom je podľa nich mafiánska organizácia, ako napr. Cosa Nostra, ktorá je založená na rodinnej tradícii a autoritárskom vodcovskom princípe. Pozícia vodcu takejto organizácie nie je determinovaná iba jeho ekonomickým zázemím, ale aj rodinným pôvodom, spoločenským postavením, konexiami, inteligenciou, skúsenosťou, silou, predchádzajúcou kriminálnou kariérou a ďalšími kritériami. Tento typ organizácie má pevnú hierarchickú a viacstupňovú štruktúru a vojenský spôsob riadenia, vyznačuje sa prepracovanou konšpiráciou (metódami

¹ Bližšie pozri Albanese, J. S.: **North American Organised Crime**. In Global Crime, roč. 6, 2004, č. 1, s. 9.

² Albanese, J. S.: **North American Organised Crime**. In Global Crime, roč. 6, 2004, č. 1, s. 10.

- 3 Bližšie pozri Musil, J. – Scheinost, M.: **Organizovaná kriminalita**. In Novotný, O. – Zapletal, J. a kol.: **Kriminologie**. Praha : ASPI Publishing, 2004, s. 333.
- 4 Němec, M.: **Organizovaný zločin: aktuálne problémy organizovanej kriminality a boje proti ní**. Praha : Naše vojsko, 1995, s. 33.
- 5 Bližšie pozri Němec, M.: **Organizovaný zločin: aktuálne problémy organizovanej kriminality a boje proti ní**. Praha : Naše vojsko, 1995, s. 33.
- 6 Bližšie pozri Musil, J. – Scheinost, M.: **Organizovaná kriminalita**. In Novotný, O. – Zapletal, J. a kol.: **Kriminologie**. Praha : ASPI Publishing, 2004, s. 333.
- 7 Bližšie pozri Musil, J. – Scheinost, M.: **Organizovaná kriminalita**. In Novotný, O. – Zapletal, J. a kol.: **Kriminologie**. Praha : ASPI Publishing, 2004, s. 333.
- 8 Von Lampe, K.: **Organized Crime in Europe**. In Reichel, P.: **Handbook of Transnational Crime & Justice**. London : Sage Publications, 2005, s. 415.
- 9 Bližšie pozri Falcone, G. – Padovaniová, M.: **Cosa Nostra**. Bratislava : Kalligram, 2003, s. 98 – 99.
- 10 Falcone, G. – Padovaniová, M.: **Cosa Nostra**. Bratislava : Kalligram, 2003, s. 100.

utajenia svojej ilegálnej činnosti), súdržnosťou, trvalosťou v čase, disciplínou, paternalistickou tradíciou (klanovú súdržnosťou, vendetou, starostlivosťou o svojich členov či zaužívanými rituálmi). Je charakteristický najmä pre Taliansko, USA, Japonsko a Latinskú Ameriku.³

Podobne charakterizuje mafiánsku organizáciu aj Němec. Podľa neho je v takejto organizácii „presadzovaná prísna disciplína, ktorej porušenie sa exemplárne trestá. Najvyšším princípom organizácie je príkaz mlčanlivosti (omerta). Medzi členmi organizácie sa spravidla prejavuje značná solidarita, vrátane poskytovania podpôry rodinám členov, ktorí boli uväznení. Zločinecká organizácia sa zabezpečuje aj inými ochrannými opatreniami, aby zabránila odhaleniu svojej trestnej činnosti, alebo aby zaistila beztrestnosť páchatel'ov, ktorí boli odhalení. Buduje si vlastnú spravodajskú službu, obstaráva si právnu pomoc prvotriednych advokátov, vyrába falošné dôkazy, kupuje falošných svedkov apod.“⁴ (pozn. – preklad aut.)

Podľa Němca sa takáto organizácia vyznačuje trojstupňovou organizačnou štruktúrou. Na najvyššej pozícii je šéf, jeho ochranka a poradcovia. Tí určujú pravidlá fungovania organizácie, hierarchiu jednotlivých stupňov, spôsob komunikácie, kritériá členstva a využitie zisku. Koordinujú styky, vrátane zahraničných. Stredný stupeň tvoria vedúci jednotlivých skupín spolu so svojím ochranným, poradným a finančným personálom. Sú relatívne samostatní v riadení akcií, kontrole disciplíny a čiastočne aj v strategických otázkach, vždy však rešpektujú zámyery najvyššieho šéfa. Výkonná zložka zahŕňa pešiakov, pašerákov, kuriérov, distribútorov či falšovateľov dokladov. Väčšina z nich zabezpečuje konkrétne špecializované úlohy, pričom asi 50% z nich tvoria externisti, t. j. osoby, ktoré nie sú členmi organizácie.⁵

Druhý Musilom a Scheinostom uvádzaný typ skupiny organizovaného zločinu má voľnejší charakter a je typický skôr pre západnú Európu (s výnimkou Talianska – pozn. autora). V takejto skupine podľa nich nie je vodcovská autorita až taká silná, ako v prvom type skupiny organizovaného zločinu, jej členovia sa do určitej miery podieľajú na riadení, pozícia šéfa skupiny nie je nevyhnutne determinovaná rodinnými tradíciami, ale zvyčajne je ním kapitálovo najsilnejší jednotlivec. Štruktúra skupiny je jednoduchšia, subordináčne vzťahy sú menej zreteľné, podriadenosť funguje iba tam, kde je to nevyhnutné pre jej efektívnu činnosť.⁶ Z toho vyplýva aj „menšia súdržnosť a trvanlivosť zoskupenia a menšia alebo žiadna konšpirácia vo vnútri skupiny. Chýbajú rituály a iracionálne prvky a rozhodujúcim integrujúcim faktorom je spoločný <obchodný záujem>“⁷ (pozn. – preklad autora).

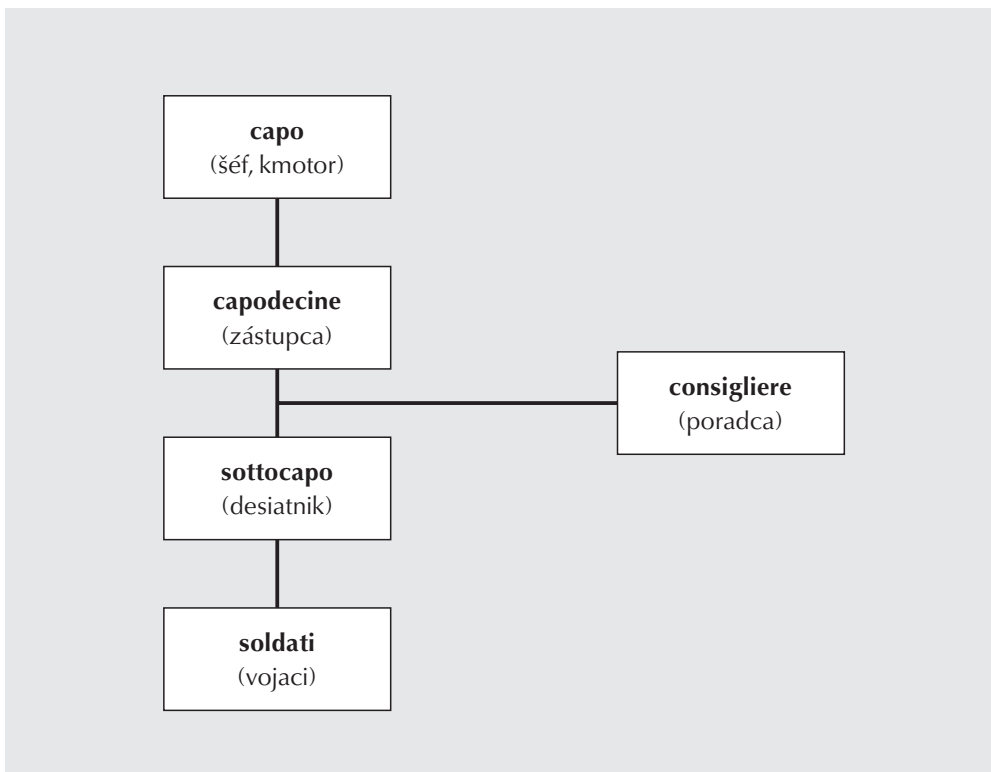
Rozdiely medzi oboma typmi skupín sú nepochybne determinované a ovplyvnené mnohými faktormi, ktoré priamo vplyvajú na ich činnosť, existenciu počas dlhšieho časového obdobia či rozvoj, prijímanie nových členov, rozširovanie aktivít a upevňovanie moci, ale niektoré znaky by mohli mať aj napriek tomu spoločné. Napríklad nemecký kriminológ Klaus von Lampe pomenoval na základe komparácie sicílskej a ruskej mafie dva znaky, ktoré podľa neho platia vo všeobecnosti pre celú Európu. Sú nimi „(a) relatívne sociálna homogenita kriminálnej skupiny (jej štruktúry, zázemia), a (b) pozitívna korelácia medzi spoločenským postavením členov skupín a kvalitou kriminálnych príležitostí“⁸ (pozn. – preklad aut.). To znamená, že v každej skupine je do istej miery identifikovateľná určitá vnútorná sila či súdržnosť, schopnosť prispôbovať sa novým, napríklad legislatívnym, podmienkam, v ktorých pôsobí, a taktiež aj schopnosť flexibilne reagovať na nové črtajúce sa príležitosti na ilegálnom trhu.

Ako vyplýva z komparácie sicílskej Cosa Nostry a Camorry, príp. ďalších talianskych kriminálnych organizácií, tieto schopnosti či miera súdržnosti môže byť u jednotlivých skupín rôzna. Taliansky sudca Falcone koncom 80-tych rokov 20. storočia napísal, že neapolská Camorra a kalábrijská 'Ndranghetta nemajú pevnú hierarchizovanú štruktúru a sú organizované v podstate horizontálne a že obe organizácie pozostávajú z niekoľkých lokálnych konglomerátov (Camorra), resp. rodinných klanov ('Ndranghetta). Cosa Nostra sa na rozdiel od nich vyznačuje pevnou hierarchickou štruktúrou, pravidlami fungovania organizácie a správania sa jednotlivých členov, čo ju robí súdržnejšou a silnejšou jednak voči štátu, čím si vytvára predpoklady svojej continuity, a jednak voči ostatným kriminálnym zoskupeniam, ktoré jej veľkosť a silu nedosahujú. Camorra preto vo svojej histórii podnikla niekoľko pokusov o zjednotenie horizontálne usporiadaných menších zoskupení s cieľom vytvoriť organizáciu podobnú Cosa Nostre, čo sa jej však do konca 80-tych a začiatku 90-tych rokov 20. storočia, dokedy mal Falcone zmapovanú situáciu v talianskom podsvetí, nepodarilo. To podľa neho uľahčuje jej likvidáciu.⁹ Falcone bol v tom čase presvedčený, že „pokiaľ si budú zločinecké organizácie zachovávať horizontálnu, málo hierarchizovanú štruktúru, boj s nimi bude o čosi jednoduchší“.¹⁰

2. Hierarchizované štruktúry skupín organizovaného zločinu

K vyššie uvedenému názoru mohol dospieť sudca Falcone pri skúmaní „rodiny“ sicílskej Cosa Nostry¹¹ a vzťahov medzi jej členmi, pretože, ako vyplýva z jeho charakteristiky takejto „rodiny“, jej organizačná štruktúra je detailne prepracovaná, a architektúra celej organizácie, pozostávajúcej z niekoľkých „rodín“, je veľmi rafinovane vystavaná tak, aby bola čo najodolnejšia proti prípadným zásahom štátu alebo konkurenčných organizácií. „Rodina“ – cosca – je základným stavebným kameňom sicílskej Cosa Nostry, pozostáva zvyčajne z asi 50 členov, ale niektoré „rodiny“ môžu mať až 200 či 300 členov. Na čele „rodiny“ stojí šéf – *capo* –, ktorého volia vojaci združení v „rodine“. Zvolený šéf, ktorý chráni záujmy „rodiny“ voči celej Cosa Nostry, si vyberie svojho zástupcu a niekedy jedného alebo dvoch poradcov. Medzi šéfom a vojakom stojí desiatnik (bližšie pozri **Schéma č. 1**: Organizačná štruktúra „rodiny“ sicílskej Cosa Nostry). Šéfovia jednotlivých „rodín“ tej istej provincie (napr. Katánia, Agrigento, Trapani) sa združujú vo výboroch provincií – *commissione* či *cupola* – a volia spomedzi seba šéfa celej provincie, nazývaného tiež provinčný zástupca, ktorý zastupuje provinciu v regionálnom výbore zloženého zo šéfov všetkých provincií (*commissione interprovinciale*), nazývaného tiež Región, ktorý je najvyšším riadiacim orgánom sicílskej Cosa Nostry.¹²

Schéma č. 1: Organizačná štruktúra „rodiny“ sicílskej Cosa Nostry

Podobné usporiadanie má aj americká Cosa Nostra (bližšie pozri **Schéma č. 2**: Organizačná štruktúra „rodiny“ americkej Cosa Nostry). Na čele „rodiny“ stojí boss, ktorý „vykonáva všeobecný dohľad nad rodinou a prijíma výkonné rozhodnutia. Pod ním je <underboss>, druhý muž velenia. Radí im starší poradca alebo <consigliere>. Pod nimi je určitý počet <capo-regimes>, ktorí vedú posádky skladajúce sa z vojakov“¹³ (pozn. – preklad aut.). Napríklad v New Yorku tvorilo Cosa Nostru päť „rodín“ známych ako „Big Five“: Bonano, Colombo, Genovese, Gambino a Lucchese.¹⁴ Podľa amerického Federálneho úradu pre vyšetrovanie (ďalej len „FBI“) pôsobia ostatné „rodiny“ v niektorých ďalších amerických veľkomestách, ako napr. Boston, Chicago, Filadelfia či Miami. Tieto „rodiny“ sa taktiež združujú vo vyšších riadiacich orgánoch, konkrétne v Komisii (*the Commission*), ktorú založil Salvatore „Lucky“ Luciano, jeden zo šéfov americkej Cosa Nostry.¹⁵

11 V niektorej českej a slovenskej odbornej literatúre sa používa pojem sicílska mafia, avšak sudca Falcone používa na jej označenie aj názov sicílska Cosa Nostra, ktorú odlišuje od americkej Cosa Nostry. (Bližšie pozri Falcone, G. – Padovaniová, M., 2003, s. 98 – 99). Podobnú terminológiu používa aj von Lampe (bližšie pozri von Lampe, 2005, s. 415).

12 Bližšie pozri Falcone, G. – Padovaniová, M.: **Cosa Nostra**. Bratislava : Kalligram, 2003, s. 90 – 91 a von Lampe, K.: **Organized Crime in Europe**. In Reichel, P.: **Handbook of Transnational Crime & Justice**. London : Sage Publications, 2005, s. 413.

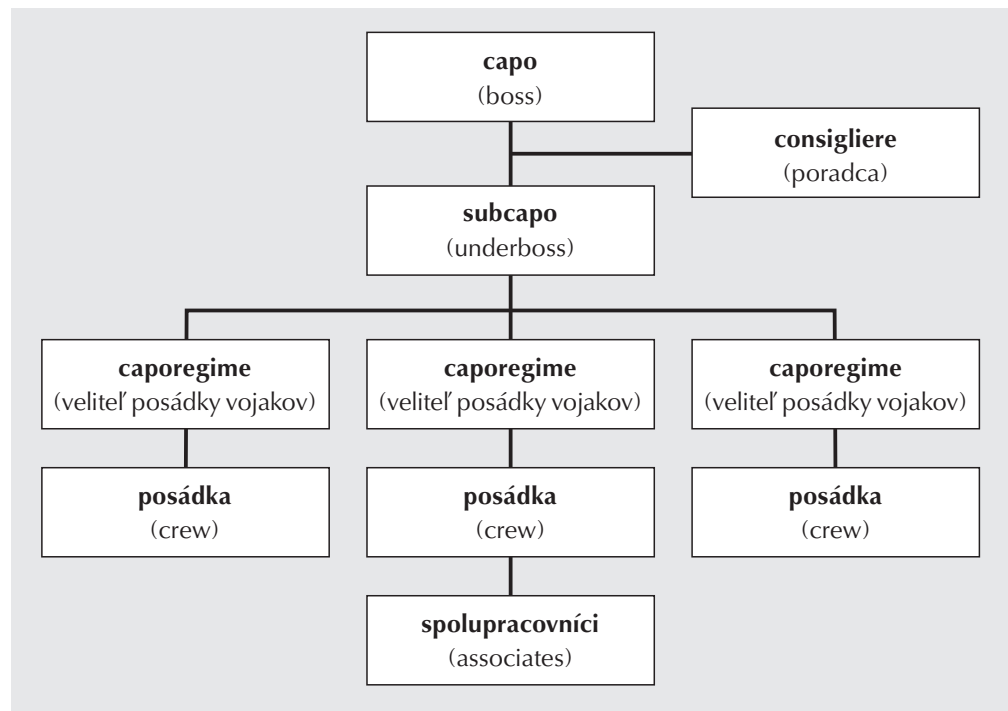
13 Finckenaer, J. O. – Albanese, J.: **Organized Crime in North America**. In Reichel, P.: **Handbook of Transnational Crime & Justice**. London : Sage Publications, 2005, s. 441.

14 Bližšie pozri Finckenaer, J. O. – Albanese, J.: **Organized Crime in North America**. In Reichel, P.: **Handbook of Transnational Crime & Justice**. London : Sage Publications, 2005, s. 441.

15 Bližšie pozri FBI, 2009. **Organised Crime: American Organised Crime**. [Online]. Cit. 3. 11. 2010. Dostupné na <<http://www.fbi.gov/hg/cid/orgcrime/lcindex.htm>>.

16 Zdroj: Němec, M.: **Organizovaný zločin: Aktuálne problémy organizované kriminality a boje proti ní.** Praha : Naše vojsko, 1995, s. 26.

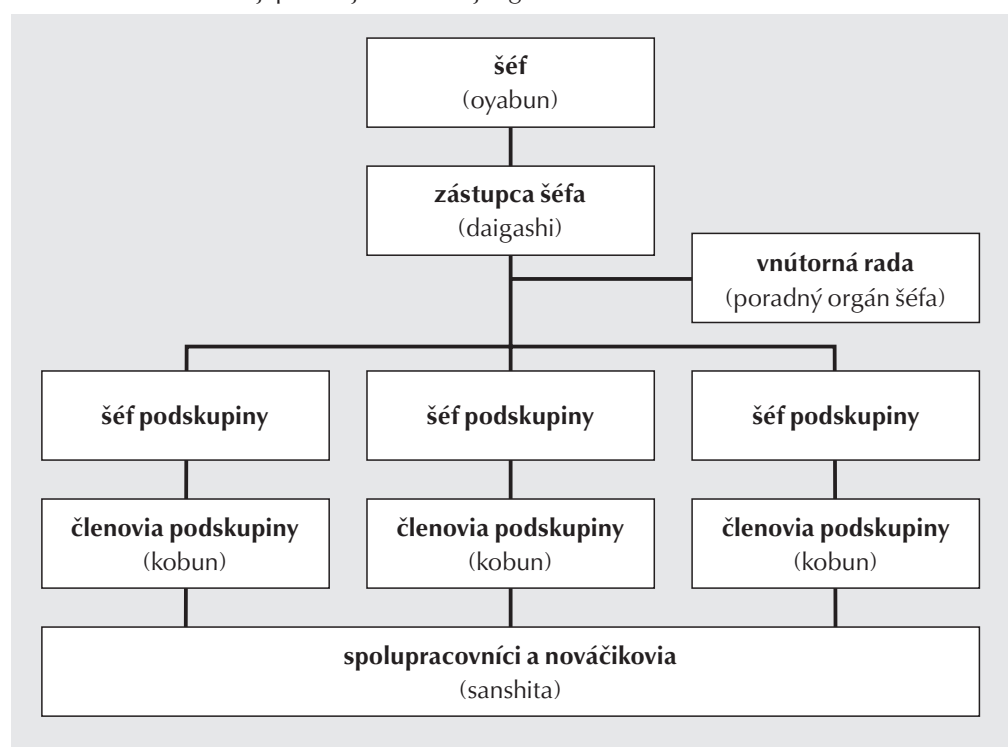
Schéma č. 2: Organizačná štruktúra „rodiny“ americkej Cosa Nostry¹⁶

Rovnako ako tieto dve organizácie je hierarchicky usporiadaná aj japonská Yakuza, avšak, ako sa domnievam, jej usporiadanie determinuje úplne odlišný faktor. Pri formovaní Yakuzy nezohrala rozhodujúcu úlohu „rodina“, ale vojenský pôvod jej prvých členov – samurajov, ktorí si vytvárali vlastný kódex bojovej cti a ktorí sa aj neskôr v zločineckých skupinách sformovali v prísne hierarchizovaných štruktúrach. Na čele skupiny Yakuza stojí šéf (*oyabun*), v ktorého rukách sa koncentruje moc a bohatstvo celej skupiny a ktorý spoločne s vysokopostavenými členmi skupiny kontroluje príjmy z jej činnosti. Každodenné záležitosti prenecháva na podriadených členov, ktorí operujú s relatívnou autonómiou. Trestnú činnosť páchajú členovia postavení na nižších priečkach organizačnej štruktúry, príjmy z nej však plynú ich nadriadeným.¹⁷

17 Bližšie pozri United Nations, Office on Drugs and Crime, September 2002. **Results of a pilot survey of forty selected organized criminal groups in sixteen countries. Appendix B: Overview of each of the 40 criminal groups surveyed. Group 12: Japanese Yakuza – Australia.** [Online]. Cit. 3. 11. 2010. Dostupné na <http://www.unodc.org/pdf/crime/publications/Pilot_survey.pdf>.

Schéma č. 3: Štruktúra japonskej kriminálnej organizácie Yakuza¹⁸

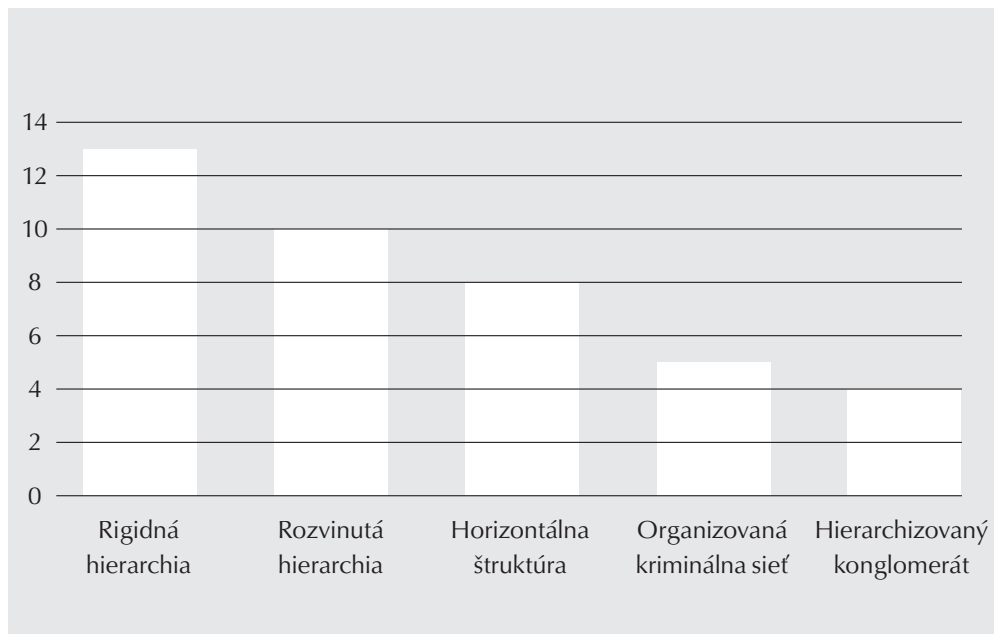

18 Zdroj: Němec, M.: **Organizovaný zločin: Aktuálne problémy organizované kriminality a boje proti ní.** Praha : Naše vojsko, 1995, s. 24.

3. Nové trendy v štruktúrovanosti skupín organizovaného zločinu

V súčasnosti však majú niektorí autori, ako napr. Klaus von Lampe, odlišný názor na štruktúru kriminálnych zoskupení ako mal v minulosti sudca Falcone. Von Lampe tvrdí, že v súčasnosti sa situácia zmenila – veľké organizácie a ich štruktúry boli do istej miery identifikované, čo podľa neho viedlo k tomu, že namiesto, aby sa nové skupiny organizovaného zločinu sformovali do tradičných hierarchizovaných štruktúr mafiánskych organizácií, vytvorili si svoje organizačné štruktúry z voľnejších zločineckých sietí, resp. buniek.¹⁹ Takýto názor zastávajú aj Musil a Scheinost.²⁰ Z výskumu Úradu OSN pre drogy a kriminalitu, ktorý v roku 2002 skúmal 40 kriminálnych zoskupení zo 16 štátov celého sveta, sa však takéto tendencie potvrdili iba čiastočne. Výskumom sa o. i. zistilo, že z dvanástich skupín organizovaného zločinu, ktoré mali v čase výskumu viac ako 100 členov, malo hierarchizovanú štruktúru osem kriminálnych zoskupení, dve boli usporiadané do bunkového modelu (vo výskume sa používa pojem hierarchizovaný konglomerát – pozn. autora) a dve mali voľnú horizontálnu štruktúru²¹ (vo výskume sa používa ťažko preložiteľný pojem „core group“²² – pozn. autora). Z výskumu ďalej vyplýva, že zo všetkých 40 sledovaných skupín malo hierarchizovanú štruktúru až 23 skupín (13 rigidných, štandardnú a 10 rozvinutú, regionálnu), zvyšné skupiny boli štruktúrované od bunkového modelu až po sieťový model; 8 skupín malo horizontálnu štruktúru, 5 bolo sformovaných do kriminálnych sietí a 4 boli usporiadané v tzv. hierarchizovanom konglomeráte, čím sa myslí skupina, ktorá prenecháva väčšiu či menšiu mieru autonómie menším podriadeným alebo spolupracujúcim skupinám, t. j. skupina, ktorá je usporiadaná do bunkového modelu (bližšie pozri **Graf č. 1**: Štruktúra skupín organizovaného zločinu).²³

Graf č. 1: Štruktúra skupín organizovaného zločinu

No i napriek týmto zisteným výsledkom výskumníci pripúšťajú, že pre súčasný organizovaný zločin môže byť príznačné formovanie kriminálnych skupín do sieťového modelu a bunkového modelu, pretože organizačné usporiadanie do takýchto modelov predpokladajú u niektorých skupín, ktorým sa vo výskume nevenovali, napr. u albánskej mafie. Vo výskume sa uvádza, že aj keď sa zistilo, že iba päť skupín zo všetkých štyridsiatich bolo usporiadaných do kriminálnej siete (bližšie pozri **Schéma č. 4**: Skupina so sieťovou štruktúrou²⁴), „je pravdepodobné, že kriminálne siete sú spoločné pre viaceré skupiny a v súčasnosti sú vzrastajúcim fenoménom“, pretože „po identifikovaní aktivít kľúčových členov a po ich následnom uväznení a začatí trestného stíhania, sa sieť jednoducho zreformuje okolo nových členov a ich aktivít“²⁵ (pozn. – preklad aut). Tým majú orgány činné v trestnom konaní sťaženú činnosť pri likvidácii takejto skupiny.

19 Bližšie pozri von Lampe, K.: **Organized Crime in Europe**. In Reichel, P.: **Handbook of Transnational Crime & Justice**. London : Sage Publications, 2005, s. 407.

20 Bližšie pozri Musil, J. – Scheinost, M.: **Organizovaná kriminalita**. In Novotný, O. – Zapletal, J. a kol.: **Kriminologie**. Praha : ASPI Publishing, 2004, s. 337.

21 Bližšie pozri United Nation, Office on Drugs and Crime: **Results of a Pilot Survey of Forty Selected Organized Criminal Groups in Sixteen Countries**, September 2002. Matrix of Organized Crime Groups, s. 21. [Online]. Cit. 3. 11. 2010. Dostupné na <http://www.unodc.org/pdf/crime/publications/Pilot_survey.pdf>.

22 Doslovný preklad tohto pojmu nemá príliš veľkú výpočtovú hodnotu, skôr treba prihliadať na charakteristiku takýchto skupín, z ktorej vyplýva, že sú sformované skôr horizontálne ako hierarchicky, al. že sú obklopené voľnejšou kriminálnou sieťou.

23 Zdroj: United Nation, Office on Drugs and Crime: **Results of a Pilot Survey of Forty Selected Organized Criminal Groups in Sixteen Countries**, September 2002. Profile of the Organized Crime Groups Surveyed, s. 20. [Online]. Cit. 3. 11. 2010. Dostupné na <http://www.unodc.org/pdf/crime/publications/Pilot_survey.pdf>.

24 Zdroj: United Nation, Office on Drugs and Crime: **Results of a Pilot Survey of Forty Selected Organized Criminal Groups in Sixteen Countries**, September 2002. Towards a Typology of Organised Crime Groups, s. 41. [Online]. Cit. 3. 11. 2010. Dostupné na <http://www.unodc.org/pdf/crime/publications/Pilot_survey.pdf>.

25 United Nation, Office on Drugs and Crime: **Results of a Pilot Survey of Forty Selected Organized Criminal Groups in Sixteen Countries**, September 2002. Towards a Typology of Organised Crime Groups, s. 41 – 42. [Online]. Cit. 3. 11. 2010. Dostupné na <http://www.unodc.org/pdf/crime/publications/Pilot_survey.pdf>.

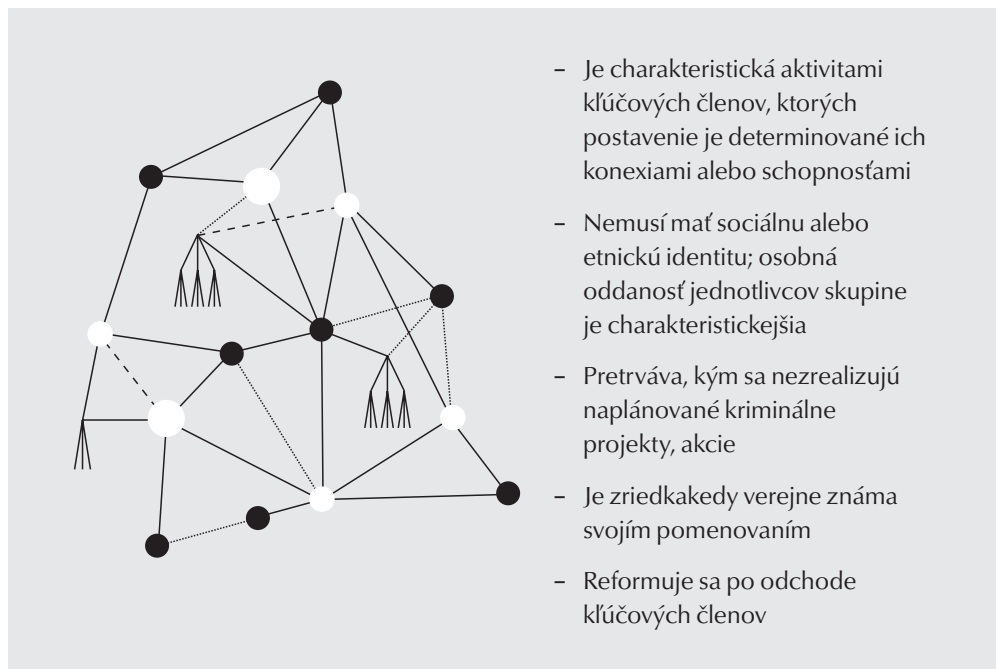
26 Zdroj: United Nation, Office on Drugs and Crime: **Results of a Pilot Survey of Forty Selected Organized Criminal Groups in Sixteen Countries**, September 2002. Towards a Typology of Organised Crime Groups, s. 37. [Online]. Cit. 3. 11. 2010. Dostupné na <http://www.unodc.org/pdf/crime/publications/Pilot_survey.pdf>.

27 United Nation, Office on Drugs and Crime: **Results of a Pilot Survey of Forty Selected Organized Criminal Groups in Sixteen Countries**, September 2002. Towards a Typology of Organised Crime Groups, s. 43. [Online]. Cit. 3. 11. 2010. Dostupné na <http://www.unodc.org/pdf/crime/publications/Pilot_survey.pdf>.

28 Bližšie pozri United Nation, Office on Drugs and Crime: **Results of a Pilot Survey of Forty Selected Organized Criminal Groups in Sixteen Countries**, September 2002. Towards a Typology of Organised Crime Groups, s. 43. [Online]. Cit. 3. 11. 2010. Dostupné na <http://www.unodc.org/pdf/crime/publications/Pilot_survey.pdf>.

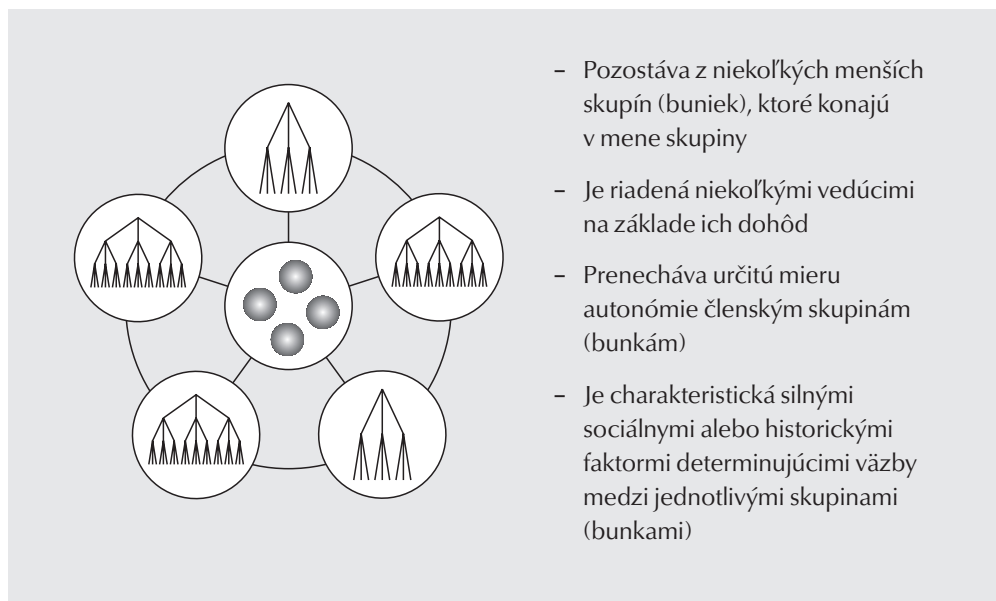
29 Bližšie pozri Musil, J. – Scheinost, M.: **Organizovaná kriminalita**. In Novotný, O. – Zapletal, J. a kol. **Kriminologie**. Praha : ASPI Publishing, 2004, s. 334.

Schéma č. 4: Skupina so sieťovou štruktúrou

Prácu polície v boji proti organizovanému zločinu komplikuje aj usporiadanie kriminálnych zoskupení do bunkového modelu (bližšie pozri **Schéma č. 5:** Skupina s bunkovou štruktúrou²⁶), pretože ak zoskupenie „pozostáva z niekoľkých, relatívne samostatných skupín operujúcich na lokálnej úrovni, je extrémne ťažké identifikovať celú organizáciu“²⁷ (pozn. – preklad aut). Okrem toho sa štruktúra zoskupenia, ktoré je usporiadané do bunkového modelu, môže vytvárať z rozmanitých typologických modelov a veľmi flexibilne sa meniť v závislosti od toho, ako sa vyvíjajú jej operácie alebo menia kriminálne trhy. Takéto usporiadanie nie je síce podľa výsledkov výskumu častým javom – z celkového počtu 40 skupín boli do bunkového modelu usporiadané iba 4 ale medzi štyridsiatimi sledovanými skupinami absentovali okrem už spomínanej albánskej mafie aj niektoré ruské kriminálne skupiny, u ktorých odborníci predpokladajú práve tento model vnútornej organizačnej štruktúry.²⁸ Dôsledkom takéhoto usporiadania skupiny je, že odhalenie, príp. rozloženie jednej z buniek, ktorá operuje relatívne samostatne a bez pevnejšej väzby na ostatné bunky, nemá za následok ohrozenie ostatných alebo dokonca celej organizácie.²⁹

Schéma č. 5: Skupina s bunkovou štruktúrou

Záver

Z analýzy skupín organizovaného zločinu vo svete i v západnej Európe vyplýva, že existujú dlhšiu dobu, v rámci nich existuje určitá del'ba činností medzi jednotlivými členmi a že sú štruktúrované, nezriedka hierarchicky. Takéto kriminálne skupiny sa profesionálne zameriavajú a špecializujú na páchanie spravidla závažnej trestnej činnosti – popri hlavnej aktivite, ktorá im prináša zisk, zvyčajne používajú aj násilie, zastrašovanie alebo korupciu. Najcharakteristickejším znakom skupín organizovaného zločinu je však zrejme ziskovosť, dosahovaná hlavnou kriminálnou aktivitou, ktorá spočíva v páchaní závažnej trestnej činnosti, a špecifické vzťahy medzi členmi skupiny podieľajúcimi sa na páchaní tejto trestnej činnosti, ktoré definuje vnútorná organizačná štruktúra.

Tieto závery – hoci sa týkajú skupín organizovaného zločinu s európskou či celosvetovou pôsobnosťou – nie sú pre nás úplne irelevantné, pretože by sa dali použiť pri realizácii kriminologického výskumu skupín organizovaného zločinu pôsobiacich na území Slovenska. Mohli by sa získať aj ďalšie poznatky o týchto skupinách, napr. aká je ich veľkosť a vnútorná štruktúra, aké sú vzťahy medzi ich členmi, na aké činnosti sa najčastejšie zameriavajú, aké sú oblasti ich pôsobenia, v akej miere používajú násilie a proti komu je namierené, v akej miere sa uchylujú ku korupcii, atď. Iba na základe týchto a podobných informácií totiž možno získať ucelený obraz o slovenských skupinách organizovaného zločinu, a tým aj o bezpečnostných rizikách a potenciálnych hrozbách, ktoré v našom štáte predstavuje organizovaný zločin.

Slovenské skupiny sa od analyzovaných mafiánskych organizácií a menších skupín zo západnej Európy zrejme v mnohých veciach líšia, ale apriórne sa nedajú vylúčiť niektoré ich spoločné charakteristické znaky. Pri realizácii spomenutého kriminologického výskumu a charakteristike skupiny pôsobiacej na území Slovenska by sa mohlo vychádzať práve z informácií o týchto menších západoeurópskych skupinách. Ak sú podľa Musila a Scheinosta tieto skupiny v porovnaní s mafiánskymi organizáciami menšie, ak majú jednoduchšiu organizačnú štruktúru, ktorá nemusí byť štandardne hierarchická, ak je ich integračný faktor skôr obchodný záujem členov ako rodinný pôvod a ak pozície lídrov determinujú schopnosti jednotlivcov a nie nástupníctvo po predkoch, slovenské skupiny zrejme nie sú výnimkou a všetky tieto znaky sú viac-menej charakteristické aj pre ne. To znamená, že skupiny organizovaného zločinu pôsobiace na Slovensku sú menšie ako mafiánske organizácie – možno sú ešte menšie ako skupiny pôsobiace v ostatných štátoch strednej Európy alebo v západnej Európe – a majú jednoduchšie organizačné štruktúry. Môžeme len odhadovať, či sú ich štruktúry hierarchizované a aká je ich konkrétna podoba.

Slovenské skupiny sa tiež zrejme nezaoberajú veľkým počtom kriminálnych aktivít, ale skôr sa snažia o nerušené páchanie jednej alebo dvoch činností. Môžu, samozrejme, reagovať na ponúkané príležitosti na kriminálnom trhu a príležitostne zrealizovať aj iné akcie, ale hlavné, t. j. stále, ziskové aktivity zrejme nie sú príliš diverzifikované. Tiež sa dá predpokladať, že slovenské skupiny sa usilujú o prienik do legálnej ekonomiky prostriedkami akumulovanými jednou alebo dvoma kriminálnymi aktivitami, ktoré v kriminálnej sfére ďalej nerozširujú, pretože v legálnej ekonomike a pri legálnom podnikaní sa vytráca „riziko z odhalenia“.

Od mafiánskych organizácií a menších skupín zo západnej Európy sa zrejme naše skupiny nelíšia ani tým, že používajú násilie a korupciu. Násilie je totiž nevyhnutne späté s vynucovaním poslušnosti a s nelegálnym „podnikaním“ (samozrejme, záleží na druhu takéhoto „podnikania“); korupciu zasa používajú v súvislosti s prienikom do legálnej ekonomiky alebo v snahe o utajenie ilegálnych aktivít, či o dosiahnutie beztrestnosti svojich členov, ak sa ich aktivity odhalia. ■

1. Odborné knihy

- Chmelík, J. Zločin bez hraníc.: **Vyšetřování terorismu a organizovaného zločinu**. Praha : Linde, 2004. 185 s. ISBN 80-7201-480-3.
- Falcone, G. – Padovaniová, M.: **Cosa Nostra**. Bratislava : Kalligram, 2003. 159 s. ISBN 80-7149-561-1.
- Finckenauer, J. O. – Albanese, J.: **Organized Crime in North America**. In Reichel, P.: **Handbook of Transnational Crime & Justice**. London : Sage Publications, 2005, s. 439 – 457. ISBN 1-4129-2756-0.
- Lisoň, M. – Stieranka, J.: **Organizovaná kriminalita v Slovenskej republike**. Bratislava : Akadémia Policajného zboru, 2004. 260 s. ISBN 80-8054-315-1.
- Němec, M.: **Organizovaný zločin: Aktuální problémy organizované kriminality a boje proti ní**. Praha : Naše vojsko, 1995. 224 s. ISBN 80-206-0472-3.

- Musil, J. – Scheinost, M.: **Organizovaná kriminalita**. In Novotný, O. – Zapletal, J. a kol.: **Kriminologie**. Praha : ASPI Publishing, 2004, s. 324 – 349. ISBN 80-7357-026-2.
- Turajová, I. a kol.: **Vybrané kapitoly z kriminológie**. Bratislava : Vydavateľské oddelenie Právnickej fakulty Univerzity Komenského, 1999. 143 s. ISBN 80-7160-128-4
- von Lampe, K.: **Organized Crime in Europe**. In Reichel, P.: **Handbook of Transnational Crime & Justice**. London : Sage Publications, 2005, s. 403 – 418. ISBN 1-4129-2756-0.

2. Odborné časopisy

- Albanese, J. S.: **North American Organised Crime**. In *Global Crime*, roč. 6, 2004, č. 1, s. 8 – 18.
- Cejp, M.: **Výzkum organizovaného zločinu v České republice. (Informace o řešených tématech, mezinárodní spolupráci, výzkumných metodách a některých základních výsledcích)**. In *Kriminalistika*, roč. XXXVII, 2004, č. 3, s. 169 – 176.

3. Iné zdroje

- Federal Bureau For Investigation, 2009. American Organised Crime. [Online]. Cit. 3. 11. 2010. Dostupné na internete <<http://www.fbi.gov/hg/cid/orgcrime/lcindex.htm>>.
- United Nation, Office on Drugs and Crime, 2002. Results of a Pilot Survey of Forty Selected Organized Criminal Groups in Sixteen Countries, September 2002. [Online]. Cit. 3. 11. 2010. Dostupné na internete <http://www.unodc.org/pdf/crime/publications/Pilot_survey.pdf>.

RESUMÉ

Kriminologická charakteristika skupiny organizovaného zločinu

Skupina organizovaného zločinu je jedným z podstatných znakov organizovaného zločinu. Podľa odbornej literatúry neexistuje jeden model skupín organizovaného zločinu, ale tieto skupiny sa typologicky rozlišujú napr. podľa veľkosti, organizačnej štruktúry, oblasti pôsobnosti a iných kritérií. Všetky tieto informácie sú však dostupnejšie o zahraničných skupinách organizovaného zločinu ako o slovenských. V tomto článku sa preto navrhuje preskúmanie slovenských skupín v rámci kriminologického výskumu, pri ktorom by sa mohlo vychádzať z niektorých informácií o zahraničných skupinách organizovaného zločinu.

SUMMARY

Criminological Characteristics of an Organized Crime Group

The organized crime group is the one of essential elements of the organized crime. In accordance with the scientific literature, there is not only one model of organized crime groups, but they are typologically divided according to the size, the organizational structure, the area of their activities and other criterions. However, this information is more available in foreign organized crime groups than Slovak ones. Therefore, in this article is proposed to analyze them within the criminological research that may be based on some information about foreign organized crime groups.

ZUSAMENFASSUNG

Kriminologische Charakteristik der Gruppierungen des organisierten Verbrechens

Gruppierungen des organisierten Verbrechens sind eins von den wesentlichen Merkmalen des organisierten Verbrechens. Der Fachliteratur zufolge kommt ein einziger Typ der Gruppe des organisierten Verbrechens nicht vor, die einzelnen Gruppierungen unterscheiden sich z.B. durch ihre Größe, Organisationsstruktur, Betätigungsfelder und durch sonstige Kriterien. Alle diesen Informationen sind allerdings vorwiegend über ausländische Gruppierungen des organisierten Verbrechens zugänglich, über slowakische Gruppierungen fehlen solche Informationen. Es wird deswegen in diesem Artikel vorgeschlagen, slowakische Gruppierungen im Rahmen des organisierten Verbrechens zu untersuchen. Als Ausgangsbasis könnten dabei einige Informationen über ausländische Gruppierungen des organisierten Verbrechens dienen.

Z ROZHODNUTÍ NAJvyššieho súdu SR

Zodpovednosť advokáta za škodu spôsobenú klientovi pri výkone advokácie

V tejto rubrike Bulletinu slovenskej advokácie pravidelne uverejňujeme rozhodnutia všeobecných súdov, Ústavného súdu Slovenskej republiky, Najvyššieho súdu SR a Súdneho dvora Európskej únie týkajúce sa advokátov, prípadne iné zaujímavé rozhodnutia z rôznych odvetví práva. Kolegov advokátov týmto zároveň zdvorilo žiadame: Ak disponujete rozhodnutiami vhodnými na uverejnenie v Bulletine slovenskej advokácie, pošlite nám ich do redakcie a oboznámte s nimi kolegov – advokátov.

Zodpovednosť advokáta za škodu spôsobenú klientovi pri výkone advokácie je objektívna zodpovednosť (bez ohľadu na zavinenie), ktorej sa nemožno zbaviť. Táto zodpovednosť je založená na súčasnom (kumulatívnom) splnení troch predpokladov: a) činnosť súvisiaca s výkonom advokácie, b) vznik škody, c) príčinná súvislosť medzi činnosťou advokáta s výkonom advokácie a vznikom škody.

Splnenie predpokladov zodpovednosti musí byť v konaní jednoznačne preukázané; dôkaznú povinnosť má v tomto smere poškodený.

Nie každé zanedbanie, porušenie alebo nedostatočné plnenie povinností advokáta má za následok vznik jeho zodpovednosti za škodu spôsobenú klientovi v súvislosti s výkonom advokácie. Zodpovednosť advokáta ani nie je daná v každom prípade, keď ním zastupovaný (obhajovaný) klient nebol v určitom konaní úspešný. Samo pochybenie advokáta neznamena automaticky vznik škody na strane klienta. Zodpovednosť advokáta nastupuje len vtedy, keď neúspech klienta je dôsledkom porušenia povinností advokáta v súvislosti s výkonom advokácie.

Celkom vylúčená nie je ani zodpovednosť advokáta za škodu spôsobenú klientovi konaním (nekonaním) advokáta v čase po skončení zastupovania, a to zodpovednosť za škodu spôsobenú porušením povinnosti v zmysle občianskeho zákonníka (napr. § 415 Občianskeho zákonníka).

(Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 3 M Cdo 18/2009
zo dňa 21. októbra 2010)

Dotknuté ustanovenia:

- §13, § 21 zákona č. 132/1990 Zb. o advokácii
- § 415 OZ
- § 574 ods. 3 ObZ
- § 28 ods. 3 O.s.p.

Žalobca sa podanou žalobou domáhal náhrady škody, ktorú mu mal spôsobiť advokát pri jeho zastupovaní v pôvodnom konaní vedenom na okresnom súde. Tvrdil, že nesplnil a zanedbal povinnosti, ktoré mu vyplývali z právneho vzťahu založeného mandátnou zmluvou medzi účastníkmi, resp. z právneho vzťahu zastúpenia klienta a advokáta pri poskytovaní právnej pomoci v zmysle zákona č. 132/1990 Zb. o advokácii. Škoda podľa názoru žalobcu spočívala v majetkovej ujme, ktorá uňho nastala uhradením trov proti nemu vedenej exekúcie; podľa žalobcu by mu tieto trov nevznikli, pokiaľ by si advokát riadne plnil svoje povinnosti.

Prvostupňový súd rozsudkom z 1. júna 2007 žalobu zamietol. Uviedol, že na základe mandátnej zmluvy žalovaný zastupoval žalobcu v pôvodnom konaní pred okresným súdom a ako jeho

1 § 574 ods. 3 Obchodného zákonníka: „Od účinnosti výpovede je mandatár povinný nepokračovať v činnosti, na ktorú sa výpoveď vzťahuje. Je však povinný mandanta upozorniť na opatrenia potrebné na to, aby sa zabránilo vzniku škody bezprostredne hroziacej mandantovi nedokončením činnosti súvisiacej so zariadením záležitosti“.

2 § 21 zák. č. 132/1990 Zb.:

„(1) Advokát zodpovedá klientovi za škodu, ktorú mu spôsobil v súvislosti s výkonom advokácie; zodpovednosť advokáta sa vzťahuje aj na škodu spôsobenú jeho koncipientom alebo jeho pracovníkom.

(2) Koncipient a iný pracovník advokáta nezodpovedajú klientovi za škodu spôsobenú pri poskytovaní právnej pomoci. Ich pracovnoprávna zodpovednosť voči advokátovi nie je tým dotknutá.

(3) Voči klientovi zodpovedá každý advokát samostatne s výnimkou prípadov, keď ide o spoločného klienta niekoľkých advokátov. Voči svojim pracovníkom a iným osobám zodpovedajú advokáti – spoločníci spoločne a nerozdielne.

(4) Advokát sa zbaví zodpovednosti podľa odseku 1, ak preukáže, že škodu nemohol zabrániť ani pri vynaložení všetkého úsilia, ktoré možno od neho žiadať“.

právny zástupca sa zúčastnil aj na pojednávaní dňa 8. februára 2000; v ten istý deň mu bola doručená výpoveď žalobcu z mandátnej zmluvy (v zmysle mandátnej zmluvy výpovedná doba uplynula 30. apríla 2000). Advokát sa na súdnom pojednávaní, ktoré bolo odročené za účelom vyhlásenia rozsudku na 11. február 2000, nezúčastnil. Keďže ani jeden z účastníkov uvedeného konania neoznámil prejednávajúcemu súdu, že žalovanému bola daná výpoveď z mandátnej zmluvy alebo že plnomocenstvo udelené žalovanému bolo odvolané, doručoval okresný súd rozsudok z 11. februára 2000 naďalej žalovanému ako zástupcovi žalobcu, ktorý súdnu zásielku s rozsudkom prevzal 15. mája 2000 a 20. júna 2000 ju vrátil súdu s tým, že od 1. mája 2000 už žalobcu nezastupuje. O tomto rozsudku okresného súdu sa žalobca dozvedel až z jemu doručeného upovedomenia o nariadení exekúcie. Žalobca požiadal o doručenie vykonávaného rozsudku, ktorý následne napadol odvolaním; odvolací súd ale jeho odvolanie odmietol ako oneskorene podané s tým, že napadnuté rozhodnutie medzitým nadobudlo právoplatnosť. Súd prvého stupňa dospel k záveru, že advokát bol od účinnosti výpovede povinný nepokračovať ďalej v poskytovaní právnej pomoci, ukončením mandátnej zmluvy zaniklo i plnomocenstvo, ktoré mu bolo udelené. Prvostupňový súd zároveň konštatoval, že advokát nebol povinný oznamovať súdu ukončenie zastupovania a ani vrátiť súdu rozsudok, ktorý mu bol doručený; povinnosť oznámiť súdu zánik právneho vzťahu zastúpenia zaťažovala žalobcu ako mandanta.

Krajský súd ako súd odvolací rozsudkom z 20. októbra 2008 napadnutý rozsudok súdu prvého stupňa ako vecne správny potvrdil. Konštatoval, že výpoveďou mandátnej zmluvy zaniklo i plnomocenstvo udelené žalovanému; v dôsledku čoho skončila i povinnosť žalovaného zastupovať žalobcu.

Generálny prokurátor Slovenskej republiky na základe podnetu žalobcu napadol uvedené rozhodnutia mimoriadnym dovolaním, v ktorom vyslovil názor, že spočívajú na nesprávnom právnom posúdení veci, ku ktorému došlo predovšetkým nesprávnou interpretáciou § 574 ods. 3 Obchodného zákonníka.¹ Generálny prokurátor vychádzal z názoru, že advokát zodpovedá za majetkovú ujmu žalobcu, ktorú mu spôsobil ako mandatár podľa § 574 ods. 3 ObZ a advokát podľa zákona č. 132/1990 Zb. Podľa generálneho prokurátora bolo po účinnosti výpovede mandátnej zmluvy povinnosťou žalovaného (mandatára) upozorniť žalobcu (mandanta) na opatrenia potrebné na to, aby sa zabránilo vzniku škody bezprostredne hroziacej mandantovi nedokončením poskytovania právnej pomoci.

Žalovaný žiadal mimoriadne dovolanie zamietnuť. Vo svojom vyjadrení uviedol, že pokiaľ žalobca súdu neoznámil ukončenie zastupovania, spôsobil sám, že rozsudok bol doručovaný žalovanému a že jeho odvolanie muselo byť odmietnuté ako oneskorene podané. Žalovaný rovnako poprel aj porušenie svojich povinností advokáta vyplývajúcich z § 13 ods. 2 zákona č. 132/1990 Zb. Predmetné ustanovenie sa podľa jeho názoru týka iba práv a povinností, ktoré tvoria obsah existujúceho právneho vzťahu klienta a advokáta. V danom prípade ale v čase prevzatia uvedeného rozsudku okresného súdu tento právny vzťah medzi účastníkmi nebol, keďže zanikol uplynutím výpovednej doby dňa 30. apríla 2000.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací konštatoval, že ustanovenia zákona č. 132/1990 Zb., ktoré upravujú práva a povinnosti advokáta, vrátane jeho zodpovednosti za škodu spôsobenú klientovi (§ 13 až 21 zákona č. 132/1990 Zb.), predstavujú osobitnú právnu normu (*lex specialis*) voči tým ustanoveniam Obchodného zákonníka, ktoré upravujú práva a povinnosti mandatára, vrátane jeho zodpovednosti za škodu spôsobenú mandantovi (§ 567 až 576 ObZ) a majú povahu všeobecnej právnej úpravy (*lex generalis*) a uviedol: „Všeobecnú úpravu práv a povinností mandatára zariaďujúceho právne záležitosti mandanta obsiahnutú v Obchodnom zákonníku možno aplikovať len ak nie je osobitná úprava práv a povinností advokáta pri výkone advokácie“. Najvyšší súd Slovenskej republiky uviedol, že prvostupňovému ani odvolaciemu súdu nemožno vytýkať, že sa sústredili na otázku porušenia povinností žalovaného ako advokáta zastupujúceho žalobcu a že sa nezaoberali otázkou, či žalovaný bol povinný upozorniť mandanta na opatrenia potrebné na to, aby sa zabránilo vzniku škody bezprostredne hroziacej mandantovi nedokončením činnosti súvisiacej so zariadením záležitosti podľa § 574 ods. 3 veta druhá ObZ. Podľa zákona č. 132/1990 Zb. je totiž povinnosťou advokáta informovať klienta o aktuálnom stave veci a svedomito postupovať tak, aby boli oprávnené záujmy klienta chránené.

Najvyšší súd uviedol: „Zodpovednosť advokáta za škodu spôsobenú klientovi v súvislosti s výkonom advokácie (§ 21 zákona č. 132/1990 Zb.)² je objektívna zodpovednosť (bez ohľadu

na zavinenie), ktorej sa nemožno zbaviť. Táto zodpovednosť je založená na súčasnom (kumulatívnom) splnení troch predpokladov: a) činnosť súvisiaca s výkonom advokácie, b) vznik škody, c) príčinná súvislosť medzi činnosťou advokáta súvisiacou s výkonom advokácie a vznikom škody. Splnenie uvedených predpokladov zodpovednosti musí byť v konaní jednoznačne preukázané; dôkaznú povinnosť má v tomto smere poškodený“.

Podľa Najvyššieho súdu o výkon advokácie relevantný z hľadiska § 21 zákona č. 132/1990 Zb. ide bezpochyby najmä v prípade výkonu advokácie, pri ktorom advokát porušuje povinnosti stanovené zákonom č. 132/1990 Zb. Najvyšší súd uviedol: „Advokát je povinný svedomito chrániť práva a oprávnené záujmy klienta, dôsledne využívať všetky zákonné prostriedky, uplatňovať, čo podľa svojho presvedčenia a príkazu klienta pokladá za prospešné a dbať o to, aby jeho právna pomoc bola účelná (§ 13 ods. 2 a 3 zákona č. 132/1990 Zb.³). Súčasťou týchto povinností je bezpochyby tiež povinnosť advokáta riadne a včas (priebežne) informovať klienta o postupe pri vybavovaní veci a o všetkých nových okolnostiach relevantných z hľadiska veci, v ktorej ho zastupuje. Uvedené povinnosti má advokát počas celej existencie právneho vzťahu založeného zmluvou o poskytnutí právnej pomoci. Treba dodať, že svedomitým nie je taký výkon advokácie, ktorý nesie znaky ľahostajnosti, nedôslednosti, nedostatočného záujmu o klienta a jeho vec, resp. ktorý nezohľadňuje reálny stav vecí alebo tento stav nedoceňuje“.

„Škodou sa aj v prípade zodpovednosti advokáta v zmysle § 21 zákona č. 132/1990 Zb. rozumie ujma, ktorá nastala v majetkovej sfére poškodeného (klienta), je objektívne vyjadriteľná v peniazoch a je napravitel'ná poskytnutím majetkového plnenia, predovšetkým peňažného. Uhradzuje sa skutočná škoda a to, čo poškodenému ušlo (ušlý zisk).“

„Vzťah príčinnej súvislosti medzi výkonom advokácie a škodou spôsobenou klientovi je daný vtedy, ak je medzi výkonom advokácie a škodou klienta vzťah príčiny a následku. Ak bola príčinou vzniku škody iná skutočnosť, zodpovednosť advokáta nenastáva. Otázka príčinnej súvislosti môže byť vždy riešená len v konkrétnych súvislostiach. Pri zisťovaní príčinnej súvislosti treba škodu izolovať od všeobecných súvislostí a skúmať, konkrétne ktorá príčina ju vyvolala. Pritom nie je rozhodujúce časové hľadisko, ale vecná súvislosť príčiny a následku; časová súvislosť ale napomáha pri posudzovaní vecnej súvislosti (porovnaj R 21/1992). V postupnom slede javov je každá príčina niečím vyvolaná (sama je následkom niečoho) a každý ňou spôsobený následok sa stáva príčinou ďalšieho javu. Zodpovednosť však nemožno robiť závislou na neobmedzenej kauzalite. Atribútom príčinnej súvislosti je „priamosť“ pôsobenia príčiny na následok, pri ktorej príčina priamo (bezprostredne) predchádza následku a vyvoláva ho. Vzťah príčiny a následku musí byť preto priamy, bezprostredný, neprerušovaný – nestačí, ak je iba sprostredkovaný. Pri zisťovaní príčinnej súvislosti treba v dôsledku toho skúmať, či v komplexe skutočností prichádzajúcich do úvahy ako (priama) príčina škody existuje skutočnosť, s ktorou zákon spája zodpovednosť za škodu (porovnaj tiež rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 29. marca 2007 sp. zn. 3 Cdo 32/2007).“

Podľa Najvyššieho súdu „nie každé zanedbanie, porušenie alebo nedostatočné plnenie povinností advokáta má za následok vznik jeho zodpovednosti za škodu spôsobenú klientovi v súvislosti s výkonom advokácie. Zodpovednosť advokáta ani nie je daná v každom prípade, keď ním zastupovaný (obhajovaný) klient nebol v určitom konaní úspešný. Samo pochybenie advokáta neznamená automaticky vznik škody na strane klienta. Zodpovednosť advokáta nastupuje len vtedy, keď neúspech klienta je dôsledkom porušenia povinností advokáta v súvislosti s výkonom advokácie“. V danom prípade Najvyšší súd dospel k záveru, že samo neinformovanie žalobcu advokátom o priebehu a výsledku pojednávania 8. februára 2000, neúčast' advokáta na vyhlásení rozsudku súdu prvého stupňa 11. februára 2000, ani nesplnenie povinnosti advokáta podať žalobcovi v súvislosti so zánikom právneho vzťahu zastúpenia aktuálnu informáciu o stave konania vo veci, v ktorej ho zastupoval, nemohli mať za následok zmenšenie majetku žalobcu, ku ktorému v zmysle žaloby došlo až zaplatením trov exekúcie.

Pokiaľ sa týka posúdenia otázky, kto mal v danom prípade oznámiť súdu zánik právneho vzťahu zastúpenia žalobcu žalovaným, Najvyšší súd poukázal na ustanovenie § 28 ods. 3 O.s.p.⁴ a konštatoval: „I keď predmetné ustanovenie z pohľadu súdu priznáva rovnaké účinky oznámeniu účastníka a oznámeniu zástupcu, je uvedené oznámenie vždy predovšetkým na tom z nich, z iniciatívy ktorého stráca plnomocnenstvo účinky. Je teda predovšetkým vecou účastníka, aby súdu oznámil odvolanie splnomocnenia; obdobne je predovšetkým na advokátovi, aby súdu oznámil, že klientovi zo závažných dôvodov vypovedal plnomocnenstvo⁵“.

3 § 13 ods. 2 a 3 zákona č. 132/1990 Zb.:

„(2) Advokát je povinný chrániť práva a oprávnené záujmy zastupovaného, konať pri tom svedomito, dôsledne využívať všetky zákonné prostriedky a uplatňovať, čo podľa svojho presvedčenia a príkazu klienta pokladá za prospešné.

(3) Advokát je povinný dbať na to, aby jeho právna pomoc bola účelná a hospodárna“.

4 § 28 ods. 3 O.s.p.:

„Odvolanie plnomocnenstva účastníkom alebo jeho výpoveď zástupcom sú voči súdu účinné, len čo mu ich účastník alebo zástupca oznámili; voči iným účastníkom konania sú účinné, len čo im ich oznámil súd“.

5 § 33b ods. 6 OZ:

„Ak splnomocniteľ zomrie alebo ak splnomocnenec vypovie plnomocnenstvo, je splnomocnenec povinný urobiť ešte všetko, čo neznesie odklad, aby splnomocniteľ alebo jeho právny nástupca neutrpel ujmu na svojich právach. Úkony takto urobené majú rovnaké právne účinky, ako keby zastúpenie ešte trvalo, pokiaľ neodporujú tomu, čo zariadil splnomocniteľ alebo jeho právny nástupcovia“.

Najvyšší súd sa nestotožnil s názorom súdov, že po 1. máji 2000 advokátovi z doručenia predmetného rozsudku nevyplývala žiadna povinnosť. Najvyšší súd konštatoval, že v čase od 1. mája 2000 už žalovaný (z pohľadu vnútorného vzťahu žalobcu a žalovaného) nebol zástupcom žalobcu, naďalej však (vzhľadom na to, že súdu nebolo oznámené odvolanie plnomocenstva účastníkom alebo výpoveď plnomocenstva zástupcom) zostal (*navonok* – vo vzťahu k súdu) subjektom, v prípade ktorého malo doručenie rozsudku súdu prvého stupňa za následok doručenie tohto rozhodnutia s účinkami pre žalobcu. Podľa najvyššieho súdu, i keď možno súhlasiť so žalovaným v tom, že voči žalobcovi nemal žiadnu zmluvnú povinnosť, lebo zmluvný vzťah medzi žalobcom a ním v čase doručenia rozsudku súdu prvého stupňa neexistoval, a preto je vylúčená jeho zodpovednosť za porušenie zmluvného záväzku, nie je v uvedenom časovom období celkom vylúčená možnosť zanedbania inej než zmluvnej povinnosti a v dôsledku toho nastúpenie inej zodpovednosti žalovaného, a to zodpovednosti za škodu spôsobenú žalobcovi prípadným porušením povinnosti v zmysle Občianskeho zákonníka. Do úvahy prichádza medziiným napríklad porušenie preventívnej povinnosti v zmysle § 415 Občianskeho zákonníka.⁶

6 § 415 OZ: „Každý je povinný počínať si tak, aby nedochádzalo ku škodám na zdraví, na majetku, na prírode a životnom prostredí.“

Najvyšší súd vzhľadom na vyššie uvedené dospel k záveru, že súdy nižších stupňov v plnom rozsahu neobstarali dostatočné skutkové zistenia pre posúdenie danej veci, záver, že advokát nemôže zodpovedať žalobcovi za spôsobenú škodu vyvodili predčasne, pričom opomenuli zaoberať sa otázkou možnosti jeho prípadnej zodpovednosti za škodu v zmysle Občianskeho zákonníka. Vzhľadom na to najvyšší súd napadnuté rozhodnutia zrušil a vec vrátil súdu prvého stupňa na ďalšie konanie.

Odôvodnenie je redakčne krátené a upravované a doplnené o odkazy na citované ustanovenia.

*Právnu vetu a rozhodnutie spracovala
Mgr. Zuzana Fabianová
advokátska koncipientka*

Zo zasadnutí Predsedníctva SAK

Členovia Predsedníctva SAK sa stretli **24. marca 2011** s pokračovaním **25. marca** v hoteli Partizán na Tálloch. Za overovateľku určili JUDr. Biroščíakovú. Rokovanie viedol predseda SAK JUDr. Borec, ktorý vo svojej správe informoval o stretnutí s ministerkou spravodlivosti v súvislosti s pripomienkami SAK k novele advokátskej tarify, zhodnotil regionálne stretnutie s advokátmi v Trenčíne a Nitre a oboznámil prítomných s priebehom a výsledkami zahraničných pracovných ciest, na ktorých sa zúčastnil osobne. Ďalej informoval o priebehu a záveroch výberového konania PR agentúry. Víťazom sa stala agentúra Devon Communication, s. r. o. Členovia P SAK **poverili** pracovnú skupinu v zložení JUDr. Borec, JUDr. Mularčík, JUDr. Kerecman, JUDr. Popovec a PhDr. Ondrišová na mesačné vyhodnocovanie činnosti agentúry z hľadiska napĺňania stanovených cieľov určených zmluvou.

Členovia predsedníctva sa venovali otázke a námetom na napĺňanie obsahu webovej stránky SAK a schválili stále rubriky na časť prístupnú verejnosti a časť pre advokátov a advokátskych koncipientov. **Poverili** Mgr. Draškabu a JUDr. Popovca doplnením webovej stránky SAK o stále rubriky, rozhodovať o obsahu a zabezpečovať jej aktualizáciu s príslušnými zamestnancami komory. Na základe informácií a predloženého textu členovia P SAK **vzali na vedomie** návrh stavovského predpisu o zabezpečení účasti advoká-

tov pri ustanovovaní a poskytovaní právnej pomoci osobám v materiálnej núdzi.

JUDr. Kerecman informoval o záveroch stretnutia Sekcie pre dejiny advokácie ČAK a Komisie pre dejiny advokácie SAK v Brne a po dohode s českými kolegami navrhol usporiadať na Slovensku v roku 2012 konferenciu o histórii advokácie. Predsedníctvo **poverilo** pracovnú skupinu pre dejiny advokácie pripraviť konkrétny zámer aj s prípadným miestom konania.

Členovia P SAK prerokovali návrh na riešenie personálneho obsadenia riaditeľa sťažnostného oddelenia a **rozhodli**, že funkciu môže vykonávať iba osoba v pracovnom pomere so SAK a **schválili** obsahové zameranie Slovenských dní práva, ktoré sa budú konať v októbri 2011 v starej budove NR SR v Bratislave pod záštitou Ústavnoprávneho výboru SR.

Zasadnutie P SAK sa skončilo 24. marca 2011 o 20.00 h a 25. marca 2011 o 19.00 h.

Dňa **18. apríla 2011** zasadalo Predsedníctvo SAK v Bratislave. Za overovateľa zápisnice bol určený predseda SAK JUDr. Borec, ktorý viedol zasadnutie a na úvod informoval o regionálnych stretnutiach s advokátmi v Žiline a v Banskej Bystrici, o pilotnom seminári z advokátskej etiky pre advokátskych koncipientov a tiež o výsledkoch rozporového konania na Ministerstve spravodlivosti SR k Trestnému zákonu a Trestnému poriadku.

Členovia P SAK **súhlasili** s návrhom Komisie pre históriu advokácie na usporiadanie Konferencie o histórii advokácie v roku 2012 v Bratislave a uložilo komore požiadať predsedníčku Krajského súdu v Bratislave o potvrdenie, či je možné konferenciu usporiadať v porotnej miestnosti KS. Na návrh Redakčnej rady BSA **vymenovalo** P SAK doc. JUDr. Svetlanu Ficovú, CSc. za členku RR BSA. Predsedníctvo sa zaoberalo ideovým plánom spracovania komentára k zákonu o advokácii a **schválilo** základný okruh spoluautorov. So zástupkyňami PR agentúry Devon Communication **prerokovalo** mediálny plán komunikácie SAK s verejnosťou a po diskusii ho **schválilo**.

Predsedníctvo SAK **súhlasilo** s finančným príspevkom na 14. ročník Memoriálu JUDr. Milana Gejdoša vo výške 70 eur, **vyhovelo** žiadosti ministerky spravodlivosti SR L. Žitňanskej a navrhlo za členov výberovej komisie na obsadenie voľného miesta sudcu alebo predsedu senátu súdu vyššieho stupňa JUDr. Hreždoviča, Mgr. Hellenbart a JUDr. Chrenkovú. P SAK **rozhodlo**, že spoločné zasadnutie P SAK a RK SAK sa uskutoční 3. júna 2011 a pozvaný bude aj predseda DK SAK.

Na oboch zasadnutiach P SAK prerokovalo žiadosti advokátov o odpustenie príspevku na činnosť SAK, o zapísanie advokátskych koncipientov do zoznamu advokátskych koncipientov, o vykonanie zmien v zápisoch koncipientov v dôsledku zmeny zamestnávateľa a o vyčiarknutie zo zoznamu koncipientov pre skončenie pracovného pomeru u advokáta, žiadosti advokátskych koncipientov o započítanie inej právnej praxe, žiadosti advokátov o zápis do zoznamu advokátov, informácie o vyčiarknutí zo zoznamu advokátov. Zasadnutie sa skončilo o 18.00 h.

Zapísala –no–

Pýta(j)te sa predsedníctva

Organizačná zložka zahraničného združenia, ktorého štatutárnym orgánom je advokát alebo usadený euroadvokát môže poskytovať právne služby v mene zahraničného združenia podľa zákona o advokácii za rovnakých podmienok a v rovnakom rozsahu ako slovenská právnická osoba oprávnená poskytovať právne služby podľa zákona o advokácii. Môže takáto organizačná zložka zamestnávať advokátskeho koncipienta aj keď nie je výslovne uvedená v § 62 ods. 1 zákona o advokácii?

Organizačná zložka verejnej obchodnej spoločnosti, komanditnej spoločnosti alebo spoločnosti s ručením obmedzeným zapísaná do zoznamu vedeného SAK je oprávnená požiadať o zápis advokátskeho koncipienta do zoznamu vedeného SAK.

Z DISCIPLINÁRNYCH ROZHODNUTÍ SAK

**Povinnosť advokáta riadne a včas
platiť príspevok na činnosť SAK****– povinnosť advokáta riadne a včas
platiť príspevok do sociálneho fondu SAK**

Nezaplatenie príspevku advokáta na činnosť SAK a príspevku advokáta do sociálneho fondu SAK riadne a včas je závažným porušením povinností advokáta.

(Rozhodnutie I. disciplinárneho senátu Slovenskej advokátskej komory
z 5. mája 2010 sp. zn. DS I. 141/09:3800/2009-Dr. Va/Fá)

Dotknuté ustanovenia:

- § 29 ods. 1 zákona č. 586/2003 o advokácii a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní v platnom znení (ďalej len „zákon o advokácii“)
- § 25 Advokátskeho poriadku Slovenskej advokátskej komory zo dňa 16. júna 2007
- § 4 ods. 2, § 4 ods. 5 uznesenia Konferencie advokátov o sociálnom fonde zo dňa 16. júna 2007

Disciplinárny senát disciplinárnej komisie Slovenskej advokátskej komory uznal disciplinárne obvineného advokáta za vinného z disciplinárneho previnenia podľa § 56 ods. 1 zákona č. 586/2003 Z. z. o advokácii v spojení s § 24 ods. 1 Disciplinárneho poriadku SAK, ktorého sa dopustil

tým, že

zavinene závažným spôsobom porušil povinnosť advokáta podľa § 29 ods. 1 zákona o advokácii¹ a § 25 Advokátskeho poriadku SAK,² ktorý nadobudol účinnosť dňom jeho schválenia Konferenciou advokátov 16. 6. 2007 ako i podľa § 4 ods. 2³ a § 4 ods. 5⁴ uznesenia Konferencie advokátov o sociálnom fonde, ktoré nadobudlo účinnosť dňom 16. 6. 2007,

pretože

1. nezaplatil príspevok advokáta na činnosť SAK splatný 30. 4. 2009, a to ani do troch mesiacov od jeho splatnosti, t. j. do 31. 7. 2009

2. nezaplatil príspevok advokáta do sociálneho fondu SAK splatný do 30. 4. 2009, a to ani do jedného mesiaca od jeho splatnosti, t. j. do 31. 5. 2009.

Vzhľadom na to, že ku dňu pojednávania, t. j. 5. 5. 2010 disciplinárne obvinený nemal voči SAK žiadne nedoplatky a disciplinárny senát zistil, že boli splnené podmienky na

upustenie od uloženia disciplinárneho opatrenia podľa ust. § 56 ods. 5 zákona o advokácii v spojení s § 24 ods. 3 Disciplinárneho poriadku SAK, disciplinárny senát vo veci disciplinárne obvineného advokáta upustil od uloženia disciplinárneho opatrenia s tým, že prerokovanie disciplinárneho previnenia považoval za postačujúce.

Podľa § 57 ods. 5 zákona o advokácii bola disciplinárne obvinenému advokátovi zároveň uložená povinnosť zaplatiť na účet Slovenskej advokátskej komory paušálne trovy disciplinárneho konania v lehote do 15 dní odo dňa právoplatnosti tohto rozhodnutia.

Z odôvodnenia:

Disciplinárne konanie proti disciplinárne obvinenému sa začalo na základe návrhu predsedu revíznej komisie SAK zo dňa 25. 11. 2009 pre skutky uvedené vo výrokovej časti rozhodnutia.

Disciplinárny senát na pojednávaní dňa 5. 5. 2010 vec prerokoval v súlade s § 16 ods. 6 v spojení s § 40 ods. 1 až 3 Disciplinárneho poriadku SAK v neprítomnosti disciplinárne obvineného, ktorý zásielku s upovedomením o termíne tohto pojednávania neprevzal v odbernej lehote.

Navrhovateľ na pojednávaní dňa 5. 5. 2010 trval na tom, aby senát uznal disciplinárne obvineného za vinného zo spáchania disciplinárneho previnenia v súlade s návrhom, pričom vzhľadom na to, že disciplinárne obvinený nemal ku dňu tohto pojednávania voči SAK už žiadne neuhradené nedoplatky, navrhol disciplinárnemu senátu, aby upustil od uloženia disciplinárneho opatrenia a zaviazal disciplinárne obvineného k náhrade paušálnych trov disciplinárneho konania.

Na základe vykonaného dokazovania mal disciplinárny senát za preukázané, že skutok sa stal, že ho spáchal disciplinárne obvinený a že tento skutok je disciplinárnym previnením, preto disciplinárny senát uznal disciplinárne obvine-

ného advokáta za vinného z disciplinárneho previnenia. Vzhľadom na to, že disciplinárny senát zistil, že sú splnené podmienky podľa ust. § 56 ods. 5 zákona o advokácii v spojení s ust. § 24 ods. 3 disciplinárneho poriadku SAK rozhodol o upustení od uloženia disciplinárneho opatrenia.

Rozhodnutie je redakčne krátené, upravované a doplnené o odkazy na citované ustanovenia.

Poznámky

1 § 29 ods. 1 zákona o advokácii: „Advokát je povinný riadne a včas platiť príspevok na činnosť komory a vykonávať ďalšie platby určené predpisom komory, uznesením konferencie advokátov (§ 68), prípadne predsedníctvom komory (§ 70) v rámci jej právomoci.“

2 § 25 Advokátskeho poriadku SAK: „Advokát je povinný dodržiavať predpisy a uznesenia schválené konferenciou advokátov (ďalej len „konferencia“) a uznesenia predsedníctva, pokiaľ mu boli oznámené. Uznesenia konferencie a uznesenia predsedníctva sa považujú za oznámené, ak boli doručené advokátovi, alebo ak boli uverejnené v publikačnom prostriedku komory.“

3 § 4 ods. 2 uznesenia konferencie advokátov o sociálnom fonde: „Príspevok do fondu je splatný za kalendárny rok, najneskôr do 30. apríla príslušného roka.“

4 § 4 ods. 5 uznesenia konferencie advokátov o sociálnom fonde: „Nezaplatenie príspevku v určených termínoch bez vážneho dôvodu je závažným porušením povinností advokáta.“

*Právnu vetu a rozhodnutie spracovala
Mgr. Tatiana Frištková
advokátska koncipientka*

EWLAS

European Women Lawyers Association of Slovakia

**Slovenská
advokátska
komora**

Slovenská advokátska komora
v spolupráci s
EWLAS – European Women Lawyers Association of Slovakia
organizujú

17. júna 2011 od 09.00 do 17.00 h
vo veľkej zasadačke Slovenskej advokátskej komory na Kolárskej 4 v Bratislave
pilotný seminár na tému

Riešenie sporov mimosúdnou cestou na báze práva spolupráce – Collaborative Law

Témy: úvod do práva spolupráce a jeho história, metódy práva spolupráce, využitie princípov práva spolupráce v rodinnom práve, postavenie jednotlivých rolí vrátane advokáta a zapojenie ďalších odborníkov, formy dokumentov, stav rozvoja práva spolupráce na Slovensku, pracovné praktické skupiny, vzdelávanie, štandardy, etické smernice IACP, možnosti uplatnenia v slovenskom právnom poriadku.

Prednášajú lektori z Veľkej Británie

Základné portfólio účastníkov: **advokáti a advokátski koncipienti**

Pracovný jazyk: angličtina s konzekutívnym prekladom do slovenského jazyka

Účastnícky poplatok pre advokátov a advokátskych koncipientov: 5 eur

Termín doručenia prihlášky: 10. júna 2011

Formulár záväznej prihlášky nájdete na stránkach www.sak.sk a www.ewlas.sk

Bližšie informácie: Katarína Marečková, odbor medzinárodných vzťahov SAK
tel.: 02 529 61 236, fax: 02 529 61 554, e-mail: mareckova@sak.sk

Z DISCIPLINÁRNYCH ROZHODNUTÍ ČAK

Povinnosť advokátskeho koncipienta postupovať čestne a svedomito

- prevzatie právneho zastúpenia bez súhlasu advokáta
- povinnosť advokáta chrániť práva a oprávnené záujmy klienta

Ide o závažné porušenie povinností advokátskeho koncipienta, ak sa bez vedomia advokáta, u ktorého je zamestnaný, uvedie ako jeho zástupca na základe údajnej substituúnej plnej moci, prevzme právne zastupovanie, pričom navyše pri zastupovaní neplní pokyny klienta.

Ide o závažné porušenie povinností advokáta, ak už v postavení advokáta v tom istom prípade v zastupovaní pokračuje tak, že sa nedostaví na pojednávanie nariadené súdom, neinformuje klienta o rozhodnutí súdu a o lehote k podaniu opravného prostriedku a následne ignoruje žiadosť klienta o vydanie zverených písomností.

(Rozhodnutie disciplinárneho senátu disciplinárnej komisie Českej advokátskej komory z 24. novembra 2006, sp. zn. K 53/06)¹

Dotknuté ustanovenia:

- § 16 ods. 1,2, § 17, § 39 zák. č. 85/1996 Sb. o advokácii
- čl. 4 ods. 1, 3, čl. 9 ods. 1, 4 uznesenia predstavenstva Českej advokátskej komory č. 1/1997 Vestníka zo dňa 31. 10. 1996, ktorým sa stanovujú pravidlá profesionálnej etiky a pravidiel súťaže advokátov Českej republiky (etický kódex) v platnom znení (ďalej len „Pravidlá profesionálnej etiky ČAK“)
- **obdobné ustanovenia slovenských právnych predpisov:** § 18 ods. 2² a 3³ zákona č. 586/2003 o advokácii a § 2 ods. 1, 2⁴, § 6 písm. a), c)⁵, § 13⁶ Advokátskeho poriadku SAK zo dňa 19. 6. 2010

Disciplinárny senát uznal disciplinárne obvineného advokáta za vinného tým, že dňa 4. 12. 2003 ako advokátsky koncipient, bez vedomia advokáta JUDr. S. R., u ktorého vykonával právnu prax, s použitím jeho mena v plnej moci, ktorú pripravil a v ktorej sa sám uviedol ako jeho zástupca na základe údajnej substituúnej plnej moci, prevzal právne zastupovanie A. A. ako žalobcu v súdnom spore proti N. N. ako žalovanému o zaplatenie čiastky zaokrúhlene 80 000 Kč. Počas konania neplnil pokyny advokáta, predovšetkým nepripravil a vopred s ním neprerokoval koncept svojej záverečnej reči pred súdom a v presne nezistený deň v máji 2005 sa nedostavil na pojednávanie nariadené súdom. Neinformoval A.A. o neúspešnom výsledku súdneho sporu a o plynutí lehoty na podanie opravného prostriedku, v dôsledku čoho A. A. túto

lehotu zmeškal. Napriek tomu, že ho A. A. žiadal opakovane telefonicky aj písomne dňa 11. 7. 2005 o vydanie všetkých písomností, ktoré mu zveril, tejto žiadosti do súčasnej doby nevyhovel,

teda

- nechránil a nepresadzoval práva a oprávnené záujmy klienta a neriadil sa jeho pokynmi,
- pri výkone advokácie nekonal čestne a svedomito a nevyužil dôsledne všetky zákonné prostriedky a neuplatnil v záujme klienta všetko, čo podľa svojho presvedčenia považoval za prospešné,
- pri výkone advokácie nepostupoval tak, aby neznižoval dôstojnosť advokátskeho stavu, keď nedodržiaval pravidlá profesionálnej etiky ukladajúce mu povinnosť všeobecne poctivým, čestným a slušným správaním prispievať k dôstojnosti a vážnosti advokátskeho stavu, povinnosť nečiniť vedomé nepravdivé prejavy, povinnosť klienta riadne informovať, ako pri vybavovaní jeho vecí postupuje a poskytovať mu včas vysvetlenia a podklady potrebné pre zváženie ďalších príkazov a povinnosť pri ukončení poskytovania právnej služby klientovi vydať bez zbytočného odkladu všetky pre vec významné povinnosti, ktoré mu klient zveril,

čím porušil

ust. § 16 ods. 1, 2⁷ a § 17⁸ zákona o advokácii v spojení s čl. 4 ods. 1, 3⁹ a čl. 9 ods. 1, 4¹⁰ Pravidiel profesionálnej etiky v spojení s ust. § 39¹¹ zákona o advokácii.

Podľa § 32 ods. 3 písm. c) zákona o advokácii bolo disciplinárne obvinenému uložené disciplinárne opatrenie – pokuta vo výške 30 000,00 Kč.

Disciplinárne obvinenému advokátovi bola súčasne uložená povinnosť zaplatiť na účet Českej advokátskej komory náhradu nákladov konania vo výške 3 000 Kč do 15 dní odo dňa právoplatnosti tohto rozhodnutia.

Z odôvodnenia:

Disciplinárny žalobca podal na disciplinárne obvineného disciplinárnu žalobu pre skutok uvedený vo výrokovvej časti tohto rozhodnutia na základe sťažnosti sťažovateľa A. A. zo dňa 19. 10. 2005. Disciplinárne obvinený sa k podanej žalobe nevyjadril a po odročení prvého pojednávania z dôvodu jeho ospravedlnenia sa na ďalšie pojednávanie disciplinárneho senátu dňa 24. 11. 2006 nedostavil bez ospravedlnenia, napriek tomu, že bol riadne a včas predvolaný.

Disciplinárny senát po vykonaní dôkazov dospel k nasledujúcemu skutkovému a právnomu stavu: Zo sťažnosti sťažovateľa zo dňa 19. 10. 2005 a zo zapožičaného súdneho spisu disciplinárny senát zistil, že sťažovateľ podpísal dňa 4. 12. 2003 plnú moc, ktorou splnomocnil na zastupovanie v spore proti žalovanému N. N. advokáta JUDr. S. R. zastúpeného na základe substitučnej plnej moci disciplinárne obvineným, ktorý prevzal zastupovanie v tejto veci a zároveň podpísal žalobu zo dňa 25. 2. 2004, ktorú dňa 22. 3. 2004 podal príslušnému súdu. Z obsahu predmetného súdneho spisu disciplinárny senát ďalej zistil, že k žalobe boli pripojené dve plné moci, jedna zo dňa 4. 12. 2003 pre JUDr. S. R. zastúpeného disciplinárne obvineným a druhá z 21. 3. 2001 obsahujúca generálne substitučné splnomocnenie pre disciplinárne obvineného zo strany JUDr. S. R. Do súdneho spisu bola založená neskôr ďalšia plná moc zo dňa 6. 12. 2004 pre disciplinárne obvineného už ako advokáta. Zo súdneho spisu vyplynulo, že na deň 6. 5. 2005 bolo konajúcim súdom nariadené pojednávanie, na ktorom mali byť prednesené záverečné návrhy, pričom disciplinárne obvinený sa na tomto pojednávaní nezúčastnil ani nepredložil písomný návrh. Následne po zamietnutí žaloby podal disciplinárne obvinený bianko odvolanie, napriek výzve konajúceho súdu dôvody tohto odvolania nedoplnil, v dôsledku čoho bolo toto odvolanie dňa 5. 1. 2006 odmietnuté.

Zo sťažnosti sťažovateľa bolo ďalej zistené, že napriek listom sťažovateľa zo dňa 11. a 12. 7. 2005, ktorými žiadal disciplinárne obvineného o poskytnutie informácie o stave súdneho konania, disciplinárne obvinený na tieto listy nereagoval a v máji 2005 prestal so sťažovateľom úplne komunikovať.

Advokát JUDr. S. R., u ktorého bol disciplinárne obvinený v danom čase zamestnaný ako advokátsky koncipient, vo svojich písomných vyjadreniach zo dňa 11. 4. 2006 a 8. 8. 2006 k veci uviedol, že sťažovateľa nepozná a jeho právne zastupovanie nikdy neprevzal. Od disciplinárne obvineného nebol o prevzatí zastupovania nikdy informovaný, navyše, podľa jeho názoru plná moc zo dňa 4. 12. 2003 nie je platná, pretože advokátsky koncipient nebol oprávnený

zastupovanie klienta sám prevziať. JUDr. S. R. ďalej potvrdil, že v danej k veci skutočne došlo k podaniu žaloby prostredníctvom disciplinárne obvineného a ďalej uviedol, že jeho snaha kontaktovať disciplinárne obvineného za účelom vysvetlenia tejto situácie bola bezvýsledná.

Disciplinárny senát na základe výpisu z matriky zistil, že disciplinárne obvinený bol od 1. 3. 2001 do 20. 10. 2004 evidovaný ako advokátsky koncipient pôsobiaci u JUDr. S. R. a od 21. 10. 2004 ako samostatný advokát. Vzhľadom na to disciplinárny žalobca vo svojom záverečnom návrhu zhrnul, že skutok opísaný v disciplinárnej žalobe sa v podstate rozpadá na dve časti – prevzatie právneho zastúpenia sťažovateľa, ku ktorému nebol disciplinárne obvinený ako advokátsky koncipient bez súhlasu advokáta vôbec oprávnený, a konanie disciplinárne obvineného už ako advokáta, ktorým v dôsledku nedoplnenia odôvodnenia bianko odvolania napriek výzve súdu, došlo k odmietnutiu tohto odvolania. Ako disciplinárne opatrenie navrhol uloženie pokuty vo výške 30 000 Kč.

Na základe týchto dôkazov disciplinárny senát uznal disciplinárne obvineného za vinného v zmysle disciplinárnej žaloby. Disciplinárny senát sa stotožnil so záverečným návrhom disciplinárneho žalobcu a ako disciplinárne opatrenie uložil disciplinárne obvinenému pokutu vo výške 30 000 Kč, pričom prihliadol ku skutočnosti, že disciplinárne obvinený nebol dosiaľ disciplinárne trestaný, na druhej strane za príťažujúcu okolnosť považoval úplnú neochotu disciplinárne obvineného komunikovať so sťažovateľom, súdom i komorou ako aj evidentné profesijné pochybenia, v dôsledku ktorých sťažovateľ nemohol využiť možnosť podania riadneho opravného prostriedku.

„Podľa názoru disciplinárneho senátu je také konanie advokáta vo vzťahu ku klientovi a súdu neprípustné a vo vzťahu k profesijnej komore neodpustiteľné a citeľné disciplinárne opatrenie by malo viesť disciplinárne obvineného k zamysleniu a náprave.“

Rozhodnutie je redakčne krátené, upravované a doplnené o odkazy na citované ustanovenia.

Poznámky

- 1 Preložené a spracované podľa Syka, J.: **Z kárné praxe.** In: Bulletin advokacie, č. 10/2007, s. 64 – 66.
- 2 **§ 18 ods. 2 slovenského zákona o advokácii:** „Advokát je povinný pri výkone advokácie postupovať s odbornou starostlivosťou, ktorou sa rozumie, že koná čestne, svedomito, primeraným spôsobom a dôsledne využíva všetky právne prostriedky a uplatňuje v záujme klienta všetko, čo podľa svojho presvedčenia považuje za prospešné. Pritom dbá na účelnosť a hospodárnosť poskytovaných právnych služieb“.
- 3 **§ 18 ods. 3 slovenského zákona o advokácii:** „Advokát postupuje pri výkone advokácie tak, aby neznižoval dôstojnosť advokátskeho stavu. V záujme toho je povinný dodržiavať pravidlá profesijnej etiky a iné pravidlá, ktoré určuje predpis komory“.

4 § 2 ods. 1 Advokátskeho poriadku SAK: „Advokát je pri výkone svojho povolania (§ 18 a nasl. zákona) povinný na prospech klienta využívať svoje vedomosti a skúsenosti, skutkové a právne argumenty a možnosti dané právnym poriadkom“.

§ 2 ods. 2 Advokátskeho poriadku SAK: „Advokát je povinný dodržiavať pravidlá korektnej súťaže a dbať na dôstojnosť advokátskeho stavu“.

5 § 6 písm. a), c) Advokátskeho poriadku SAK: „Advokát je povinný a) riadne a včas písomne informovať klienta, ako postupuje pri vybavovaní veci a posilať klientovi všetky písomnosti, z ktorých pre klienta vyplývajú práva a povinnosti, ak sa s klientom písomne nedohodne inak; c) písomne odpovedať na písomné dopyty klienta súvisiace s poskytovaním právnych služieb.“

6 § 13 Advokátskeho poriadku SAK: „Po skončení zastúpenia sú advokát alebo spoločnosť povinní bez zbytočného odkladu vec s klientom písomne finančne vysporiadať a vrátiť mu všetky doklady, ktoré im zveril, alebo ktoré v mene klienta počas zastupovania prevzali. Vrátenie dokladov zverených klientom nesmie byť viazané na uhradenie odmeny za poskytovanie právnych služieb“.

7 § 16 ods. 1 českého zákona o advokácii: „Advokát je povinný chrániť a presadzovať práva a oprávnené záujmy klienta a riadiť sa jeho pokynmi. Pokynmi klienta však nie je viazaný, ak sú v rozpore s právnym alebo stavovským predpisom; o tom je advokát povinný klienta primerane poučiť“.

§ 16 ods. 2 českého zákona o advokácii: „Pri výkone advokácie je advokát povinný jednáť čestne a svedomito; je povinný využívať dôsledne všetky zákonné prostriedky a v ich rámci uplatniť v záujme klienta všetko, čo podľa svojho presvedčenia pokladá za prospešné“.

8 § 17 českého zákona o advokácii: „Advokát postupuje pri výkone advokácie tak, aby neznižoval dôstojnosť advokátskeho stavu; za tým účelom je hlavne povinný dodržiavať pravidlá profesionálnej etiky a pravidla súťaže. Pravidla profesionálnej etiky a pravidla súťaže stanoví stavovský predpis.“

9 čl. 4 ods. 1 Pravidiel profesionálnej etiky ČAK: „Advokát je všeobecne povinný poctivým, čestným a slušným chovaním prispievať k dôstojnosti a vážnosti advokátskeho stavu.“

čl. 4 ods. 3 Pravidiel profesionálnej etiky ČAK: „Prejavy advokáta v súvislosti s výkonom advokácie sú vecné, realistické a nie vedome nepravdivé.“

10 čl. 9 ods. 1 Pravidiel profesionálnej etiky ČAK: „Advokát je povinný klienta riadne informovať, ako vybavovanie jeho veci postupuje, a poskytovať mu včas vysvetlenia a podklady potrebné pre uváženie ďalších príkazov.“

čl. 9 ods. 4 Pravidiel profesionálnej etiky ČAK: „Pri ukončení poskytovania právnej služby je advokát povinný klientovi alebo jeho zástupcovi na jeho žiadosť vydať bez zbytočného odkladu všetky pre vec významné písomnosti, ktoré mu klient zveril alebo ktoré z prerokovania veci vznikli; splnenie tejto povinnosti nesmie byť podmienené zaplatením požadovanej odmeny alebo nákladov.“

11 § 39 českého zákona o advokácii: „Ustanovenia § 16, 17, 17a, 21 a 29 sa použijú pre advokátskeho koncipienta primerane.“

Právnu vetu a rozhodnutie preložila a spracovala
Mgr. Tatiana Frištková
advokátska koncipienka

Bulletin advokacie prináša...

Vyberáme z čísla 3/2011
českého *Bulletinu advokacie*

Člen predstavenstva Českej advokátskej komory JUDr. David Uhlíř sa v úvodníku zamýšľa nad otázkou, či sú medzinárodné organizácie advokátov na niečo dobré a v súvislosti s členstvom Českej advokátskej komory v troch významných svetových organizáciách advokátov, daniach v legislatíve a všeobecnými možnosťami členstva dospieva ku kladnej odpovedi.

V rámci aktualít si Vladimír Jirousek spomenul na českého spisovateľa, veľikána svetovej literatúry a priateľa českej advokácie Arnošta Lustiga. Vedúca kancelárie Katastrálneho úradu pre hlavné mesto Prahu predkladá prehľad v súvislosti s častými a opakovanými otázkami k postupu pri výmaže poznámok z katastra nehnuteľností v dôsledku speňaže-

nia majetku pri vymáhaní dlžnej pohľadávky. Rubrika prináša aj informáciu o ponuke stáže v Nemecku pre českého advokáta/advokátku do 35 rokov a oznam o pripravovanej XIX. konferencii Karlovarské právnické dni (9. a 10. júna 2011).

Číslo obsahuje recenzie publikácií *Ochrana prírodných zahraničných investícií v Evropskej únii*, ktorej autorom je Alexander J. Bělohlávek a *Ze života advokáta* od autora Václava Krála. V rámci informácií o publikovaných odborných článkoch prináša stručný obsah článku *Doplňková omezení v českém a evropském soutěžním právu* autora JUDr. Roberta Nerudu, PhD., ktorý vyšiel v časopise *Antitrust* č. 3/2010.

Informácie o daniach v českej advokácii prinášajú správu o priebehu 14. schôdze predstavenstva ČAK a o priebehu a výsledkoch advokátskych skúšok v druhom polroku 2010. Publikuje rozhodnutie disciplinárneho senátu disciplinárnej komisie ČAK, podľa právnej vety ktorého „ide o závažné porušenie povinností advokáta, ak substitučne splnomocní svojho zamestnanca, napriek tomu, že bol vyčiarknutý zo zoznamu advokátskych koncipientov pred dobou kratšou ako tri roky“. (V konkrétnom prípade išlo o advokátskeho koncipienta vyčiarknutého zo zoznamu advokátskych koncipientov na základe disciplinárneho rozhodnutia na obdobie troch rokov.) Z diania v európskej advokácii prináša číslo správu z X. národného zjazdu poľskej advokácie.

INZERCIA
sa v elektronickej verzii nezobrazuje

V časti **Informácie a zaujímavosti** je publikovaná víťazná práca kategórie Talent roka súťaže Právnik roka 2010 na tému *Zákon, spravodlivosť a predvídateľnosť súdneho rozhodovania*, ktorej autorom je JUDr. Jan Tyzna, PhD. Uverejnený je harmonogram najbližších vzdelávacích podujatí organizovaných Českou advokátskou komorou. Rubrika obsahuje aj správu zo stretnutia konaného na pôde ČAK na tému *Má byť štátne zastupiteľstvo závislé alebo nezávislé? Je štátne zastupiteľstvo predĺženou rukou vlády?*, správu zo VII. konferencie o histórii advokácie, ktorej sa za Slovenskú advokátsku komoru zúčastnili člen predsedníctva JUDr. Peter Kerecman a JUDr. Rudolf Manik, PhD. a spomienku na pražského advokáta Miroslava Hrabáka. V stĺpčekoch Karel Čermák sarkasticky vyhodnocuje všeobecný stav súčasnej spoločnosti, tak z ekonomického, politického ako aj morálneho pohľadu, prof. Petr Hajn sa zaoberá kvalitou písomných výsledkov tvorivej práce právnika, uvádza tiež zopár rád s potenciálom priniesť do týchto produktov viac kvality.

Príspevky z odbornej teórie a praxe:

prof. JUDr. Irena Pelikánová, CSc.

Zodpovednosť za škodu –

trendy a otázky, malý náhľad

do osnovy nového občianskeho zákonníka

Autorka kriticky hodnotí právnu úpravu v návrhu občianskeho zákonníka tak z pojmového hľadiska, rámca komparácie so súčasným smerovaním komunitárneho práva ako aj perspektív rozhodovacej praxe predovšetkým kvôli terminologickej a formulačnej diskontinuite. Vyčíta návrhu absenciu progresu, napr. v oblasti náhrady nemajetkovej ujmy a tiež, že osnova sa nestala predmetom hlbkej odbornej opONENTÚRY, ktorá by jasne určila, či je spôsobilá na schválenie.

JUDr. Filip Melzer, LL. M., PhD.

Corpus delicti alebo obrana úpravy deliktuálneho práva v návrhu občianskeho zákonníka

Príspevok je reakciou na kritiku prof. Pelikánovej obsiahnutú v predchádzajúcom článku, vyzdvihuje konkrétnosť navrhovanej právnej úpravy v porovnaní so súčasnou prílišnou všeobecnosťou. Autor postupne reaguje na problémové otázky priamo vytknuté prof. Pelikánovou (pojmem zodpovednosti za škodu, pojem škoda, úprava príčinnej súvislosti, atď.). V závere pripúšťa potrebu ďalšej diskusie o jednotlivých ustanoveniach nového občianskeho zákonníka, napriek deklarovanému názoru, že doterajšia diskusia vzhľadom na jej rozsah nie je v praxi s ničím porovnateľná.

JUDr. Bohumil Dvořák, PhD. LL. M.

Rozpor právneho konania so zákonom

Článok v úvode porovnáva dôsledky porušenia zákona právnym konaním (teda právne relevantného prejavu vôle, sto-

tožnenie so slovenským pojmom *právny úkon* nie je úplne presné) na platnosť právneho úkonu, na jednej strane oceňuje, že podľa dôvodovej správy nový občiansky zákonník sa snaží odkloniť od súčasnej úpravy, nakoľko je naozaj potrebné prelomiť rigidnú zásadu, že každé porušenie zákona má za následok neplatnosť právneho konania, na druhej strane vyslovuje pochybnosť, že sa tento cieľ darí dosiahnuť. Autor skúma problematiku jednak z pohľadu historických základov, ako aj zahraničných úprav. V závere upozorňuje na konkrétne problematické body navrhovanej úpravy rozporu právneho konania so zákonom.

Mgr. Mgr. Ján Petrov, LL.M.

Neplatnosť právnych konaní

Úvod článku je venovaný rozporným rozhodnutiam s uvedením jednotlivých príkladov. Autor dopĺňa komparáciu zahraničných úprav uskutočnenú JUDr. Bohumilom Dvořákom, PhD. LL. M. o holandskú a francúzsku úpravu. Venuje sa tiež konkrétnym ustanoveniam neplatnosti právnych konaní v návrhu občianskeho zákonníka aj z pohľadu kritiky JUDr. Bohumila Dvořáka, PhD. LL. M.

JUDr. Jiří Hrádek, PhD, LL.M.

Predzmluvná zodpovednosť

Úprava predzmluvnej zodpovednosti (*culpa in contrahendo*) nepatrí v Českej republike k tradičným. Autor analyzuje navrhovanú úpravu a vyčíta jej konkrétne nedostatky, ktorými podľa jeho názoru návrh trpí a zároveň navrhuje riešenie v podobe súčasnej úpravy nemeckého BGB. Obdobnej komparácii so zahraničnou úpravou a analýze a návrhom riešení podrobuje vzťah predzmluvnej zodpovednosti vo vzťahu k tretím osobám, premičanie nárokov na náhradu škody z predzmluvného vzťahu, rozsah náhrady škody.

JUDr. Milan Hulmák, PhD.

Limity predzmluvnej zodpovednosti

Článok poukazuje na vývoj úpravy predzmluvnej zodpovednosti návrhu občianskeho zákonníka, približuje inšpiráciu v Európskom zákonníku o zmluvách. Upozorňuje na nemožnosť prevzatia úpravy predzmluvnej zodpovednosti z nemeckého BGB bez akceptácie iných súčastí nemeckej právnej úpravy. V rámci diskusie opakovane upozorňuje, že návrh úpravy predzmluvnej zodpovednosti stojí na všeobecnej povinnosti poctivého konania. Venuje sa aj otázke predzmluvnej zodpovednosti vo vzťahu k tretím osobám a výške náhrady škody vzniknutej z predzmluvnej zodpovednosti. Na záver uvažuje o možných výkladových problémoch novej právnej úpravy.

Spracoval **JUDr. Peter Kalata**
kancelária SAK

Banskobystrický proces

JUDr. Peter Kerecman, PhD.

Prinášame štvrtú, záverečnú časť referátu, ktorý odznel na siedmej Konferencii o histórii advokácie 26. novembra 2010. Tradičné podujatie usporiadal Výbor pre históriu advokácie Českej advokátskej komory a Spoločnosť pre históriu advokácie.

Advokáti vo väzení

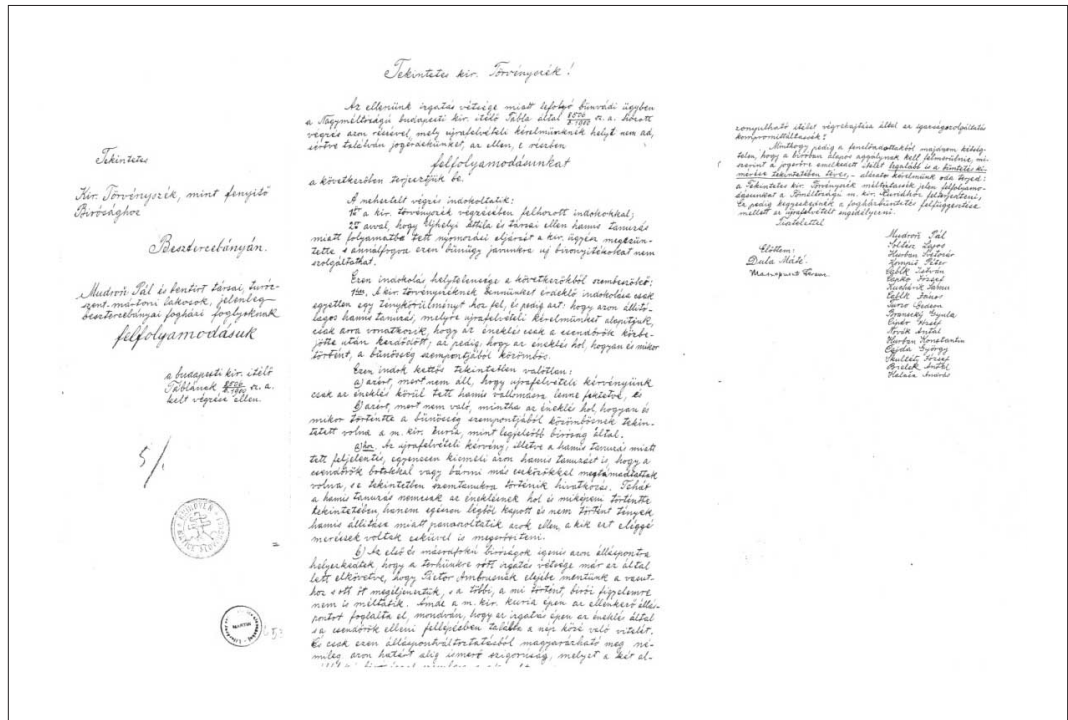
Všetci odsúdení advokáti svoj trest vykonal v banskobystrickom väzení ešte koncom roku 1900. Svedectvo o pomeroch vo väznici obsahujú listy Andreja Halašu jeho manželke začínajúce vždy slovami „Drahá Anička!“. Ako vyplýva z prvého z nich (25. 9. 1900), všetci spoločne odsúdení boli obyvateľmi ciel umiestnených na druhom poschodí väzenskej budovy vo vzájomnom susedstve – Halaša obýval celu spoločne so svokrom Pavlom Mudroňom a Svetozátom Hurbanom. V susednej cele bol Matúš Dula.

O väzení Halaša píše: „Výhľad z neho mám len na okolité vrchy bystrické a k – nebu! Chyžky sú priestranné, každá s dvoma oblokami, ale tak vysoko, že nimi von hľadieť nemožno, iba ak si človek priloží lavičku, čo je však prísne zakázané. Postele železné, na nich slamníky. Na stene dve truhličky na drobnosti, pri dverách lavička, na nej úzky krčah na vodu, v kúte metla a nočná plechová nádoba. To je asi celé naše zariadenie. Chyžky sú asi na tri metre vysoké a inakšie úhľadné a čisté, majú parové kúrenie, chybujú nám ale vešiaky. Ceremonia odovzdania trvala asi dve hodiny: najprv pospisoval nás kráľovský fiškus, od neho odviekli nás dvaja strážnici, jeden na čele, druhý pozadu do prijímacej izby k žalárnemu dozorcovi, ten odobral nám peniaze, tabatierky, prstene, hodinky, nože. Otec má číslo 340, ja 345. Po odbavení týchto formalít odviekli nás do chyžiek hovoriac nám, aby sme sa sami roztriekli. Po oboznámení sa s našimi príbytkami, dovolené nám bolo prísť pod bránu a vybrať si z kufrov najpotrebnejšie veci. Potom sme si odbavili prvý obed. Obed náležal z toho, že každému dali polkruhový chlieb a v papieri zabalených pár kusov šunky. Doniesli to na tácní a podávali úzkými oblôčkmi dverovými. O piatej pustili nás na celohodinovú vychádzku do dvora, obtočeného z dvoch strán vysokými múrmi a z druhých väzenským staviskom. Obídenie priestoru desaťkrát robí jeden kilometer. O šiestej dali nám večeru, mäsové karbonátky posekané s kašou zabalené v paprikových listoch. Doniesli to v plechových veľkých hmcoch. Po večeri doniesli nám čerstvej vody a zavreli nás na tri zámky prajúc nám dobrú noc. O šiestej ráno sa zvoní, musíme všetci povstávať a ísť na prechádzku, ktorá trvá do siedmej. Po prechádzke nás zasa zavrú, do ôsmej sedíme v rozjímaní, z ktorého vyruší nás štrkot kľúčov oznamujúci, že nam nesie sluha – rab na veľkej tácní 17 pohárov už

pripravenej kávy a väzenský hostinský v košíku rožky i cukor. Behom raňajok nechajú dvere otvorené, soberú náčinie a zavrú nás zase. Otec vzal do rúk knihu, Hurban vystrel sa cez dve postele. Je posvätné ticho, rušené len hukotom väzenskej dielne. Cítíme sa dobre, až na tú jednotvárnosť, ktorá je nepríjemná, kým jej neprivykeme. V každej celle je jeden z väznov náčelníkom, skrze direktora ustanoveným. V našej je otec...“

Väzni sa obávajú o svoje odoslané listy, Halaša v nasledujúcich listoch vysvetľuje: „Ponevác listy bez cenzúry neprepúšťajú a cenzúru prevádza sám kráľovský fiškus, ktorý nerozumie po slovensky, listy sú zadržované kým ich neprežrú pravdepodobne s pomocou tlmočníka, sotva dostali ste list, a pokračuje „otcovi povolili od včera vankúš a od zajtra dostaneme pol litra vína. Chybujú nám noviny a martinské pivo. Prosba o fajčenie bola podaná, ešte je nevybavená. „ (26. 9. 1900). V jednom z ďalších listov už badať zmenu: „Otec číta ruské politické pojednania, Hurban recituje nám Lermontova. Otec je mimoriadne dobrej nálady celý deň, spáva nadúšok a ani včasné vstávanie nerobí mu obtiaže. Noviny nedostávame ani maďarské. Fajčenie má dovolené len starý Cablk, dostáva každodenne dve viržinky. Víno dostáva akrem otca a starého Cablka len Dula. Ostatných nás lekár neuznal za potrebných vína, či fajčenia“. O niekoľko dní už radostne Halaša píše: „Otec dostáva už dve cigary denne.“ A dodáva: „Postieľať si musí každý sám svoju posteľ, len v celle Dulovej a v našej usporadúva posteľ sluha. Aj obuv musí si každý čistiť sám. No ale od zametania izieb, vyprášená a prinášania vody sme všetci oslobodení. Otec sa pustil do životopisu. Chváli každé ráno, že spí na dúšok, kdežto my ostatní prebúdžeme sa cez noc aj 5 – 6 ráz, lebo znepokojujú nás drobné chrobáčky, ktorých musí byť u nás aspoň za jeden regiment a my ich lapať nevieme. ... Na prechádzkach vedieme živé rozhovory. Dula a Cablk prevádzajú dostihy v rýchlom chodení, otec, Šoltýs a baľko Cablk tvoria trojicu ťažkej pechoty, stúpajúcej pevne ale pomaly, Škultéty s Hurbanom vedú vedú filozofické prednášky.“

Krátko pred prepustením Halaša píše: „Už iba 264 hodín, 17 nocí, 36 prechádzok, 216 kilometrov, 116 000 krokov počas prechádzok, 3888 schodov hore a dolu ... Odchodu sa samo sebou tešíme, napriek tomu, že pobyt tuná bol vo veľkej miere

Titulná a záverečná strana odvolania 19 obžalovaných (medzi nimi Dula, Mudroň, Halaša aj Hurbana) proti rozsudku v bankobystrickom procese (SNK – ALU; sign. C 53)

akoby odpočinkom duševným aj telesným pre tých, ktorí ho doma nemajú a napriek tomu, že doma čakajú nás starosti, práca, povinnosti každodenného života. Bolo dosť ale tejto dobroty!“ (12. 12. 1900). V jednom z posledných listov pred odchodom (19. 12. 1900) Halaša plný očakávania píše: „Z väzenia vypustia nás najneskoršie v pondelok o 8-mej ráno a vlak odchádza o 10-tej. Prídeme teda popoludňajším rýchlikom. Dovidenia! Tvoj Andrej.“

Mudroň, Hurban a Halaša po prepustení z väzenia

Výkon trestu účel zrejme nespĺnil. **Pavol Mudroň** bol v roku 1907 znova odsúdený za prípravu ľudových zhromaždení požadujúcich uzákonenie všeobecného volebného práva (na peňažný trest). **Svetozár Hurban** ďalší trest dostal za článok „Neustávajme!“ (*Národné noviny*, 25. 11. 1902) a tri mesiace si odsedel vo vacovskom väzení (30. 12. 1903 – 1. 3. 1904).

Ani **Andreja Halašu** odsúdenie v tomto politickom procese nezlomilo a vo svojej práci ďalej pokračoval. Rodinná právnická tradícia Halašovcov sa rozvíjala ďalej vďaka synovi Dušanovi Halašovi (1883 – 1936). Ten sa medzitým stal koncipientom v spoločnej kancelárii svojho otca a Pavla Mudroňa. Advokátsku skúšku zložil v roku 1912 v Budapešti, dostal pri nej osobitnú pochvalu a usadil sa ako advokát v Turčianskom Sv. Martine

S dovršením šesťdesiatky sa začal zhoršovať zdravotný stav jeho otca. V júni 1912 zápal prsnej blany uložil Andreja Halašu do postele. Bol to možno dôsledok jeho kúpania sa v studenej bystrine v Tatrách počas turistického podujatia.

Na jar roku 1913 sa ukázali tuberkule. *Slovenský denník* ešte optimisticky informoval o operácii, ktorú absolvoval (10. 3. 1913): „**Andrej Halaša** podrobil sa dnes v tunajšom Pajorovom sanatóriume operácii a s radosťou oznamujeme, že nemocný šťastne prekonal operáciu, jeho stav je v každom ohľade uspokojivý a je pevná nádej, že sa všeobecne vážený pacient v najkratšom čase úplne vylieči a zotaví. Zpráva táto zaiste vzbudí úprimnú radosť na celom Slovensku. Halašu v sanatóriume sebaobetave ošetruje jeho verná manželka, ktorá okolnosť rozumie sa tiež značne prílepšší želaný výsledok liečenia.“ Optimizmus však netrval dlho – *Národné noviny* prinášajú správu (1. 4. 1913): „**Andrej Halaša**, advokát, zať nášho Pavla Mudroňa leží beznádejne chorý. Už nie je pri vedomí.“ Onedlho Andrej Halaša zomiera. Jedna z jeho ochotníckych kolegyň si povzdychne: „S jeho predčasnou smrťou sa osud asi pomýlil.“

Andrej Halaša zomrel ako 61-ročný v piatok 4. apríla 1913 o ôsmej hodine večer v Martine, tam je i pochovaný. Pohreb sa konal o tri dni, Matúš Dula lúčiac sa s Halašom hovoril: „Hoci si pracoval potichu a pri skromnosti, teraz mi už Tvoja skromnosť nezabráni povedať, že si bol užitočným a výdatným pracovníkom a že slovenský národ Tvojich služieb nikdy nezabudne.“ Andrejovmu synovi Dušanovi kondolujú kolegovia advokáti zo širokého okolia (Markovič, Janoška, Zányi).

Dušan Halaša po otcovej smrti prevzal jeho kanceláriu. Bol právnym zástupcom Tatrabanky, aj on poskytoval právnú pomoc perzekvovaným národovcom. V Martine pôsobil ako advokát až do roku 1934. Bol bystrým právnikom, mal spolahlivý úsudok a veľké praktické skúsenosti. V Advokátskej komore v Turčianskom Sv. Martine bol členom Výboru a bol i členom skúšobnej komisie pre jednotné skúšky sudcovské

a advokátske. Zomrel slobodný a bezdetný v Martine ráno 21. 9. 1936 ako prvý spomedzi svojich súrodencov vo veku 53 rokov. Krátky nekrológ priniesli *Národné noviny*: „*Bol človekom milým a dobrého srdca, voči svojim klientom uznanlivý a zachovávajúc tradíciu kancelárie mudroňovskej zastupoval mnohých Slovákov úplne zadarmo.*“

Z advokátov odsúdených v banskobystrickom procese sa mal vzniku 1. ČSR dožiť iba Matúš Dula. Pavol Mudroň zomrel v roku 1914, Svetozár Hurban v roku 1916.

Matúš Dula po banskobystrickom procese

Aj **Matúš Dula** sa po prepustení z väzenia vrátil k práci. V roku 1906 obhajoval v tzv. Ružomberkom procese, kde boli súdení Andrej Hlinka, Vavro Šrobár a viacerí ružomberští mešťania.

Po smrti Pavla Mudroňa (1914) sa Dula stal predsedom Slovenskej národnej strany, požiadal o výmaz zo zoznamu advokátov a venoval sa politickej a spolkovej činnosti.

V auguste 1917 pozval na deň štátneho sviatku sv. Štefana ministerský predseda Tisza k sebe popredných Slovákov; snažil sa získať záporné stanovisko k myšlienkam o spojení slovenského a českého národa. Slovenskí národovci sa vopred stretli v Liptovskom Sv. Mikuláši. Tam predniesol advokát Ján Ružiak: „*Ja, páni moji, radšej si dám ruku odťať, ako by som mal niečo podpísať proti Čechom!*“ Zhromaždeniu

predsedal Dula a bolo rozhodnuté, že do Pešti sa cestovať nebude. V roku 1918 gróf. M. Károlyi snažiaci sa zachrániť Uhorsko, ponúkol Dulovi funkciu slovenského „bána“ v autonómnom Slovensku. Matúš Dula s ním odmietol rokovať. Naopak, 30. 10. 1918 podpísal Deklaráciu slovenského národa ako predseda SNR, ktorá v ten deň vznikla. Na pamätnom zasadnutí SNR 30. 10. 1918 od dojatia plakal.

Niekoľko dní po tom prišla do Martina maďarská vojenská posádka z Lučenca. Jej veliteľ prišiel zatknúť Dulu. Našiel ho na pošte a vyhrážal sa, že ho odovzdá vojenskému súdu. Zhodou okolností práve vtedy zazvonil na pošte telefón – ministerský predseda Károlyi si prial hovoriť telefonicky s Dulom. Veliteľ mal v ruke slúchadlo a kontroloval rozhovor. Dula opísal situáciu, v ktorej sa nachádza a Károlyi nevediac, že ich počúva aj veliteľ, vyjadril sa nelichotivo na adresu jeho postupu, ktorý prirovnal k „najväčšiemu blbstvu v najväčšej chvili“. Veliteľ Dulu prepustil.

Po zverejnení Martinskej deklarácie poslal gróf Károlyi Dulovi blahoprajný telegram k založeniu SNR. Károlyi písal Dulovi: „*Chceme vysloviť, že podľa nášho presvedčenia a viery národ slovenský a maďarský sú odkázaní jeden na druhého a že musíme v pokojnej zhode v bratskom spolupôsobení hľadať i lepšiu budúcnosť.*“ Dula odpovedal: „*Zo srdca želáme, aby maďarský národ zaujal v spoločnosti slobodných národov miesto, ktoré mu patrí podľa jeho kultúrnych cenností a jeho demokracie. Slobodný československý národ želá si byť maďarskému národu dobrým susedom a bratom.*“

Po vzniku 1. ČSR bol Dula poslancom Národného zhromaždenia (1918 – 1920), potom senátorom (do 1925), podpredsedom NZ, ale pre svoj vek sa zúčastňoval na politickom živote čoraz menej.

Dula Zomrel 13. 6. 1926 v Ružomberku dva týždne pred dovŕšením 80. rokov o pol desiatej večer v byte svojho zaťa Petra Makovického. *Prúdy* v nekrológu píše: „*Svoj právnický um dal do služby národnej veci, aby hájil národne prenasledovaných Slovákov, ba i Rumunov spolu s veľkým Štefanovičom a Fajnorom.*“ *Národné noviny* perom Krčméryho dodávajú: „*Pominul sa Matúš Dula... Slza zvláštneho dojatia a vzrušenia, ktorá akokoľvek premáhaná, sklzála sa po tvári Dulovej, v pamätnom zasadnutí Národnej rady slovenskej 30. októbra 1918, bola čistá slza bolesti slovenskej, meniacej sa v radosť vo chvíli veľkej úľavy srdca. S tou čistou perlou v oku stáť bude Matúš Dula pred očami pokolení. Pôsobenie šlachetného človeka nekončí sa hrobom.*“

Záver

Také boli osudy advokátov Halašu, Dulu a Vajanského, ktorých spojil nielen banskobystrický proces. Ten hodnotí Svetozár Hurban Vajanský: „*Takého procesu, ako bol banskobystrický, ešte u nás nebolo. Len z jedného mestečka vybrali si na chuť 28 ľudí, priviedli súd do takého položenia, že voľky nevoľky musel sa stať nástrojom čisto politického konania. Beda ľuďom, beda verejnemu životu, beda mravnosti občianskej, beda štátu a krajine, kde justícia prinútená je robiť politiku.*“

Slovenská advokátska komora

hľadá

na odbor medzinárodných vzťahov

odborného zamestnanca

Podmienky:

vysokoškolské vzdelanie II. stupňa
v odbore právo

aktívna znalosť anglického a nemeckého jazyka
slovom a písmom

Nástup ihneď

Bližšie informácie:

Katarína Marečková, tel.: 02 529 61 236

Štruktúrovaný životopis a motivačný list
pošlite e-mailom alebo faxom:
mareckova@sak.sk · fax: 02 529 61 554

INZERCIA
sa v elektronickej verzii nezobrazuje

bulletin slovenskej advokácie

Mesačník Slovenskej advokátskej komory
Vychádza desať ráz do roka
(8 riadnych čísel a dve dvojčísla)
Náklad 5 200 ks

Redakčná rada:

JUDr. Jozef Brázdil (predseda)

JUDr. Peter Kerecman, PhD. (podpredseda)

JUDr. Ing. Imrich Flassik (čestný podpredseda)

Mgr. Marek Benedik

doc. JUDr. Milan Ďurica, PhD.

JUDr. Zuzana Ďurišová

doc. JUDr. Svetlana Ficová, CSc.

JUDr. Roman Hošovský

JUDr. Ondrej Mularčík

prof. JUDr. Oľga Ovečková, DrSc.

JUDr. František Sedlačko, LL.M.

JUDr. Alexander Škrinár, CSc.

JUDr. Marek Števček, PhD.

JUDr. Andrea Tomlainová, PhD.

prof. JUDr. Peter Vojčík, CSc.

Výkonná redaktorka:

PhDr. Naďa Ondrišová, tel.: 02/5296 1236

ondrisova@sak.sk

Administrácia:

Darina Stračinová, tel.: 02/5296 1556

darina.stracinova@sak.sk

Sídlo redakcie:

SAK, Kolárska 4, 813 42 Bratislava

tel.: 02/5296 1556, 5296 1236

fax: 02/5296 1554, 5292 4056

Vizuálna koncepcia:

Ladislav Blecha

Predtlačová príprava:

Helondia, s. r. o., Bratislava

Tlač:

Print Hall, s. r. o., Bratislava

Objednávky bulletinu a inzercie:

Kancelária SAK

Kolárska 4, 813 42 Bratislava

fax: 02/5292 4056, 5296 1554

reg. č. MK SR: 4161/10

ISSN 1335-1079

Uzávierka odbornej časti: 29. 4. 2011

Uzávierka redakčnej časti: 6. 5. 2011

Toto číslo vyšlo 26. 5. 2011

Foto na obálke: www.fotolia.com

Pokyny pre autorov odborných článkov

1. Do redakcie treba poslať rukopis v elektronickej podobe.
2. Treba uviesť meno a priezvisko autora (autorov), vedecké a akademické hodnosti, povolanie, adresu pracoviska a trvalého bydliska, rodné číslo, kontakty (telefónne číslo, e-mailovú adresu).
3. Titulok príspevku má byť krátky, vecný, výstižný. Pri dlhších príspevkoch sa odporúča krátky úvod (perex) objasňujúci výber témy. Dlhý text je vhodné členiť medzitulkami.
4. V texte treba dôsledne dbať na presnú identifikáciu osôb a inštitúcií. U osôb nasleduje po akademických tituloch meno a priezvisko, v prípade potreby i vedecká hodnosť. Ak nie je známy slovenský prepis zahraničných hodností alebo ich uvedenie nie je podstatné vzhľadom na informačnú a protokolárnu potrebu, tak ich možno vynechať. Názvy zahraničných a medzinárodných inštitúcií sa uvádzajú v plnom pôvodnom názve (prípadne so skratkou v zátvorke). Ak existuje zaužívaný slovenský prepis, treba ho dôsledne používať, inak je potrebný čo najpresnejší preklad do slovenčiny.
5. Poznámky v texte treba označovať číslom bez zátvorky a bez bodky. Pri citovaní bibliografických údajov treba dodržať nasledovnú schému:
Priezvisko1, M. – Priezvisko2, M.: **Názov diela. Prípadný podtitul.** Miesto vydania : Vydavateľ, ROK, s. XY.
6. Autor pripojí krátku **anotáciu** v rozsahu do 600 znakov vrátane medzier, v ktorej zhrnie problematiku článku, svoje stanoviská a vývody. Redakcia zabezpečí preklad anotácie do angličtiny a nemčiny.
7. Autor tiež napíše **stručnú informáciu** o svojom aktuálnom odbornom pôsobení a prípadne o iných skutočnostiach, ktoré považuje za dôležité v súvislosti s obsahom článku. Pripojí tiež **fotografiu**, ktorá bude spolu s informáciou uverejnená na prvej strane príspevku v graficky odčlenenej ploške.
8. Maximálny odporúčaný rozsah odborného článku je 34 000 znakov vrátane medzier, čo zodpovedá cca 6 stranám v bulletine. Maximálny odporúčaný rozsah recenzie, poznámky, správy z podujatia, úvahy na aktuálnu tému a pod. je 4 500 znakov vrátane medzier.
9. O zaradení príspevku do konkrétneho čísla a výške autorského honoráru rozhoduje redakčná rada Bulletinu slovenskej advokácie. Vyslovuje sa k obsahu a forme spracovania príspevku, prípadne konzultujte s autorom možné úpravy a doplnky. Môže požiadať autora o skrátenie príspevku alebo rozdeliť dlhý článok do viacerých čísel. Vyhradzuje si tiež právo uverejniť svoj kolektívny názor k publikovanému príspevku.
10. Redakcia bulletinu si vyhradzuje právo upraviť názov príspevku, medzitulky, vykonať v rukopise potrebné stylistické, jazykové a technické úpravy.
11. Tesne pred publikovaním dostane autor svoj príspevok na odsúhlasenie redakčných zásahov a na prípadné doplnenie a aktualizáciu. Autorizovaný príspevok sa uverejní bez ďalších redakčných zásahov.
12. Príspevky sa uverejňujú na základe písomného súhlasu autorov na osobitnom redakčnom formulári. Nevyžiadané rukopisy redakcia nevracia.

INZERCIA
sa v elektronickej verzii nezobrazuje